

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

33/2015. (XII. 3.) AB határozat	az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszok elutasításáról	1582
3236/2015. (XII. 8.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1595
3237/2015. (XII. 8.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1601
3238/2015. (XII. 8.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1606
3239/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1614
3240/2015. (XII. 8.) AB végzés	bírói kezdeményezés visszautasításáról	1617
3241/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1620
3242/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1624
3243/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1627
3244/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1630
3245/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1632
3246/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1636
3247/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1639
3248/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1644
3249/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1647
3250/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1651
3251/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1654
3252/2015. (XII. 8.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1660

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 33/2015. (XII. 3.) AB HATÁROZATA

az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszok elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panaszok tárgyában – *dr. Lévay Miklós, dr. Pokol Béla és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény 10. §-a és 15. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat egyebekben visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az Alkotmánybírósághoz több száz alkotmányjogi panasz érkezett magánszemélyektől az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Tv.) egyes rendelkezéseivel – az ún. forintosítás szabályaival – összefüggésben.
- [2] Az indítványozók – fennálló vagy már felmondott deviza vagy devizaalapú szerződés alanyai – többségükben a Tv. 3. §-át, 10. §-át és 15. §-át támadják. Azt kifogásolják, hogy a jogalkotó – a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot megsértve – az árfolyamváltozás terheit a kölcsönt felvevő adósokra hárítja. Úgy vélik azonban, annak a kérdésnek az eldöntése, hogy az árfolyamkockázatot a pénzügyi intézet vagy az adós viseli-e, nem a törvényhozó, hanem a bíróság hatáskörébe tartozik, hiszen „magánjogi jogokat és kötelezettségeket csak bíróságok állapíthatnak meg tisztességes eljárás keretében”, az országgyűlés polgári jogi jogvitákba nem avatkozhat bele. Az indítványozók kifejezetten az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme miatt kérték a támadott előírások megsemmisítését, azonban indítványuk alátámasztásaképpen a hatalmi ágak szétválasztásának elvére is hivatkoztak [Alaptörvény C) cikk (1) bekezdés] – illetve ezzel összefüggésben az Alaptörvény 1. cikkét és a 25. cikk (2) bekezdés a) pontját –, valamint néhány indítványozó az emberi méltósághoz való jogot (Alaptörvény II. cikk) is megjelölte. A panaszosok a hatalommegosztás elvét érintően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére is utaltak.
- [3] Egy alkotmányjogi panaszos, aki szintén a forintosítás tényét sérelmezi, mindezek mellett az önrendelkezési joggal összefüggő szerződési szabadság alkotmányos elvének a sérelmét is állítja a Tv. 3. §-ával, 10. §-ával és 15. §-ával összefüggésben: a szerződési szabadságot súlyosan sérti, hogy a jogalkotó a fogyasztó beleegyezése

nélkül egy, számára hátrányos (az eredetileg „elvállalt kötelezettségek jelentős értékbeli megnövekedésével” járó) szerződésmódosítást hajt végre – szól az érvelés.

- [4] Indítvány érkezett továbbá a Tv. 3. §-át és 4. §-át érintően is, ugyanilyen indokolással, tehát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, illetve a hatalommegosztás, valamint a szerződési szabadság elvének a sérelmére hivatkozással.
- [5] Több panaszos az Alaptörvény M) cikkére [tartalmilag annak (2) bekezdésére] és az R) cikk (2) bekezdésére hivatkozással támadta a Tv. 10. §-át és a 15. § (1) bekezdését. Véleményük szerint a pénzüzetek erőfölényükkel visszaélve, a fogyasztókat megtévesztve és több jogszabályi előírást megsértve neveztek el a szóban forgó szerződéseket devizaalapú kölcsönszerződéseknek, mivel a jogügyletben deviza nem volt jelen, deviza rendelkezésre bocsátására soha nem került sor. A jogalkotó a piaci árfolyamon történő forintosítással az árfolyamkockázatot a fogyasztókra telepíti („a folyósítottól lényegesen magasabb forintérték követelésére biztosít lehetőséget, immár törvénybe foglaltan”), ami lényegében a pénzüzetek erőfölénnyel történő visszaélést jelentő magatartásának utólagos jóváhagyásával egyenértékű. Indítványukat később kiegészítve a panaszosok arra is hivatkoztak, hogy az „árfolyam erősödése miatti árfolyam különbözet” megfizetésének a pusztán kötelezettsége a tulajdonhoz való jogukat is sérti [Alaptörvény XIII. cikk], mivel a havi törlesztő-részlet folyamatos emelkedése következtében „egyre halmozódott a [z adósoktól] jogalap nélkül elvont pénzösszeg”. A „jogellenes terhek felszámítása” ellentétes a diszkrimináció tilalmával is [Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés], mert ilyen körülmények között az adósok egyéb törvényi kötelezéseiket (pl. adófizetés) nehezebben tudják teljesíteni, továbbá a végrehajtás esetleges elrendelése a lakhatásukat is veszélyezteti, ezért az Alaptörvény XXII. cikk (1) bekezdése is sérül.
- [6] Egy indítványozó a Tv. 10. §-ának megsemmisítését azért kéri, mert véleménye szerint az ellentétes a *clausula rebus sic stantibus* elvvel: az indítványozó – Alaptörvényben biztosított jog sérelmének megjelölése nélkül – arra hivatkozik, hogy a jogalkotói szerződésmódosítás feltételei nem álltak fenn a Tv. megalkotásakor. Egy további indítványozó pedig a Tv. 10. §-ával összefüggésben az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése sérelmére is hivatkozott.
- [7] Indítvány érkezett végezetül arra hivatkozással is, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmát [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés] sérti az, hogy a Tv. 10. §-a alapján a forintosítására piaci árfolyamon kerül sor, míg 2011-ben a végtörlesztésre a jogalkotó a piacinál jóval kedvezőbb árfolyamon adott lehetőséget.
- [8] A benyújtott alkotmányjogi panaszokat az Alkotmánybíróság az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.
- [9] Az Alkotmánybíróság az ügyben az Abtv. 57. § (2) bekezdése alapján beszerezte az igazságügyi miniszter véleményét.

II.

- [10] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„C) cikk (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.”

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.
(2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

„Q) cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

„R) cikk (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXII. cikk (1) Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatás feltételeit és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést mindenki számára biztosítsa.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„1. cikk (1) MAGYARORSZÁG legfőbb népképviselői szerve az Országgyűlés.

(2) Az Országgyűlés

a) megalkotja és módosítja Magyarország Alaptörvényét;

b) törvényeket alkot;

c) elfogadja a központi költségvetést, és jóváhagyja annak végrehajtását;

d) felhatalmazást ad a feladat- és hatáskörébe tartozó nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére;

e) megválasztja a köztársasági elnököt, az Alkotmánybíróság tagjait és elnökét, a Kúria elnökét, az Országos Bírósági Hivatal elnökét, a legfőbb ügyészt, az alapvető jogok biztosát és helyetteseit, valamint az Állami Számvevőszék elnökét;

f) megválasztja a miniszterelnököt, dönt a Kormánnyal kapcsolatos bizalmi kérdésről;

g) felosztatja az alaptörvény-ellenesen működő képviselő-testületet;

h) határoz a hadiállapot kinyilvánításáról és a békekötésről;

i) különleges jogrendet érintő, valamint katonai műveletekben való részvétellel kapcsolatos döntéseket hoz;

j) közkegyelmet gyakorol;

k) az Alaptörvényben és törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.”

„25. cikk (2) A bíróság dönt

a) büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben; [...].”

[11] 2. A Tv. érintett rendelkezései:

„3. § (1) A fogyasztói kölcsönszerződés az e törvényben meghatározottak szerint a törvény erejénél fogva módosul.

(2) A pénzügyi intézmény köteles a fogyasztói kölcsönszerződés és az ahhoz kapcsolódó biztosítéki szerződés, jelzálogszerződés, önálló zálogjogi szerződés e törvény szerint módosuló rendelkezéseinek szövegét elkészíteni.

(3) A szerződés módosulásának napja

a) – a b) és c) pontban foglalt kivétellel – a fogyasztói kölcsönszerződés módosuló rendelkezései szövegének a fogyasztó által történő kézhezvételét követő nap,

b) deviza vagy a devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés esetén – ha a fogyasztó nem él a 12. § (1) bekezdésében meghatározott lehetőséggel – a fogyasztói kölcsönszerződés módosuló rendelkezései szövegének a fogyasztó által történő kézhezvételét követő harmincegyedik nap,

c) deviza vagy a devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés esetén – ha a pénzügyi intézmény arról értesíti a fogyasztót, hogy nem felel meg a 12. § (3) bekezdésében foglalt feltételek egyikének sem – a 12. § (4) bekezdésében meghatározott értesítés kézhezvételét követő nap.

(4) A szerződés módosulásának hatálya a fordulónapra visszamenően áll be.

(5) A fogyasztói kölcsönszerződés biztosítására szolgáló zálogjog és kezesség fennmarad, a szerződés e törvényben foglalt módosulásához a kezes, ideértve az állami kezeset is, és – ha a fogyasztói kölcsönszerződés

kötelezettje és a zálogkötelezett eltérő személy – a zálogkötelezett hozzájárulása nem szükséges, de e módosulás folytán helyzetük nem válhat terhesebbé.

(6) Ha az e törvény szerint módosuló fogyasztói kölcsönszerződés refinanszírozására a jelzálog-hitelintézetről és a jelzáloglevélről szóló 1997. évi XXX. törvény szerint önálló zálogjog adásvételével vagy refinanszírozási jelzáloghitelek nyújtásával került sor, akkor – a fogyasztói kölcsönszerződés e törvény szerint módosult feltételeinek megfelelően, e törvény erejénél fogva – módosul a refinanszírozásra vonatkozó jogviszony is. A refinanszírozás forintösszege a 10. § alapján forintba átváltott tartozás összegéhez igazodik. A refinanszírozás szerződéses feltételei a pénzügyi intézmény által a jelzálog-hitelintézet részére erről küldött írásbeli értesítés alapján, a fordulónapra visszamenő hatállyal módosulnak.”

„4. § (1) A módosult fogyasztói kölcsönszerződést nem kell közjegyzői okiratba foglalni, a korábbi közjegyzői okirat a szerződés módosult tartalmának keretei között érvényes.

(2) A fogyasztói kölcsönszerződés e törvény szerinti módosulása, illetve a 15. § (1) bekezdésében meghatározott tartozás e törvény szerinti forintba váltása nem akadályozza azt, hogy az okiratot készítő közjegyző

a) a fogyasztói kölcsönszerződésről szóló közjegyzői okiratot,

b) a magánokiratba foglalt fogyasztói kölcsönszerződés alapján a fogyasztó által tett egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tartalmazó közjegyzői okiratot, vagy

c) a fogyasztói kölcsönszerződéssel összefüggésben bármilyen jelzálogjoggal biztosított követelést tartalmazó közjegyzői okiratot

végrehajtási záradékkal lássa el. A közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátása csak a módosult fogyasztói kölcsönszerződésnek és a 15. § (1) bekezdés alapján forintba átváltott tartozásnak megfelelően kérhető.

(3) A zálogjog bírósági végrehajtáson kívüli érvényesítése esetén a kielégítési jog csak az e törvény szerint módosuló fogyasztói kölcsönszerződés, illetve a 15. § (1) bekezdés alapján forintba átváltott tartozás erejéig gyakorolható.

(4) Ha a végrehajtható okirat kiállítása még nem történt meg, akkor a végrehajtást kérő az elszámolási törvény 41. § (9) bekezdése szerinti bejelentési kötelezettségének teljesítésével egyidejűleg jelenti be követelésének e törvény szerinti módosulását.

(5) A 15. § (1) bekezdésében meghatározott tartozás tekintetében már jogerős záradékkal ellátott közokirat alapján folyamatban lévő bírósági végrehajtás során a végrehajtást kérő az elszámolási törvény 41. § (2) bekezdése szerinti bejelentési kötelezettségének teljesítésével egyidejűleg jelenti be a tartozás e törvény szerinti módosulását.

(6) Az e törvény alapján módosult fogyasztói kölcsönszerződést az eredeti fogyasztói kölcsönszerződés biztosítékeként bejegyzett jelzálogjog változatlanul biztosítja, az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjog módosítása a tartozás pénznemének változása esetén sem szükséges.

(7) Ha a fogyasztói kölcsönszerződés fedezetül alapított, ingatlant terhelő jelzálogjog devizaneme eltér az e törvény erejénél fogva módosult tartalmú fogyasztói kölcsönszerződés devizanemétől, akkor a bejegyzett jelzálogjog összegének forintban meghatározandó összege megállapítása során a 10. §-ban meghatározott árfolyam alkalmazandó.”

„10. § A deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés tekintetében jogosult pénzügyi intézmény az elszámolási törvény szerinti elszámolási kötelezettsége teljesítésének határidejéig köteles a deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés alapján fennálló vagy az abból eredő teljes, az elszámolási törvény alapján teljesített elszámolás alapján megállapított tartozást – ideértve a devizában felszámított kamatot, díjat, jutalékot és költséget is – a fordulónappal az adott devizanem

a) 2014. június 16. napja és 2014. november 7. napja közötti időszakban az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyamainak átlaga vagy

b) 2014. november 7. napján az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyama

közül a fogyasztó számára kedvezőbb devizaárfolyamon forintkövetelésre átváltani (a továbbiakban: forintba átváltás).”

„12. § (1) A fogyasztó a fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés módosuló rendelkezéseinek kézhezvételét követő harminc napon belül a pénzügyi intézménynél írásban – az MNB elnökének rendeletében meghatározott

tartalommal és formában – kezdeményezheti a 10. §-ban meghatározott forintra átváltás és a 11. §-ban meghatározott kamatszabályok alkalmazásának mellőzését.

[...]

(3) A fogyasztó az (1) bekezdés szerinti lehetőséggel akkor élhet, ha

a) igazolja, hogy a várható törlesztőrészletet meghaladó összegű rendszeres jövedelme van az MNB által hivatalos árfolyamként jegyzett devizanemben – amely jövedelem adóstarsak esetében összesítve értendő –, vagy b) a JTM alapján jogosult lenne az adott devizaalapú kölcsönt felvenni, valamint mellékeli az ennek igazolásához szükséges, a pénzügyi intézmény által az 5. § (2) bekezdés d) pont da) alpontja alapján megjelölt iratokat, vagy

c) a fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés hátralévő futamideje legkésőbb 2020. december 31. napján lejár, vagy

d) az e törvény alapján a forintra átváltás esetén számítható induló kamat meghaladja a (7) bekezdés alapján eredetileg számítható kamatot, kamatfelárat,

és árfolyamgáttal érintett fogyasztói kölcsönszerződés esetén a fogyasztó a pénzügyi intézménynek írásban nyilatkozik annak tudomásulvételéről, hogy a pénzügyi intézmény a fordulónaptól kezdődően nem biztosítja az általa alkalmazott törlesztési árfolyam és az árfolyamgát törvényben meghatározott rögzített árfolyam közötti különbség forintösszegét az árfolyamgát törvény szerinti gyűjtőszámlahitelből történő folyósítással.

[...]"

„15. § (1) A fogyasztónak a pénzügyi intézmény által felmondott – de a pénzügyi intézmény vagy a vele összevont alapú felügyelet hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény által késedelmes követelésként még nyilvántartott, az elszámolási törvény alapján teljesített elszámolás szerint megállapított – deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződésből eredő tartozása összegét a pénzügyi intézmény 2015. február 1. napjával

a) a 2014. június 16. napja és 2014. november 7. napja közötti időszakban az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyamainak átlaga vagy

b) a 2014. november 7. napján az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyama

közül a fogyasztó számára kedvezőbb devizaárfolyamon forintban meghatározott követelésre váltja át.

(2) A pénzügyi intézmény az (1) bekezdésben meghatározott átváltásról és a tartozás annak megfelelően forintban fennálló összegéről – a (3) bekezdésben meghatározott lehetőségre történő figyelemfelhívás mellett – a fogyasztót az elszámolási törvény szerinti elszámolás közlésével együtt tértivevényes levélben tájékoztatja.

(2a) Ha az elszámolási törvény 6. § (3) bekezdése által érintett fogyasztó e rendelkezés hatálybalépéséig nem kezdeményezte a pénzügyi intézménynél az elszámolás teljesítését, akkor e fogyasztó vonatkozásában a (2) bekezdést azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a pénzügyi intézmény a tájékoztatást az elszámolás közlésétől függetlenül, 2015. április 30. napjáig küldi meg a fogyasztó részére.

(3) Ha a fogyasztó a (2) bekezdésben meghatározott tájékoztatás kézhezvételét követő 30 napon belül a pénzügyi intézménynél írásban kezdeményezi, a pénzügyi intézmény köteles a forintra átváltott követelést az (1) bekezdésben meghatározott árfolyamon az eredeti devizanemben meghatározott követelésre visszaváltani.”

III.

[12] Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése szerinti – a befogadási eljárás mellőzésével lefolytatott – eljárásban mindenekelőtt azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panaszok csak részben felelnek meg az Abtv.-ben előírt feltételeknek.

[13] 1. A panaszok az Abtv. 30. §-a szerinti, a támadott törvényi rendelkezések hatályba lépésétől számított 180 napon belül kerültek benyújtásra. Mivel az indítványozók minden esetben azért fordultak az Alkotmánybírósághoz, mert a Tv. 10. §-a, illetve 15. §-a alapján tartozásukat szerződő partnerük átszámította forintra, az ügyben érintettek tekinthetők.

[14] Megállapítható továbbá az is, hogy a támadott előírások vonatkozásában a közvetlen alkalmazás Abtv. 26. § (2) bekezdésében írt feltételei fennállnak: a Tv. elsődleges tartalma az, hogy a fogyasztókat terhelő árfolyamkockázat megszüntetése érdekében elrendeli a hatálya (ld. Tv. 1. §) alá tartozó deviza és deviza alapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződések alapján fennálló tartozások (illetve a már felmondott szerződésből eredő, késedelmes követelésként nyilvántartott tartozások) összegének forintra történő átváltását. E rendelkezések minden

más állami aktus közbejötté nélkül érvényesülnek, tehát az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasszal támadható {hasonlóan ítélte meg e kérdést az Alkotmánybíróság a 3147/2015. (VII. 24.) AB határozatában, Indokolás [11]}.

- [15] 2. A kérelmek az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésében foglaltaknak megfelelően lényegüket tekintve tartalmazzák az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti, az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó indokolt hivatkozást, az eljárás megindításának az indokait és a jogsérelem lényegét, továbbá a panaszosok kifejezett kérelmet fogalmaznak meg az alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére.
- [16] Egyes előírások vonatkozásában ugyanakkor a panaszosok nem terjesztettek elő a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést. A Tv. hatálya alá tartozó szerződések *ex lege* történő módosítását kifogásolva lényegében kizárólag azt sérelmezték, hogy a forintosítás Tv.-ben meghatározott árfolyama következtében az ún. árfolyamkockázatot nekik kell viselniük, holott ebben a kérdésben – amely a szerződő felek közötti jogvitának minősül – csak a polgári bíróság dönthet ítélettel. A panaszok indokolása tehát csak a 10. §-ra és a 15. § (1) bekezdésére vonatkozik. A 3. §, a 4. §, valamint a 15. § (2)–(3) bekezdései vonatkozásában nem érkezett olyan kérelem, amely e rendelkezések normatartalma tekintetében meghatározta volna, hogy a vélt alaptörvény-ellenesség – azon túlmenően, hogy ezen előírások a Tv. általi szerződésmódosítás egyes részlet-szabályait határozzák meg – pontosan miben áll. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására, az indítványban azt is meg kellett volna jelölni, hogy a Tv. az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseit milyen okból sérti.” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]} Az Abtv.-ben előírt formai feltételeknek meg nem felelő panasz érdemi elbírálására nincs mód.
- [17] Két panaszos a Tv. 10. §-ával és a 15. § (1) bekezdésével összefüggésben – az Alaptörvény XIII. cikkére, a XV. cikk (1) bekezdésére és a XXII. cikk (1) bekezdésére hivatkozással előterjesztett kiegészítő kérelmében – azt is sérelmezte, hogy a múltbéli árfolyammozgások fizetési terheik növekedését eredményezték (tehát, hogy az árfolyamkockázatot ők viselték), ami nehéz anyagi helyzetbe hozta őket. A panaszosok tehát pusztán azt kifogásolták, hogy a vázolt problémára nem jelent megoldást a jogszabály, a jogalkotónak más megoldást kellett volna választania. Azt ugyanakkor nem indokolták, még csak nem is állították, hogy vélt alapjogi sérelmüket ebben a vonatkozásban a támadott rendelkezések okozták. Erre tekintettel az indítványok a határozott kérelem követelményének nem tesznek eleget, és érdemi elbírálásukra nincs lehetőség.
- [18] 3. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. kifejezett megfogalmazása szerint [Abtv. 26–27. §, 52. § (1b) bekezdés b) pont] az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének az eszköze. A panaszosok által a Tv. egyes rendelkezéseivel összefüggésben megjelölt alaptörvényi rendelkezések egy része azonban nem minősül olyan, Alaptörvényben biztosított jognak, amelynek sérelmére alkotmányjogi panasz alapítható lenne. Érkezett továbbá olyan panasz is, amely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére egyáltalán nem is hivatkozott. Amint azt az Alkotmánybíróság is megfogalmazta: „alkotmányjogi panasz – a jogbiztonság egyes elemeinek kivételével – csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére alapítható, valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének a megállapítása alkotmányjogi panasz keretében nem indítványozható” {3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3322/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [10]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3324/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [11]} – lehet alapítani. Ennek megfelelően jelen ügyben a B) cikk (1) bekezdésére más indokkal alapított alkotmányjogi panasz vizsgálatára az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti eljárásban nincs mód.
- [20] Szintén nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése {a hatalommegosztás elve, ld. 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]}; általánosságban az M) cikk (2) bekezdése {a fogyasztók jogainak védelme, erőfölénnyel való visszaéléssel szembeni védelem, ld. 3267/2014. (XI. 4.) AB végzés, Indokolás [13], 7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [29]–[30]}, az R) cikk (2) bekezdése {annak rögzítése, hogy az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek; ld. 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [53]}, a Q) cikk (2) bekezdése, valamint a 25. cikk (2) bekezdés a) pontja {3147/2015. (VII. 24.) AB

határozat, Indokolás [13]–[15]), illetve az Alaptörvény 1. cikke sem {vö. 3010/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.

- [21] 4. Mérlegelés tárgyává kellett tenni azt is, hogy a szerződési szabadságra hivatkozással alkotmányjogi panasz benyújtható-e, mivel az Alaptörvény alapjogokról szóló részében e jog kifejezetten nem került szabályozásra.
- [22] Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában több alkalommal foglalkozott már a szerződési szabadsággal, és arra az álláspontra helyezkedett, hogy a szerződési szabadság az Alkotmány 9. § (1) bekezdésében biztosított piacgazdaság lényegi elemének és önálló alkotmányos jognak (de nem alapvető jognak) minősül, amelynek biztosítását a gazdasági verseny szabadságáról rendelkező alkotmányos szabály [Alkotmány 9. § (2) bekezdés] is megköveteli [ld. összefoglalóan pl. 7/2006. (II. 22.) AB határozat, ABH 2006, 181, 198–199.].
- [23] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépése után áttekintve a korábbi gyakorlatát, immár az új alaptörvényi rendelkezésekre is figyelemmel, azt állapította meg, hogy az Alaptörvény a „piacgazdaságra utalást kifejezett módon nem tartalmazza. E szövegszerű változás azonban nem jelenti azt, hogy a szerződési szabadság – amely jellegénél fogva szoros kapcsolatban áll a vállalkozás szabadságával is – ne élvezné a továbbiakban az Alaptörvény védelmét. [...] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a piacgazdaság két létfontosságú eleme a vállalkozás és a verseny szabadsága. A piacgazdaság plurálisan tagolt tulajdoni szerkezetű gazdaság, amely a különböző tulajdonformák egyenrangúságának, valamint a vállalkozás és verseny szabadságának alkotmányosan elismert elve alapján működik. [...] A piacgazdaság alapvető létformája a verseny. A piacgazdaságra alapozott társadalmi és gazdasági rend létfontosságú értéke a gazdasági verseny kibontakoztatása, védelme. [19/1991. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1991, 401, 402.] A piacgazdaság, és így az Alaptörvény M) cikke által védett vállalkozás és verseny szabadsága működésének elengedhetetlen feltétele a szerződési szabadság, amely ennek következtében szintén élvezi az Alaptörvény védelmét. Ezt támasztják alá a szerződési szabadságnak a Ptk.-ban foglalt garanciális szabályai is.” {3192/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [15]–[21]} A 3298/2014. (XI. 11.) AB határozat ezt megerősítve úgy fogalmazott, hogy „a Magyarország gazdasági alaprendjét meghatározó Alaptörvény M) cikkéből következő szerződési szabadság – mint a piacgazdasági lényegi eleme [13/1990. (VI. 18.) AB határozat, ABH 1990, 54, 55.] – (nevesítetlen) alkotmányos jog, de nem minősül alapjognak, mivel az Alkotmánybíróság azt nem alapvető jogot tartalmazó rendelkezésből vezette le” {3298/2014. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság – korábbi gyakorlatára utalva – ezzel összhangban azt is rögzítette, hogy „közvetlenül a szerződési szabadságra mint alkotmányos jogra, az alapvető jogok megsértéséhez hasonló alkotmánysérelem nem alapozható [...]” {3298/2014. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [29]}. Ez azonban nem azt jelenti, hogy alkotmányjogi panaszban e jog ne lenne hivatkozható {utal e körben az Alkotmánybíróság például a 3048/2013. (II. 28.) AB határozatra, amely a végtörlesztés tekintetében a szerződési szabadság sérelmét állító alkotmányjogi panaszokat elbírálta, Indokolás [32]–[37]}, hanem azt, hogy egyrészt „nem alkalmazandó rá az alapvető jogok korlátozhatóságáról rendelkező I. cikk (3) bekezdése sem, vagyis a szerződési szabadságnak még lényeges tartalma is korlátozható”, illetve, hogy „a szerződési szabadság mint önálló alkotmányos jog védelmi szintje más, [...] korlátozása akkor lehet alaptörvény-ellenes, ha a korlátozásnak nincs alapos oka, a korlátozás nem ésszerű” {3298/2014. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [25] A szerződési szabadság emellett szoros összefüggésben áll az Alaptörvény által védett tulajdonhoz való joggal is. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése a tulajdon szabadságát, a tulajdonosok magánautonómiájának a védelmét is garantálja. A tulajdon egyik részjogosítványa a tulajdonosi „rendelkezés” szabadsága, amelynek szükségszerű tartalmi eleme a szerződési szabadság.
- [26] Összefoglalóan: a szerződési szabadság az Alaptörvény M) cikkéből és a XIII. cikk (1) bekezdéséből következik, tehát nem alapvető jog, azonban önálló alkotmányos jogként élvezi az Alaptörvény védelmét, és olyan, Alaptörvényben biztosított jognak minősül, amelynek sérelmére az Abtv. szerinti alkotmányjogi panasz alapítható. A korlátozás alkotmányossága azonban nem az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján, hanem – figyelemmel a közérdekre is – az ésszerűségi tesztet alkalmazva bírálendő el.
- [27] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – összhangban korábbi gyakorlatával [vö. pl. 3048/2013. (II. 28.) AB határozat] – az Alaptörvény M) cikkéből levezetett szerződési szabadságra mint Alaptörvényben biztosított jogra alapított alkotmányjogi panaszok érdemi elbírálásának nem látta akadályát.
- [28] Tekintettel azonban arra, hogy az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek szerint a szerződési szabadságot az Alaptörvény M) cikkéből vezette le, megállapította, hogy az indítványokban hivatkozott érvek alapján a támadott

jogszabályi rendelkezések és az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltósághoz való jog között érdemi alkotmányossági összefüggés nincs, ezért a kérelmeket ebben a vonatkozásban elutasította.

- [29] 5. Az Alkotmánybíróság a 3147/2015. (VII. 24.) AB határozatában már vizsgálta azt a kérdést, hogy a jogalkotó a Tv. 10. §-ában a forintosítás árfolyamát – figyelembe véve a végtörlesztés 2011-ben bevezetett szabályait – diszkriminatív módon határozta-e meg, és a következőket állapította meg: „[a] vizsgált Tv. nem részesíti a végtörlesztés körében szabályozott kedvezményben a fogyasztókat, ez a jogalkotói döntés azonban nem köthető egyetlen, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti tulajdonsághoz sem. Ebből következően a támadott jogszabályi rendelkezés alkotmányossága nem az Alaptörvény XV. cikk (2), hanem az (1) bekezdése alapján ítélandó meg, [...]” (Indokolás [30]), továbbá „nem lehet homogén csoportként kezelni a két különböző szabályozás által érintetteket. Az Alaptörvény törvény előtti egyenlőséget előíró szabályából [XV. cikk (1) bekezdés] ezért nem következik, nem vezethető le az, hogy a forintosítás során ugyanazt az árfolyam-kedvezményt kellene biztosítani, mint a végtörlesztés esetében. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján a Tv. 10. §-át az Alaptörvény XV. cikke alapján támadó alkotmányjogi panaszokat nem találta megalapozottnak, és azokat elutasította.” {Indokolás [36]–[37]}.
- [30] A Tv. 10. §-át a hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértése miatt támadó kérelem a fentiek miatt ítélt dolognak (*res iudicatának*) minősül, amelynek a vizsgálatára az Abtv. 31. § (1) bekezdése alapján nincs lehetőség.
- [31] 6. Az előzőekben kifejtettek alapján (ld. Indokolás [15]–[30]) az Alkotmánybíróság a Tv. 3–4. §-aival, 10. §-ával és 15. §-ával összefüggésben előterjesztett egyes, a fentiekben megjelölt indítványi elemeket a határozott kérelem hiánya miatt [ld. Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdései], más, nem Alaptörvényben biztosított jogra hivatkozó kérelmeket pedig – mivel azok nem felelnek meg az Abtv. 26. § (2) bekezdésében írt feltételnek – az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította. Az Alkotmánybíróság visszautasította továbbá a Tv. 10. §-át a hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértésére hivatkozással támadó indítványi elemet is az Abtv. 64. § f) pontja alapján, mivel ebben a tekintetben *res iudicatáról* van szó.
- [32] Ebből következően az Alkotmánybíróság azokat az indítványi elemeket bírálta el érdemben, amelyek a Tv. 10. §-a és 15. § (1) bekezdése vonatkozásában az Alaptörvény M) cikkéből levezetett szerződési szabadság mint Alaptörvényben biztosított jog és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állították.

IV.

- [33] Az alkotmányjogi panaszok nem megalapozottak.
- [34] 1. A benyújtott alkotmányjogi panaszok alapján az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta meg, hogy a Tv. által – tehát jogalkotás útján – végrehajtott szerződés-módosítás [a Tv. 10. §-ában, illetve 15. § (1) bekezdésében meghatározott árfolyamon történő forintosítás] feltételei alkotmányosan fennállnak-e.
- [35] Mindenekelőtt megállapítja az Alkotmánybíróság, hogy a Tv. támadott, a jogszabály hatálya alá eső szerződésekből eredő tartozások kötelező forintosítását elrendelő szabályai egyértelmű beavatkozást jelentenek a panaszosok szerződési szabadságába mint alkotmányos jogába. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a Tv. 15. §-a ugyan már felmondott szerződésekről szól, ugyanakkor a felek között korábban fennállt, még le nem zárt jogviszonyból eredő – késedelmes követelésként nyilvántartott – tartozásról van szó. Ennek megfelelően e tartozások jogalkotói döntéssel elrendelt forintosítása esetében a jogalkotói beavatkozás alkotmányossága ugyanolyan elvek mentén bírálendő el, mint a jogalkotói szerződésmódosítás alkotmányossága. Mindkét esetben a szerződési szabadságba történő utólagos beavatkozásról van szó.
- [36] A szerződési szabadság – mint a magánautonómia, akaratszabadság kifejeződése – magában foglalja a szerződéskötési szabadságot, tehát annak a szabadságát, hogy a felek – a jogszabályi keretek között – szabadon eldönthetik, kívának-e egyáltalán szerződést kötni, s ha igen, kivel (partnerválasztás szabadsága), illetve milyen formában (szerződési típuszabadság), illetve milyen tartalommal (diszpozitivitás elve). Emellett a felek szabadsága arra is kiterjed, hogy a szerződés módosításáról vagy a szerződéses kapcsolat megszüntetéséről határozzanak.

- [37] A Tv.-nyel érintett szerződések azonban a felek akaratától függetlenül kerülnek módosításra, részben minden további jogcselekmény nélkül, részben a felek számára kötelezően előírt szabályok alapján [ld. 3. § (1) bekezdés, illetve 10. § és 15. § (1) bekezdés]. A megkötött szerződésekből származó jogok és kötelezettségek utólagos, jogalkotói aktussal történő módosítása – a devizában fennálló tartozás forintkövetelésre történő átváltásának kötelezettsége – tehát egyértelműen beavatkozást jelent a szerződési szabadságba. Ez az intervenció azonban nem feltétlenül alaptörvény-ellenes.
- [38] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is emlékeztet rá, hogy „[m]inden olyan szerződés, amelyet a szerződés megkötését követően nem rögtön teljesítenek, bizonyos fokú kockázatot jelent a felek számára. A szerződéskötést követően ugyanis olyan változások állhatnak be, amelyek eredményeként a szerződés gazdasági egyensúlya teljesen felborulhat, de legalábbis jelentős aránytalanságok következhetnek be. Ha ezeket a szerződő felek megállapodásukkal, szerződésmódosításukkal nem tudják rendezni, ezek kiküszöbölése ugyancsak a szerződésekbe történő beavatkozást teheti szükségessé. A beavatkozás történhet bírói úton és történhet törvényi vagy rendeleti úton is. A bíróság feladata egy-egy konkrét szerződés megbomlott egyensúlyát helyreállítani. A társadalmi méretű változásoknak a szerződések nagy tömegét azonosan érintő következményeit azonban az egyes peres eljárások keretei között nem lehet célszerűen megoldani, itt már indokolt, hogy a törvényhozás dolgozzon ki általános megoldást.” [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 152–153.]
- [39] A kivételes jogalkotói intervenció alkotmányossági feltételeit az Alkotmánybíróság – figyelemmel a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény vonatkozó előírásaira is – következetes gyakorlata fejlesztette ki a tartós jogviszonyok jogszabályi átalakíthatósága céljából. A 8/2014. (III. 20.) AB határozat rendelkező része értelmében az Alkotmánybíróság „az Alaptörvény II. cikkét és a B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét az M) cikk (2) bekezdése második mondatával összefüggésben értelmezve megállapítja, hogy jogszabály a hatályba lépése előtt megkötött szerződések tartalmát kivételesen – a *clausula rebus sic stantibus* elve alapján – megváltoztathatja. Az állam jogszabállyal a szerződések tartalmát általában csak ugyanolyan feltételek fennállása esetén változtathatja meg alkotmányosan, mint amilyen feltételek fennállását a bírósági úton való szerződésmódosítás is megköveteli.” Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben hangsúlyozta, hogy a szerződésekbe történő állami beavatkozás megítélésénél abból kell kiindulni, hogy „a jogbiztonság követelményei, a szerződéses szabadság, a megkötött szerződés teljesítésébe vetett bizalom akkor érvényesülnek, ha az egyedi szerződések bírói úton való módosítása feltételeitől a jogalkotó a szerződések tömegének módosításakor nem térhet el. A magánjogi tartós jogviszonyok jogszabállyal történő alakítására a *clausula rebus sic stantibus* tételének alkalmazásával kerülhet sor. A bírói szerződésmódosítás a magánfelek eltérő érdekeinek új egyensúlyba hozására alkalmas eszköz az eset összes körülményeinek mérlegelésével. A törvényi úton történő szerződésmódosításnak is, amennyire lehet, mindegyik fél méltányos érdekeit figyelembe kell vennie, vagyis az ilyen szerződésmódosításnak is érdekegyensúlyra kell törekednie a megváltozott körülmények mellett.” {8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [91]}
- [40] Bírósági szerződésmódosításra a hatályos jogszabályi előírások szerint akkor van lehetőség, ha a felek közötti tartós jogviszonyban a szerződés megkötését követően előállott körülmény következtében a szerződés változatlan feltételek melletti teljesítése bármelyik fél lényeges jogi érdekét sértené, és a) a körülmények megváltozásának lehetősége a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható; b) a körülmények megváltozását nem ő idézte elő; és c) a körülmények változása nem tartozik rendes üzleti kockázata körébe (2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 6:192. §). E szabályok lényegében megfelelnek az Alkotmánybíróság által korábban, a jogalkotói szerződésmódosítással összefüggésben kialakított gyakorlatnak: a 66/1995. (XI. 24.) AB határozat szerint a jogalkotói beavatkozás feltételei akkor állnak fenn, ha „a szerződéskötést követően beállott valamely körülmény folytán a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti, a körülményváltozás nem volt ésszerűen előrelátható, továbbá, ha az túlmegegy a normális változás kockázatán. A jogszabályi beavatkozásnak pedig további feltétele, hogy a lényeges körülményváltozás társadalmi méretű legyen, vagyis a szerződések nagy tömegét érintse.” (ABH 1995, 333, 339.)
- [41] A „szerződési szabadság mint önálló alkotmányos jog [...] korlátozása akkor lehet alaptörvény-ellenes, ha a korlátozásnak nincs alapos oka, a korlátozás nem ésszerű” {3298/2014. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [29]}, de amennyiben a fent említett feltételek fennállnak, akkor a korlátozás indokolt, tehát nem minősíthető önkényesnek, következésképpen nem alaptörvény-ellenes.
- [42] 2. Az Alkotmánybíróság jelen ügy vonatkozásában a törvényalkotói beavatkozás alkotmányos feltételeivel összefüggésben a következőket állapította meg.

- [43] A Tv. által a deviza vagy devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében előírt forintosítás elsődleges célja, hogy a jövőre nézve megszüntesse a fogyasztókat – mint adósokat – terhelő árfolyamkockázatot, amely kiszámíthatatlan és súlyos terhet jelentett a számukra. Az árfolyamok egymáshoz képesti alakulása (a forint árfolyamának gyengülése) a tartós jogviszonyban álló szerződő felektől független gazdasági folyamatok eredménye, a körülmények ilyen jellegű megváltozása egyértelműen meghaladta az ésszerűen előre látható és normális változás kockázatát. Az árfolyamok alakulására a feleknek nem volt ráhatása, s bár az árfolyammozgás lehetőségével előzetesen számolni lehetett, annak ténylegesen bekövetkezett mértéke – s a változás tartós fennállása – a felek számára nyilvánvalóan nem volt előre látható. (Ahogyan azt a Kúria 6/2013. számú PJE határozatának 3. pontja is megfogalmazta: „[a] pénzügyi intézményt a jogszabály alapján terhelő tájékoztatási kötelezettségnek ki kellett terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére, és arra, hogy annak milyen hatása van a törlesztőrészletekre. A tájékoztatási kötelezettség nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás mértékére.” Nyilvánvalóan azért, „mert az árfolyam emelkedésének, csökkenésének nincs pontosan előre látható, kiszámítható mértéke, illetve korlátja, különösen hosszú időintervallum esetén”). Kétségtelen azonban, hogy az árfolyamváltozás jelentős anyagi terhet rótt az adósokra.
- [44] Jelentős körülmény továbbá az is, hogy a szóban forgó – árfolyammozgással érintett – szerződések esetében a szerződés tárgya nem változott, azonban a forint árfolyamának gyengülése az adósok számára a szerződési – fizetési – terhek megnövekedését eredményezte a szerződés megkötését követően, a mértéket tekintve előre nem látható módon. A konkrét szerződéses jogviták alapján kialakított joggyakorlat szerint ugyanis a „deviza alapú kölcsönszerződés mint szerződéstípus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra és nem színlelt szerződés. A szerződési terheknek a szerződés megkötését követő – előre nem látható – egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, [...]”, továbbá „[e] szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig a csökkenését eredményezi.” (6/2013. számú PJE határozat) Ebből tehát az következett, hogy az árfolyamkockázat főszabály szerint egyedül az adósnál jelentkezett, őt terhelte. {Egyedi esetekben a bíróságok természetesen ettől eltérő következtetésre is juthatnak, hiszen – amint arra a Kúria 2/2014. számú PJE határozatának 1. pontja is rámutatott – „[h]a a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen.”}
- [45] Az esetleges jövőbeni árfolyammozgások kiszámíthatatlansága olyan bizonytalanságot jelentett az adósok számára, amely – az érintett adósok nagy számára is tekintettel – további, társadalmi méretű anyagi és szociális károk bekövetkezésével fenyegetett. Ennek az elkerülése alkotmányos alapot adhatott az – elsősorban fogyasztóvédelmi célú – jogalkotói beavatkozásra (a forintosítás elsődlegesen az adósok érdekében történt, hiszen őket mentesítette az árfolyammozgások jövőbeni kockázataitól). Hangsúlyozandó, hogy a forintosítás előírásával – az alkotmányjogi panaszosok érvelésével ellentétben – a jogalkotó nem döntött el egyedi jogvitákat, nem határozott egyedi szerződések (szerződési kikötések) érvényessége/érvénytelensége tárgyában (ld. a fent idézett 2/2014. számú PJE határozatot is).
- [46] Az adósok védelme mellett a jogalkotói beavatkozás másik célja – az igazságügyi miniszter Alkotmánybíróságnak megküldött véleménye alapján – a hitelezők védelme volt: a hitelezők oldalán a nyitott deviza pozíciók zárása volt az az alkotmányos szempontból meghatározó érdek, amelyre a jogalkotónak figyelemmel kellett lennie. A hitelezőknek ugyanis mielőbb zárniuk kellett a nyitott deviza pozícióikat, amelyhez elengedhetetlen volt a fennálló deviza alapú szerződésekből származó követelések minél nagyobb arányú forintra váltása. Tehát a kötelező forintosítás egyik célja – a fogyasztók védelmén kívül – a hitelezők kitettségének a lehető legkisebb mértékűre való csökkentése is volt. A hitelezők védelmén keresztül pedig – közvetve – a betétesek védelme is kimutatható.
- [47] A forintosítás elmaradása vagy késedelme – a deviza és deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések nagy száma és a hitelállomány nagysága miatt – Magyarország számára már rendszerszintű kockázatot jelentett. E helyzet felszámolása nélkül a forintárfolyam további jelentős gyengülésétől kellett tartani, ami az adósok helyzetének további elnehezülését vonta volna maga után.

- [48] 3. Mérlegelés tárgyává tette e körben az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszosoknak azt az érvét is, hogy a jogalkotói beavatkozás elvileg az ő védelmükben történt, erre a jogalkotói védelemre azonban ők nem tartanak igényt. Úgy vélik ugyanis, hogy esetükben a tartozásnak a Tv.-ben rögzített árfolyamon való forintosítása szükségtelen, sőt hátrányos következményekkel jár. Tartalmilag tehát a panaszosok azt kifogásolták, hogy a forintosítás kötelező, s a folyamatból saját elhatározásuk alapján nem tudnak kimaradni.
- [49] E körben nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy a Tv. bár kötelezővé teszi a tartozások forintra történő átváltását, azonban az „opt-out” vagyis a „kívülmaradás” lehetőségéről is rendelkezik a következők szerint:
- [50] a) A Tv. 15. §-ában meghatározott „a pénzügyi intézmény által felmondott – de [...] késedelmes követelésként még nyilvántartott, az elszámolási törvény alapján teljesített elszámolás szerint megállapított – deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcson-szerződésből eredő tartozás” esetében a jogalkotó korlátozás nélkül biztosítja a forintosításon való kívülmaradás lehetőségét a fogyasztók számára: a Tv. 15. § (3) bekezdése értelmében, ha a fogyasztó ezt – meghatározott időn belül – írásban kezdeményezi, a pénzügyi intézmény köteles a forintra átváltott követelést az (1) bekezdésben meghatározott árfolyamon az eredeti devizanemben meghatározott követelésre visszaváltani. A törvényjavaslathoz fűzött indokolás megfogalmazása szerint „a hiteladós fogyasztónak [...] módja van arra, hogy ha számára bármely okból kedvezőbb lenne a tartozás devizában történő nyilvántartása, úgy ezt a lehetőséget is választhassa”.
- [51] b) A Tv. 10. §-a (amely lényegében a még fennálló szerződésekből eredő tartozások forintra történő átváltását írja elő) szintén tartalmazza az „opt-out” lehetőséget [12. § (1) bekezdés], azonban ez nem kizárólag a fogyasztó választásától függ. A Tv. 12. § (3) bekezdése ezt konkrét feltételekhez köti. A törvényjavaslathoz fűzött indokolás szerint a Tv. a deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogszerződés fenntartásának választását „azon fogyasztókra szűkíti le, akiket az esetleges jövőbeli árfolyamkockázat hatása kevésbé érinthet hátrányosan, vagy ahol a jelzálogkölcson-szerződés hátralévő futamideje viszonylag rövid, illetve akik számára a forintra történő átváltás során meghatározott új kamat hátrányos lenne”. Ebből következően tehát a korlátozásnak fogyasztóvédelmi célja van.
- [52] Az Alkotmánybíróság a szabályozás elsődleges célját (a fogyasztók védelme, az adósok megóvása az esetleges jövőbeni árfolyamváltozásból eredő terhektől) mérlegelve arra következtetésre jutott, hogy a szerződési jogba történő jogalkotói beavatkozásra alapvetően a *clausula rebus sic stantibus* elvének megfelelően került sor, de a Tv. 10. §-ával összefüggésben – a folyamatból való kimaradás lehetőségének a korlátozása miatt – felmerülhet a szerződési szabadságba történő beavatkozás indokolatlanságának, ésszerűtlenségének a problémája az alkotmányjogi panaszosok vonatkozásában.
- [53] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint, amennyiben a jogalkotói beavatkozásra kizárólag a fogyasztók védelme érdekében került volna sor, akkor aggályos lehetne, hogy a jogalkotó azokra is kiterjessze a tartozás forintra történő átváltásának a kötelezettségét, akik azt magukra nézve (szubjektíve) hátrányosnak tartják és elutasítják.
- [54] Ugyanakkor jelen esetben nem erről van szó. A jogalkotónak a forintosítás szabályainak megalkotása során – mivel a szerződő partnerek közötti egyensúly megbomlásáról, s nem csupán annak eltolódásáról volt szó – nem csak a fogyasztók érdekeire, hanem a hitelezők és azok betéteseire is tekintettel kellett lennie. A beavatkozás alapvető célja ugyanis a szerződések teljesíthetőségének a biztosítása volt – ennek érdekében kellett az árfolyammozgásoknak az adósok fizetési kötelezettsége mértékére történő hatását megszüntetni –, ami a kötelmi jogi viszony minden alanyának – nemzetgazdasági szinten a pénzügyi szektornak – az érdekét szolgálja. A deviza vagy deviza alapú kölcsön-szerződések magas hányada a szerződési állományon belül a hitelezők számára is – és ennél fogva a pénzügyi rendszer stabilitására is – kockázatot jelentett. Ere tekintettel kell értékelni a szabályozásnak azt az elemét, amely a még fennálló szerződések esetében csak korlátozottan teszi lehetővé a forintosítási folyamatból történő kimaradás lehetőségét az érintett fogyasztók számára. A kivételeket áttekintve megállapítható, hogy azok kifejezetten azokat az eseteket ölelik fel, amelyek esetében valóban ésszerűtlen – a fogyasztónak kifejezetten hátrányos – lett volna a forintosítás (az adósok abban a devizában van a jövedelme, amelyben a tartozása fennáll, a forintosítás időpontjában is felvehetne deviza alapú kölcsönt, a szerződés rövid vagy közepes futamidejű, stb.). E szerződések az érintett teljes szerződéses állományon belül csak egy kisebb hányadot képviselnek, forintosításuk elmaradása így az érintett hitelezőknek sem okoz hátrányt, s mindezeknél fogva fenntartásuk nem jelenthet kockázatot az ország pénzügyi közvetítőrendszere stabilitásának fenntartására nézve sem.
- [55] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a jogalkotó általános társadalmi érdekből, a szerződéskötések után beállt lényeges és jogos érdeksérelemmel járó körülményváltozások bekövetkezése miatt döntött a Tv.-nyel érintett tartozások forintra történő átváltásáról a jövőre nézve. A szabályozás megalkotá-

sakor továbbá kellő figyelemmel volt mind a védeni kívánt fogyasztók szerződési szabadságára, mind pedig a jogalkotói beavatkozással érintett másik fél – tehát a hitelezők – érdekeire, s az érintett szerződések gazdasági egyensúlyának helyreállítását tartotta szem előtt. Az a tény, hogy a jogalkotó nem biztosította korlátozásmentesen a forintosítás folyamatából való kimaradás lehetőségét a fogyasztók számára, hanem csupán azoknak tette ezt lehetővé, akiket a forintosítás valóban tényszerűen hátrányosan érintett volna, az ésszerűség követelményének megfelel.

- [56] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Tv. 10. §-a és 15. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – a szerződési szabadság mint alkotmányos jog sérelmére alapított – alkotmányjogi panaszokat elutasította.
- [57] 4. Az Alkotmánybíróság végezetül megvizsgálta az indítványozóknak az Alaptörvény XXVIII. cikke sérelmére vonatkozó érveit is. Megállapította azonban, hogy a támadott rendelkezések és a tisztességes bírósági eljárás-hoz való jog között érdemi alkotmányossági összefüggés nincs. A folyamatban lévő bírósági eljárásokat (amelyeket a panaszosok jellemzően a szerződés érvénytelensége megállapítása érdekében indítottak) a Tv. rendelkezései – amelyek a jövőre nézve rendelkeznek a kötelező forintosításról – nem szüntetik meg, és nem is befolyásolják. Ezért az Alkotmánybíróság a panaszokat ebben a vonatkozásban megalapozatlannak tartotta és elutasította.
- [58] 5. Az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján – az ügy társadalmi jelentőségére tekintettel – az Alkotmánybíróság elrendelte e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2015. december 1.

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Lévy Miklós alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [59] Egyetértek a határozat rendelkező részével, ugyanakkor annak indokolását az alábbi kiegészítéssel tudtam volna maradéktalanul támogatni.
- [60] Az Indokolás IV.3. pontja (Indokolás [48]–[56]) arra ad választ, hogy miért nem minősül alaptörvény-ellenes korlátozásnak a forintosítási lehetőségéből való kimaradás feltételekhez kötése, és ebből következően miért utasítja el az Alkotmánybíróság az indítványozóknak a szerződési szabadság mint alkotmányos jog sérelmére alapított panaszait a Tv. 10. §-ával és 15. § (1) bekezdésével összefüggésben. Ugyanakkor a hivatkozott feltételeket a Tv. 12. § (3) bekezdése tartalmazza, amely rendelkezést az indítványozók *expressis verbis* nem támadták. Ennek következtében álláspontom szerint az Alkotmánybíróság két lehetőség közül választhatott volna: 1) vagy teljes egészében figyelmen kívül hagyja vizsgálata során a Tv. 12. § (3) bekezdését, 2) vagy élve az Alaptörvény 24. cikk (4) bekezdésében foglalt felhatalmazással, kiterjeszti vizsgálatát a felülvizsgálni kért jogszabályi rendelkezésekkel szoros tartalmi összefüggésben álló rendelkezésre, azaz a Tv. 12. § (3) bekezdésére. Figyelemmel a vizsgált ügy jellegére, az indítványok tartalmára és az Indokolás érvrendszerére, én ez utóbbit választottam volna. Ezzel szemben a többség azzal a megoldással értett egyet, hogy formális kiterjesztés nélkül mégiscsak

érdemben vizsgálta az átváltás mellőzését lehetővé tevő rendelkezést, vagyis a Tv. 12. § (3) bekezdését. Ez a megoldás értelemszerűen nem tette lehetővé, hogy a ténylegesen vizsgált rendelkezésre vonatkozó döntés a határozat rendelkező részében megjelenjen.

- [61] A fentiekhez kapcsolódó elvi megállapításom a következő: az Alkotmánybíróság él az Alaptörvényben biztosított vizsgálati kiterjesztési jogosultságával, ha az indítvánnyal érintett jogszabály indítványozó által nem támasztott rendelkezésének vizsgálata nélkül az indítvány elbírálása nem lehetséges. A jelen ügyben is ezt a megoldást kellett volna választani.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [62] A határozatot csak az Indokolás kiegészítésével tudom támogatni. A határozat Indokolása – a III. részének 4. pontjában (Indokolás [21]–[28]) – ugyanis eltérve a korábbi vonatkozó határozatoktól arra a belátásra jutott, hogy a szerződési szabadság nemcsak az Alaptörvény M) cikkében rögzített vállalkozás szabadságának alaptörvényi értékéből vezethető le, hanem az a XIII. cikkben alapvető jogként deklarált tulajdonhoz való jog részjogosítványából, a tulajdonos rendelkezési jogából is. Ezzel a belátással a határozat a szerződési szabadság alaptörvényi értékét megnövelte, és az alapvető jogok védelmi szintjére hozta. E változás révén így többé nem tartható az a korábbi megállapítás, hogy a szerződési szabadság „nem minősül alapjognak, mivel az Alkotmánybíróság azt nem alapvető jogot tartalmazó rendelkezésből vezette le [...] közvetlenül a szerződési szabadságra mint alkotmányos jogra az alapvető jogok megsértéséhez hasonló alkotmányvédelem nem alapozható” (lásd ugyanott). A mostani határozattól kezdve, amíg az Alkotmánybíróság egy más összefüggés feltárásával nem változtatja meg álláspontját, a szerződési szabadsághoz való jog mint a tulajdonhoz való jog része alkotmányos jognak minősül, és önmagában erre alapozva is alkotmányjogi panasz terjeszthető elő, illetve megsértése ugyanolyan következményekkel jár, mint a többi, Alaptörvényben biztosított jog sérelme esetén.
- [63] A határozat indokolása megítélésem szerint nem vonta le e változtatása következményeit, és így hibásan tartalmazza a szerződési szabadság korábbi státuszából folyó, idézett megállapításokat. Ez azt is jelenti, hogy mint alapvető jogot a szerződési szabadsághoz való jogot az I. cikk (3) bekezdése alapján más alkotmányos jog, vagy alkotmányos érték érvényesülése érdekében lehet csak korlátozni. A jelen esetben ezt a korlátozást indokoltnak mondta ki a határozat, mert a pénzügyi stabilitás érdeke ez elengedhetlenné tette, és ezzel én is egyetértek. Ám a jövőt illetően a szerződési szabadság megemelt alaptörvényi státusza csak a párhuzamos indokolásomban kiemelt összefüggésekkel együtt biztosítható, és ezért vállalkoztam ennek elkészítésére.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [64] A határozat rendelkező részével egyetértek, indokolásához az alábbi észrevételeket fűzöm.
- [65] Az indokolásbeli megközelítéstől eltérően a szerződési szabadságot az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben tudom értelmezni. Változatlanul fenntartom a 8/2014. (III. 20.) AB határozathoz csatolt párhuzamos indokolásomban kifejtett álláspontomat, amely szerint „[...] a szerződési szabadság a szabadságesszmének a szerződések világában való érvényesülése. Az általános szabadságesszmét a magam részéről a jogegyenlőség elvére épülő társadalmi viszonyokhoz kapcsolva az emberi méltóság elszakíthatatlan – fogalmi – részének tekintem. A szerződési szabadság tehát nem önálló alapjog, de az említett fogalmi összefüggés következtében áttételesen kapcsolódik az emberi méltósághoz.” {8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [128]}

- [66] Ugyanakkor osztom a határozat indokolásának azon megállapítását, hogy a szerződési szabadság korlátozása a konkrét esetben a határozatban hivatkozott okokra tekintettel megfelel az ésszerűség követelményének.
- [67] Nézetem szerint a pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása az Alaptörvény preambulumban, a Nemzeti Hitvallásban említett biztonság fogalmának {„Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a [...] a biztonság [...] kiteljesítése.”} részét képező alkotmányos érték. A betétesek pedig a pénzügyi műveleteknek olyan, fogyasztóknak minősülő résztvevői, akiknek jogai az M) cikkben államcélként megfogalmazott alaptörvényi védelem alatt állnak, amely körülmény az állam beavatkozása számára önmagában is alkotmányos lehetőséget teremt.
- [68] Az alkotmányos érték védelmére tekintettel, figyelemmel az annak megvalósítására igénybe vehető lehetőségeket, a szerződési szabadság korlátozása a jelen esetben álláspontom szerint akár a I. cikk (3) bekezdésében előírt szükségességi-arányossági teszt próbáját is kiállja.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1287/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2015. évi 188. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3236/2015. (XII. 8.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.28.274/2014/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény 1. § 23. pontja, továbbá az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendelkezéséről és kiadásáról szóló 44/2004. ESzCsM rendelet 3. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.28.274/2014/11. számú ítélete, valamint az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) 1. § 23. pontja, illetve az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendelkezéséről és kiadásáról szóló 44/2004. ESzCsM rendelet (a továbbiakban: ESzCsM rendelet) 3. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az indítványozó előadta, hogy gyermekét 2013. szeptemberében a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet) alapján kanyaró (*morbilli*), rózsahimlő (*rubeola*) és mumpsz (*parotitis epidemica*) elleni, életkorhoz kötött úgynevezett emlékeztető – MMR – oltásban kellett volna részesíteni. Az oltási kötelezettség beállta előtti évben az indítványozó tudomására jutott, hogy a Magyarországon használt oltóanyag elhajtott magzati sejtek felhasználásával készül, ezért – vallási meggyőződése miatt – alternatív oltóanyag felkutatása mellett döntött, segítségért védőoltási tanácsadóhoz fordult. A későbbiekben aggályait a Népegészségügyi Intézetnél is jelezte. Az indítványozó érdemi segítség hiányában önerőből felkutatott egy Japánban forgalmazott, állati eredetű sejtekből készült oltóanyagot, amelynek hatóanyaga – szerinte a *World Health Organization* adatbázisa alapján – megegyezik a Magyarországon alkalmazottal. Az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (a továbbiakban: OGYÉI) 2014. júniusában megadta az egyedi behozatali engedélyt. Az indítványozó állítása szerint a kívánt oltóanyagot 2015. januárjában önerőből beszerezte.
- [3] Az alternatív oltóanyag beszerzésével párhuzamosan az ügy előzményei még a következők. A területileg illetékes védőnői szolgálat 2013. október 7-én értesítette a Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal Járási Népegészségügyi Intézetét, hogy az indítványozó gyermeke az MMR oltást nem kapta meg. A Járási Intézet először felhívta az indítványozó – mint szülő – figyelmét, hogy az oltás pótlását haladéktalanul tegye meg, majd annak elmaradása miatt az oltást elrendelte. A 2014. április 9-én hozott elsőfokú határozatot Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve másodfokú hatóságként helybenhagyta. A döntés szerint az indítványozó megsértette az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 58. § (6) bekezdését. A másodfokú hatóság megállapította, hogy egyfelől az eljáró szakigazgatási szervnek – az Eütv. 56. § (7) bekezdése értelmében – az a feladata, hogy kötelezze a törvényes képviselőt az oltás beadására, másfelől a jogszabályok nem írják elő sem az első, sem a másodfokú hatóság számára, hogy a kampányoltásban használt oltóanyagtól eltérő vakcinát szerezzen be. A határozat hangsúlyozta azt is, hogy a védőoltás elhagyása kizárólag az Eütv. 58. § (1) és (3) bekezdésében meghatározott okok miatt lehetséges, ezért az indítványozó nem hivatkozhatott az alternatív oltóanyag beszerzésének nehézségeire. Az indítványozó a másodfokú határozat kézhezvételét követően, annak felülvizsgálatát kérve bírósághoz fordult.
- [4] A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.28.274/2014/11. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. A bíróság kimondta, hogy az oltási tanácsadó oltási ellenjavallatról nem adott igazolást [Eütv. 58. § (1) és (3) bekezdése], a mentesítés lelkiismereti okok miatt nem lehetséges, ezért a közigazgatási szervek a jogszabályi előírásoknak megfelelően jártak el. A bíróság az eljáró hatóságokkal egyetértve kifejtette, hogy az indítványozót nem mentesíti a kötelezettség alól az, hogy az alternatív oltóanyag beszerzése számára nehézségekbe ütközik.
- [5] Az indítványozó a bírósági ítélet kézhezvételét követően alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Álláspontja szerint a bíróság jogértelmezése, illetve az általa támadott jogszabályi rendelkezések sértik az Alaptörvény VII. cikkében biztosított lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogát. Kifejtette, hogy a döntés és a jogszabályi környezet következtében gyermekét olyan oltóanyaggal is be kellene oltatni, amely vallási meggyőződésével ellentétesen nyert sejtek felhasználásával készült. Hangsúlyozta, hogy nem magát a védőoltás beadásának kötelezettségét, illetve a védőoltás szükségességének legitimitását sérelmezi, hanem azt, hogy nem volt lehetséges a hatósági eljárásban alternatív, meggyőződésének megfelelő vakcina alkalmazására.
- [6] Az alternatív oltóanyag alkalmazhatóságának kérdését az alapvető jogok biztosa, és jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettese az AJB-3119/2014. számú ügyben is vizsgálta [az életkorhoz kötött védőoltással kapcsolatban lásd még: az állampolgári jogok országgyűlési biztosának a 4902/2003. számú állásfog-

lalását]. A vizsgálat során részletesen feltárták a védőoltások végrehajtásával kapcsolatos jogszabályi hátteret, megkeresték az eljárásokban hatáskörrel rendelkező államigazgatási, egészségügyi szerveket. A biztos és a biztoshelyettes közös jelentésében az alábbi megállapításokat tette. Védőoltás kizárólag az egészségügyi államigazgatási szerv által engedélyezett oltóanyaggal és az engedélyező okiratban szereplő feltételekkel végezhető. A hatósági engedéllyel nem rendelkező gyógyszerek – így az oltóanyagok – igénylése esetén az OGYÉI indokolt esetben, határozattal engedélyezi a kérelmezett gyógyszer felhasználását, ha a Gytv. 1. § 23. pontja szerinti feltételek fennállnak. A jogszabály szövegének szigorú értelmezése ugyanakkor nem ad lehetőséget arra, hogy lelkiismereti okokból is lehessen kezdeményezni külföldi oltóanyag egyedi importját. A jelentés kiemeli, hogy a jogszabályok meghatározott betegségek elleni védőoltást, és nem valamely konkrét készítmény beadását teszik kötelezővé, ezért – elvileg – a védőoltásra kötelezett olyan vakcinával is teljesítheti kötelezettségét, amely az államilag alkalmazott oltóanyaggal hatóanyagában ekvivalens.

II.

- [7] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panasszal érintett, az Alkotmánybíróság érdemi eljárása során felhívott rendelkezései:

„VII. cikk (1) Mindenkinnek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.”

III.

- [8] 1. Az Alkotmánybíróság elsődlegesen azt vizsgálta meg, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése, valamint a 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben rögzített *formai* követelményeknek.
- [9] E körben áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e [Abtv. 30. §], illetve, hogy az indítványozó kérelmei eleget tesznek-e az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében megfogalmazott határozott kérelem törvényi követelményeinek.
- [10] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panaszt a sérelmezett bírósági döntés kézhezvételétől számított hatvan napon belül lehet írásban előterjeszteni.
- [11] Az indítványozó a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.28.274/2014/11. számú ítéletét 2015. június 4-én vette át, míg alkotmányjogi panaszát 2015. július 31-én – határidőben – terjesztette elő.
- [12] 1.2. Az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó beadványai csak részben felel meg Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglaltaknak.
- [13] Az indítványozó beadványaiban megjelölt olyan törvényi rendelkezést, amely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja [Abtv. 26. § (1) bekezdése, 27. §-a], kifejezetten kérte konkrét bírói döntés, illetve jogszabályi rendelkezések megsemmisítését [a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.28.274/2014/11. számú ítélete, a Gytv. 1. § 23. pontja, illetve az ESzCsM rendelet 3. § (5) bekezdése], továbbá hivatkozott az Alaptörvény megsértett rendelkezésére [VII. cikk], illetve indokolást is előterjesztett. Az indítványozó az Alaptörvény VII. cikk egészének sérelmére hivatkozott, ugyanakkor indokolása csak az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésére vonatkozik. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény VII. cikk (2)–(5) bekezdései vonatkozásában – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjára figyelemmel – az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [14] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó kérelme az Abtv. 26. § (1) bekezdésében, illetve a 27. §-ában meghatározott *tartalmi* feltételeknek megfelel-e.
- [15] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály

alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [16] Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [17] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.28.274/2014/11. számú ítéletével összefüggésben terjesztette elő. Az indítványozó mindazonáltal kifejezetten a Gytv. 1. § 23. pontja, illetve az ESzCsM rendelet 3. § (5) bekezdése megsemmisítését kérte. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy a támadott jogszabályi rendelkezéseket a bíróság eljárása során nem alkalmazta. Erre tekintettel az indítványozó kérelmét a jogszabályi rendelkezések tekintetében az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

IV.

- [18] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [19] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatát – a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.28.274/2014/11. számú ítélete vonatkozásában – az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 31. § (6) bekezdése alapján, a befogadási eljárás mellőzésével folytatta le.
- [20] 2. Az alkotmányossági vizsgálat lényege, hogy a Budapest Környéki Közigazgatási Bíróság támadott ítélete – amely elutasította az indítványozónak a közigazgatási határozatok hatályon kívül helyezésére irányuló keresetét – sérti-e az indítványozónak az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésében biztosított lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogát. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény, illetve az Alaptörvény Negyedik Módosítása hatálybalépése (2013. április 1.) óta még nem értelmezte a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való alkotmányos alapjog tartalmát. Az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése, illetve az Alkotmány 60. § (1) és (2) bekezdése – kisebb eltérésekkel – lényegi egyezést mutat. Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése értelmében az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni. Az Alaptörvény Nemzeti hitvallása – a korábbi Alkotmány preambulumától eltérő módon – az alkotmányozó által megfogalmazott értékatalógus. A kereszténység nemzetmegtartó szerepének elismerése, illetve Magyarország különböző vallási hagyományai megbecsülésének kinyilvánítása nem oldják fel a magyar államnak az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdésében rögzített vallási semlegességét. Az Alkotmánybíróság ezért az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése értelmezésével összefüggésben – szem előtt tartva a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [29]–[33] pontjaiban kifejtetteket – indokoltnak tartja fenntartani egyes korábbi, az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott határozataiban tett megállapításait.
- [21] Az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdés első mondata mindenki számára biztosítja a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot. A lelkiismereti szabadság tágabb kategória a vallásszabadságnál, amelynek tartalmát – az Alkotmányhoz hasonlóan – az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésének „hogyan vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa” szövegrésze is részletezi. Az Alkotmánybíróság az egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetét rendező jogszabály alkotmányossági vizsgálata során a 4/1993. (II. 12.) AB határozatában a lelkiismereti szabadságot az emberi méltósághoz való jog, azon belül az általános személyiségi jog, illetve a személyiség szabad kibontakozásához való jogként értelmezte: „[a] lelkiismereti szabadság [...] azt ismerteti el, hogy a lelkiismereti meggyőződés, s ezen belül, adott esetben a vallás az emberi minőség része, szabadságuk a személyiség szabad kibontakozásához való jog érvényesülésének feltétele”. (ABH 1993, 51.) A lelkiismereti szabadság magában foglalhatja a vallási meggyőződést, azonban ez a külvilág – így az állam – számára, megnyilvánulás hiányában, megfoghatatlan. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában felvázolta, hogy gyermekének vallási nézeteivel ellentétes eredetűnek vélt oltóanyag beadására kényszerül. Érvelése azonban – tartalmilag – a lelkiismereti szabadság sérelmére utal, mivel egy olyan helyzetet tárt fel, amelyben nem valamely vallásos megnyilvánulás megítéléséről, hanem egy olyan élethelyzetről van szó (az oltási kötelezettség teljesítése), amely meggyőződésével ellentétes. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése előtt, a 39/2007. (VI. 20.) AB

határozatában (a továbbiakban: Abh.) átfogóan vizsgálta az életkorhoz kötött kötelező védőoltás szabályozásának alkotmányosságát [az előírásokat – kisebb eltérésekkel az Eütv. rendelkezései tartalmazták]. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság akként foglalt állást, hogy az életkorhoz kötött kötelező védőoltás egyfelől a gyermek személyiségének integritásához (emberi méltósághoz) való jogát, valamint a szülők azon jogát érinti, hogy gyermekükről világnézetük és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelően gondoskodjanak. (ABH 2007, 482.) Az Alkotmánybíróság tehát már az Abh.-ban kimondta, hogy az életkorhoz kötött kötelező védőoltás a szülő lelkiismereti szabadságát érinti.

- [22] A 64/1991. (XII. 17.) AB határozatban az Alkotmánybíróság – az úgynevezett első abortusz határozatban – az orvosoknak és más egészségügyi dolgozóknak a terhesség megszakításában való közreműködés megtagadásával összefüggésben a következőket mondta ki: „az állam senkit nem kényszeríthet olyan helyzetbe, amely meghasonlásba vinné önmagával, azaz amely összeegyeztethetetlen a személyiségét meghatározó valamely lényeges meggyőződésével. Az államnak nemcsak az a kötelessége, hogy ilyen kényszertől tartózkodjék, hanem az is, hogy lehetővé tegye – ésszerű keretek között – az alternatív magatartást. Nem alkotmányellenes, ha ez utóbbi érdekében az, aki lelkiismerete szerint kíván cselekedni, olyan áldozatokra kényszerül, amelyek nem aránytalanok”. (ABH 1991, 313.)
- [23] Az Alkotmánybíróság a 4/1993. (II. 12.) AB határozatában átfogóan értelmezte a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot, illetve elvi éllel mondta ki a következőket: „[a] vallásszabadsághoz való jogból az államnak az a kötelessége következik, hogy az egyéni meggyőződés szabad kialakításának lehetőségét biztosítsa”. (ABH 1993, 49.) Továbbá, ugyanezen határozatban: „az Alkotmány szerint a vallás gyakorlásának szabadsága a vallás kultikus cselekményekkel való kinyilvánításán és tanításán túlra is kiterjed [...]. A vallásszabadságnak azt az elemét, hogy bárki meggyőződése szerint élhessen, nyilvánvalóan másként kell jogilag kezelni, mint a klasszikus, a véleménynyilvánítás szabadságával rokon, vallásos cselekmények, szertartások végzése útján való vallásgyakorlást. [...] a lelkiismereti szabadság és a vallásszabadság külön is nevesített joga azt ismeri el, hogy a lelkiismereti meggyőződés, s ezen belül, adott esetben a vallás az emberi minőség része, szabadságuk a személyiség szabad kibontakozásához való jog érvényesülésének feltétele.” (ABH 1993, 50–51.) A lelkiismereti szabadság értelmezésének lényege nem változott a fent idézett alkotmánybírósági határozatokhoz képest. Lényege továbbra is az, hogy az ember meggyőződése szerint cselekedhessen, az állam pedig tartózkodjon olyan helyzetek előidézésétől, amely az érintettet önmagával való meghasonlásra kényszerítené.
- [24] 3. Az indítványozó jelen ügyben nem a védőoltás legitimitását, illetve kötelezővé tételének indokoltságát vitatta. Jogsérelmét abban látja, hogy nincs lehetősége a védőoltási kötelezettséget alternatív oltóanyag felhasználásával teljesítenie. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy az alternatív oltóanyag felhasználására az Abh.-ban foglaltak is lehetőséget adnak, ugyanis már annak meghozatalakor is felmerült a gyakorlatban használt oltóanyagtól eltérő összetételű vakcina alkalmazhatóságának kérdése. A határozat általa idézett szövegrésze szerint ugyanis: „az Alkotmánybíróság tekintetbe vette azt is, hogy a kötelező védőoltásokat lelkiismereti, illetve vallási okból elutasítók egy része nem általában a védőoltások beadását ellenzi, hanem meghatározott összetételű oltóanyagokat kifogásol. (Hasonlóan az emberi vér transzfúziójának elutasításához.) Ha többféle oltóanyag áll rendelkezésre, akkor lehetőség van az ésszerű keretek közötti alternatív magatartásra más összetételű oltóanyagok használatával”. (ABH 2007, 494.)
- [25] Az Alkotmánybíróság az alternatív oltóanyagok felhasználásával összefüggésben megkereste az Országos Tisztifőorvosi Hivatalt. Az Országos Tisztifőorvos arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az ügyre vonatkozó jogszabályok nem tartalmaznak olyan rendelkezést, amely valamely – konkrétan meghatározott – oltóanyag használatát írná elő. Álláspontja szerint, bizonyos feltételek mellett elfogadható az alternatív oltóanyag igénybe vétele. Az Országos Tisztifőorvos válaszában kiemelte ugyanakkor, hogy az alternatív vakciná(k)nak a helyettesítendő oltóanyag valamennyi komponensével azonos védettséget kell biztosítani, illetve, hogy az alternatív oltóanyagoknak rendelkeznie kell a megfelelő hatásossággal és hatékonysággal a védettség kialakítására. Hangsúlyozta továbbá azt is, hogy a hazai védőoltási rend eredményességéhez feltétlenül szükséges, hogy az központilag kerüljön kialakításra és irányításra. Az OGYÉI engedélyén kívül egyéb feltételek is vizsgálandók ahhoz, hogy az alternatív oltóanyag egyenértékűsége elfogadható legyen.
- [26] 4. Az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az indítványozónak az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában állítottak – az alternatív oltóanyag használatának problémái – miatt a bírósági ítélet sérti-e az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésében biztosított lelkiismereti szabadsághoz való jogot.

- [27] A bíróság a támadott ítéletében hangsúlyozta, hogy a közigazgatási szervek hatásköre a védőoltás elrendelésére – az Eütv. 58. § (3) bekezdésében meghatározott feltételek fennállása esetén az az alóli mentesítés engedélyezésére – terjed ki, nem pedig speciális oltóanyag beszerzésére. A bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Eütv. 57. § (6) bekezdése értelmében védőoltás kizárólag az egészségügyi államigazgatási szerv által engedélyezett oltóanyaggal és az engedélyező okiratban szereplő céllal és feltételekkel végezhető, továbbá, hogy az ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezések nem írják elő a közigazgatási szervek számára, hogy a kampányoltásban használt oltástól eltérő oltóanyagot szerezzenek be.
- [28] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság először is azt állapította meg, hogy a bírósági döntés semmiképp nem sérti az állam vallási kérdésekben való semlegességének elvét, hiszen a védőoltási kötelezettség fennállását nem valamely vallás tanítását figyelembe véve, illetve nem az indítványozó vallásos meggyőződését felülbírálva állapítja meg. A támadott ítélet az indítványozót továbbá nem kényszeríti olyan helyzetbe, amely önmagával való meghasonlásra vezetné, mivel nem rendelte el valamely konkrét oltóanyag alkalmazását, csupán az oltási kötelezettség elmaradásának jogkövetkezményeiről döntött. A bíróság jogértelmezése ezért azon alkotmányos keretek között maradt, amelyet az Alkotmánybíróság fent idézett határozataiban kifejtettekkel összhangban irányadónak tekint. Mindezek mellett az Országos Tisztifőorvos is arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az életkorhoz kötött védőoltásról szóló jogszabályi rendelkezések sem valamely konkrét vakcina alkalmazását írják elő, továbbá, hogy bizonyos feltételek fennállása esetén az alternatív oltóanyag alkalmazható. Az indítványozó számára ezért sem kizárt az oltási kötelezettség olyan alternatív vakcinával való teljesítése, ami lelkiismereti (vallási) meggyőződésével összhangban áll.
- [29] Az ügyben az indítványozó maga állította továbbá, hogy az OGYÉI engedélyezte az alternatív oltóanyag Magyarországra történő behozatalát, illetve hogy azt önerőből be is szerezte. Figyelemmel az előző bekezdésben foglaltakra, illetve az Országos Tisztifőorvostól kapott tájékoztatásra megállapítható, hogy a konkrét ügyben az indítványozónak tényleges lehetősége volt az előírt oltási kötelezettség alternatív vakcinával való teljesítésére, ezért jogsérelme – a támadott bírósági ítélettel összefüggésben – nem merült fel.
- [30] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott bírósági ítélet – az indítványozó által felvetett szempontból – nem sérti az indítványozónak az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésében biztosított és az Alkotmánybíróság által a fentiekben értelmezett lelkiismereti szabadsághoz való jogát, ezért alkotmányjogi panaszát e vonatkozásban elutasította.

Budapest, 2015. november 24.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2814/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3237/2015. (XII. 8.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének vizsgálatára irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Stumpf István* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 47. § (2) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 47. § (2) bekezdés a) pontjának alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt, mivel a szabály sérti az Alaptörvény II. cikkében deklarált emberi méltósághoz való jogon keresztül az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt diszkrimináció tilalmát, továbbá sérti az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot is.
- [2] 1.1. Az indítványra okot adó ügy adatai szerint az indítványozó öregségi nyugellátással rendelkező házastársa 2010. december 16-án elhunyt. Az indítványozónak az illetékes Megyei Kormányhivatal Nyugdíjbiztosítási Igazgatósága 2013. augusztus 28-án – a nők kedvezményes nyugdíjba vonulására tekintettel – 2013. május 25-től saját jogon öregségi nyugdíjat állapított meg. A fentiek alapján – a panaszos kérelmet terjesztett elő, melyben az elhunyt férje jogán özvegyi nyugellátás megállapítását kérte. Az első fokon eljáró közigazgatási szerv az özvegyi nyugdíj feléledése iránti igényt elutasította. A másodfokon eljáró közigazgatási szerv az elsőfokú döntést helybenhagyta. A panaszos ezt követően keresetet terjesztett elő a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, a bíróság keresetet elutasította.
- [3] 1.2. A panaszos szerint a különböző ellátási formák kialakításakor elengedhetetlen követelmény a jogalkotóval szemben, hogy a feltételrendszer az azonos jogállásúak között egységes legyen és – kellő súlyú alkotmányos indok nélkül – ne adjon lehetőséget hátrányos megkülönböztetésre [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés]. Nem egyeztethető össze a hátrányos megkülönböztetés tilalmával az özvegyi nyugellátásra való jogosultság feléledésének az a feltételrendszere, hogy a jogalkotó az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárhoz köti azt. A Tny. szerint öregségi teljes nyugdíj megállapításához vagy a nyugdíjkorhatár betöltése és minimális szolgálati idő, vagy korhatárra tekintet nélkül, de magasabb jogosultsági idő megszerzése szükséges. E szabályozási koncepcióból kitűnik, hogy a jogalkotó nem kívánt különbséget tenni az öregségi nyugdíjjal rendelkező személyek között aszerint, hogy miként váltak jogosítottá. Így a Tny. szempontjából az öregségi nyugdíjjal rendelkezők homogén, egymással összehasonlítható csoportba tartozó jogalanyok, amelynek a jogalkotót megillető széles körű mérlegelési lehetőség mellett is Alaptörvényből levezethető lényeges tartalmi eleme, hogy a jogosultságok elosztásakor, ezek között az özvegyi nyugdíj fizetésekor, azonosan kezelje. Az özvegyi nyugdíj ugyanis nem függetleníthető teljes egészében az öregségi nyugellátástól, már csak arra való tekintettel sem, hogy özvegyiség esetén a kétféle nyugellátás alapvetően és az esetek jelentős többségében egyszerre, a nyugdíjkorhatár betöltésével nyílik meg. Az egyidejűséggel a jogalkotó deklarálja, hogy az öregségi nyugdíj mintegy kiegészítése, ehhez képest a nyugdíjas túlélő házastárs pénzügyi nehézségeinek csökkentése az özvegyi nyugdíjfizetés eredeti célja. A törvényhozónak főszabályszerűen követnie kell a saját jogú nyugellátás feltételrendszerét, ellenkező esetben olyan öncélú intézménnyé válik, amely alkalmas lehet a társadalmi egyenlőtlenségek előidézésére.

- [4] 1.3. Azzal is érvel, hogy a házastársak keresete általában közszerzemény, akármelyik fél munkaviszonya (vállalkozása stb.) révén keletkezett is, a házastársak társadalombiztosítása is közszerzemény, függetlenül attól, hogy azt kinek a javára nevesítik. A nyugdíjrendszer nem térhet el ettől a vagyoni jogi alapelvektől, csak tulajdoni elvonással, tehát annak összes előfeltételeit biztosítva és betartva. Így a biztosítottat megillető tulajdonvédelem az özvegyet is megilleti. A panaszos szerint a társadalombiztosítási alapok védelméből nem következik olyan közérdek – ellentétben a saját jogú nyugellátással –, amely szerint az özvegyi nyugdíj kizárólag csak bizonyos életkor felett lenne adható, sőt éppen ellenkezőleg. A közérdekből fakadó társadalmi rendeltetése ugyanis éppen az özvegyek (elsősorban nők) védelme azáltal, hogy a jogszerző házastárs elvesztése ne járjon automatikusan az özvegy egzisztenciális nehézségeivel, amely különösen igaz a szociális szempontból jobban kiszolgáltatott öregségi teljes nyugellátással már rendelkező személy esetén, ahol az özvegyi nyugdíj mintegy kiegészíti jövedelmét, továbbra is biztosítja megélhetését. A saját jogú nyugellátáshoz képest a házastárs jogán járó nyugellátás időbeli eltolása közérdekből nyilvánvalóan igazolhatatlan. Az olyan öregségi nyugdíjjal rendelkező özvegy esetén, aki jogszerző házastársa halálakor még nem töltötte be az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt, vagy a jogszerző házastársa halála után úgy szerzett jogosultságot öregségi teljes nyugdíjra, hogy az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt még nem érte el, s ezáltal a jelenlegi szabályozás szerint özvegyi nyugdíjra nem jogosult, indokolatlan tulajdonelvonást jelent, ezért alaptörvény-ellenes [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés].
- [5] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26. §-a szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [6] Az Abtv. 29. §-a alapján az „Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé.

II.

- [7] 1. Az Alaptörvény felhívott szabályai szerint:

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. [...]”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár. [...]”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. [...]”

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

- [8] 2. A Tny. kifogásolt szabálya szerint:

„47. § (1) Az ideiglenes özvegyi nyugdíj a házastárs halálától legalább egy évig, továbbá az elhunyt jogán árvellátásra jogosult, másfél évesnél fiatalabb gyermeket eltartó özvegynek az árva 18 hónapos életkorának betöltéséig jár. Fogyatékos vagy tartósan beteg gyermek esetén az ideiglenes özvegyi nyugdíj azonos feltétellel a gyermek harmadik születésnapjáig folyósítható.

(2) Az ideiglenes özvegyi nyugdíj megszűnését követően özvegyi nyugdíjra az jogosult, aki házastársa halálakor a) a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, vagy

b) megváltozott munkaképességű, vagy

c) házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg, vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodik.”

III.

- [9] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [10] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont]; az Abtv. 26. § (1) bekezdésében és 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. A panaszos megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó törvényi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont], valamint az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. A panaszos indokát adta az eljárás megindításának, kifejtette az Alaptörvényben foglalt és az indítványban felhívott jogok sérelmének a lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], indokolta továbbá azt is, hogy a támadott törvényi rendelkezés miatt ellentétes az Alaptörvény általa felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. A panaszos kifejezett kérelmet terjesztett elő a támadott törvényi rendelkezés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [11] 2.1. A 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat Indokolás [27] bekezdésében „az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése az alapjogok egyenlőségét és a diszkrimináció tilalmát tartalmazza. Az alkotmányos szabály szerint »Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.« A tételesen felsorolt tulajdonságok mellett az »egyéb helyzet szerinti különbségtétel« fordulat nyújt garanciát ahhoz, hogy az előre nem látható, de a felsorolásban szereplő tulajdonságokhoz döntő hasonlóságot mutató helyzetben élő személyeket se érhesse hátrányosan sújtó különbségtétel. Ez a fordulat ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a társadalom aktuális változásaira időszerűen reagálva mindig maga határozhassa meg, melyek a társadalom sérülékeny csoportjai, vagyis mely csoporthoz tartozók tekinthetők kiszolgáltatottnak, kirekesztettnek, illetve folyamatos, és indokolatlan hátránnyal sújtottaknak. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése ennek megfelelően egy nyílt felsorolást tartalmaz, ám ez a nyílt felsorolás korlátlanul nem bővíthető. Nem nyújt védelmet olyan személyeknek, akiket valamely szabály ugyan éppen hátrányosan érint, de mégsem diszkriminál. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtilalom ugyanis csupán olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek önzonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítéllettel, vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe. Vagyis a diszkriminációtilalom alkotmányos klauzulája elsődlegesen a társadalom személyben rejlő és tetszés szerint nem változtatható tulajdonság mentén elkülönülő csoportjainak védelmét szolgálja.”
- [12] A Tny. 47. § (2) bekezdés a) pontja nem ilyen élethelyzetre vonatkozik.
- [13] 2.2. A Tny. 2011. január 1-jétől hatályos 18. § (2a) bekezdése értelmében – egyéb feltételek mellett – öregségi teljes nyugdíjra életkorától függetlenül jogosult az a nő is, aki legalább negyven év jogosultsági idővel rendelkezik. A jelen esetben az indítványozó az indítvány szerint ilyen (kedvezményes) nyugdíjban részesül. Az Alaptörvény XIX. cikk (4) bekezdésének második mondata felhatalmazza a törvényhozót, hogy az állami nyugdíjra való jogosultság törvényi feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja. A Tny. 18. § (2a) bekezdése ennek az Alaptörvényben rögzített lehetőségnek megfelelően határozza meg a nők életkor betöltésétől független, kedvezményes öregségi teljes nyugdíjazásának feltételeit, legalább negyven év jogosultsági idő előírásával. A szabály célja a hosszú munkaviszonnyal rendelkező nők nyugdíjkezelésének megteremtése. Ez a kedvezmény saját jogú nyugellátást eredményez.
- [14] A nők kedvezményes, életkortól független öregségi nyugdíjától eltérő más kérdés a nem saját jogú, hanem hozzátartozói nyugellátás és ennek feltételei meghatározása.
- [15] A törvényhozó mérlegelésére tartozik az, hogy az özvegyi nyugdíjra való jogosultságot az özvegynek a rá irányadó nyugdíjkorhatárához (életkorhoz) vagy a nyugellátásra való jogosultságszerzéséhez (saját jogú nyug-

- ellátáshoz) köti. Az özvegyi nyugdíjnak a vizsgált szabályban nem feltétele, hogy az özvegy saját jogú nyugellátást is szerezzen; elegendő, de egyben szükséges is a nyugdíjkorhatár (időskor) elérése. Annak a szempontnak, hogy az özvegy saját jogú nyugellátásban részesül-e, vagy nem, nem a jogosultsági feltételek között, hanem az özvegyi nyugdíj mértékénél van jelentősége (az özvegyi nyugdíj mértéke az elhunytat a halála időpontjában megillető öregségi nyugdíj 30 vagy 60 százaléka).
- [16] Az adott esetben az indítványozóra hátrányos szabály ésszerű alapon tesz különbséget, amikor a jogosultsági feltételeknél objektív feltételként az életkort és nem a saját jogú nyugellátásra jogosultságot szerzést szerepelteti. Az ilyen szabály nem sérti az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését. A saját jogú nyugellátás esetén alkalmazandó kedvezményes életkori szabályból nem következik, hogy a kedvezmény más ellátásokra is kiterjedne. Hasonlóan döntött az Alkotmánybíróság a 3185/2015. (X. 7.) AB határozatban.
- [17] 2.3. Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy a támadott szabály ellentétes-e az Alaptörvényben biztosított tulajdonhoz való joggal.
- [18] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van a tulajdonhoz. A tulajdon jogi fogalmát és tartalmát általában nem közvetlenül az Alaptörvény, hanem a más jogi normák határozzák meg. Az Alaptörvény által védett jogok körét és tartalmát ugyanakkor az Alaptörvény alapján kell megállapítani. Ez az ellentmondás nehézséget jelent a tulajdonként védett jogosítványok meghatározásakor. Az ellentmondás úgy oldható fel, hogy az Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában köteles tiszteletben tartani azokat a jogosultságokat, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői {25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [19] Ebből következik, hogy a korábban tulajdonként megszerzett (és így az alkotmányos tulajdonvédelem alatt álló) vagyoni jogi igényeket védi az Alaptörvény XIII. cikke. Ezt erősítette meg a 3048/2013. (II. 28.) AB határozat (Indokolás [39]) is, amely rámutatott, hogy a társadalombiztosítási jogviszonyokkal összefüggő szolgáltatások esetében továbbra is fennáll az alkotmányos tulajdonvédelem.
- [20] A jelen esetben azonban éppen az kérdéses, hogy az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben korábban tulajdonként megszerzett vagyoni értékű jogról van-e szó. Az özvegyi nyugdíj megállapításának és folyósításának törvényben rögzített feltételei vannak.
- [21] A konkrét ügyben mindkét eljáró hatóság és a bíróság is azt állapította meg, hogy a Tny. 47. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott jogosultsági feltétel nem teljesült. Az Alkotmánybíróság már megállapította, hogy az alkotmányos tulajdonvédelem a meglévő tulajdonra vonatkozik, a tulajdonhoz való jog nem biztosít jogot a tulajdonszerzésre {3021/2014. (II. 11.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az indítványozó által felhozott összefüggésben és érvek alapján ezért a tulajdonhoz való jog és a Tny. vizsgált szabálya között alkotmányos összefüggés nem mutatható ki.
- [22] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi {3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [24]}.
- [23] Az Alkotmánybíróság a fentiekre figyelemmel az alkotmányjogi panaszt elutasította az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és XV. cikk (2) bekezdése állított sérelmét illetően.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [24] A többségi Indokolás [11] bekezdése a 3206/2014. (VII. 21.) AB határozatot (a továbbiakban: Abh.) idézve rögzíti, hogy „[a]z Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése ennek megfelelően egy nyílt felsorolást tartalmaz, ám ez a nyílt felsorolás korlátlanul nem bővíthető. Nem nyújt védelmet olyan személyeknek, akiket valamely szabály ugyan éppen hátrányosan érint, de mégsem diszkriminál. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtilalom ugyanis csupán olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek önazonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítélettel, vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe. Vagyis a diszkriminációtilalom alkotmányos klauzulája elsődlegesen a társadalom személyben rejlő és tetszés szerint nem változtatható tulajdonság mentén elkülönülő csoportjainak védelmét szolgálja.”
- [25] A fenti megállapítással két kiegészítéssel értek egyet.
- [26] Egyrészt, hogy a diszkrimináció-tilalom teljes hatóköre ennél szélesebb, bármilyen homogén csoporton belüli bármilyen szempontú különbségtétel vonatkozásában érvényesítendő; de nem alapvető jogokat ért hátrányos megkülönböztetés kevésbé szigorú a vizsgálat mércéje. A többségi indokolásban hivatkozási alapként elfogadott Abh. más helyen (Indokolás [23]) maga is leszögezi: „egy adott szabályozás abban az esetben nem felel meg az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos mércének, ha végső soron az emberi méltósághoz fűződő jogot sérti. Vagyis a jogegyenlőség elve nem bármifajta különbségtételt, hanem csupán az emberi méltóságot sértő megkülönböztetéseket tilalmazza. Alaptörvény-ellenes, vagyis emberi méltóságot sértő megkülönböztetés abban az esetben állapítható meg, ha a különbségtétel önkényes. A hátránnyal járó különbségtétel az általános mérce szerint akkor minősül önkényesnek, ha nincs ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka.”
- [27] Másrészt, bár a tágabb és kevésbé szigorú mérce közvetlenül a XV. cikk (1) bekezdéséhez kötődik, az alapján akár a (2) bekezdésre hivatkozással is le lehet folytatni a vizsgálatot. Solymár Nagyközség Önkormányzata képviselő-testületének a telekadóról szóló 19/2010. (XII. 14.) önkormányzati rendelete elleni alkotmányjogi panaszt elbíráló 3142/2015. (VII. 24.) AB határozatban az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy „az általános jogegyenlőség szabálya továbbra is levezethető az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéséből is. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság befogadhatónak minősítette az említett alaptörvényi rendelkezésre alapított panaszt annak ellenére, hogy a jelen ügyben irányadó általános jogegyenlőség szabálya az Alaptörvényben – annak XV. cikk (1) bekezdésében – már önálló, kodifikált formát nyert.” (Indokolás [16])
- [28] A jelen határozat többségi indokolása a XV. cikk (2) bekezdésének a keretén belüli XV. cikk (1) bekezdése szerinti vizsgálatra történő áttérést nem nevesíti az indokolásban. Ugyanakkor az alábbi szövegrészletből ([16] bekezdés) – valamint a hivatkozott és az előadó alkotmánybíró (továbbá a jelen ügyben döntést hozó öttagú tanács tagjainak többsége) által korábban támogatott alkotmánybírói határozatokból – arra lehet következtetni, hogy azt lényegében szükségesnek tartja: „Az adott esetben az indítványozóra hátrányos szabály ésszerű alapon tesz különbséget, amikor a jogosultsági feltételeknél objektív feltételként az életkort és nem a saját jogú nyugellátásra jogosultságot szerzést szerepelteti.”
- [29] A határozat által alkalmazott vizsgálati mércét határozott álláspontom szerint egyértelműen explicitté kellett volna tenni a többségi indokolásban; mivel ez nem történt meg, azt a határozat érdemét támogató jelen párhuzamos indokolásomban pótolom.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2949/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3238/2015. (XII. 8.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2013. június 1-jétől 2014. március 14-ig hatályos 130. § (1) bekezdés g) pontja, valamint 397/D. § (2) bekezdésében a „130. § (1) bekezdés g) pontjának,” szövegrész alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazásának kizárására irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.903/2013/6. számú végzése, valamint a Kúria Pkf. IV.24.622/2014/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése szerint a Kúria Pkf.IV.24.622/2014/2. számon hozott végzésével összefüggésben. Az indítványozó panaszában a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 130. § (1) bekezdés g) pontja, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2013. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Ppmód.) 2. §-a, valamint a Pp.-mód 9. § (2) bekezdésében a „130. § (1) bekezdés g) pontjának” szövegrész alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. A Pp.-nek a Ppmód. támadott rendelkezésével beiktatott 130. § (1) bekezdés g) pontja szerint a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, – egyebek mellett – ha megállapítható, hogy a munkáltató helytállási kötelezettsége körébe tartozó személyhez fűződő jogot sértő tevékenység és egyéb károkozás miatt a pert a munkavállaló ellen indították. A Ppmód. 9. § (2) bekezdése (helyesen a 9. §-a) egy új, 397/D. §-t iktatott be a Pp.-be. Ennek (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a Ppmód. hatályba lépésekor (2013. június 1.) folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell a Pp. 130. § (1) bekezdésének új g) pontját.
- [2] Az ügy tényállása szerint az indítványozó keresetet indított a Fővárosi Törvényszék, valamint annak a büntetőügyében eljáró bírója ellen személyhez fűződő jogok (jóhírnév) megsértése miatt, amiért a bíró az egyik tárgyaláson az indítványozó egészségi állapotával kapcsolatos nyilatkozatot tett. Az elsőfokú Balassagyarmati Törvényszék a felperes keresetét 2013. február 21. napján kelt ítéletével elutasította. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a pert a bíróval szemben a Ppmód. által bevezetett új szabályokra figyelemmel 2014. február 4. napján kelt végzésével megszüntette (2.Pf.20.903/2013/6.). A permegszüntető végzéssel szemben az indítványozó fellebbezéssel élt, ám a Kúria a Pkf.IV.24.622/2014/2. számú, 2014. május 28. napján kelt végzésével az Ítéltábla végzését helybenhagyta.
- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésében, II. cikkében, XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogai, valamint a B) cikk (1) bekezdés sérelmét állította. Előadása szerint az, hogy a Pp. 130. § (1) bekezdésének új g) pontját az ő ügyében (azaz egy folyamatban lévő ügyben) is alkalmazni kellett, sérti a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát. Kifejtette, hogy megjelölt alapjogai azért sérültek, mert magával a jogsértővel szembeni fellépés jogától a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja elzárta: személyiségi jogainak (jó hírneve, személyes adatok védelme) megsértése miatt nem indíthatott eljárást a jogsértővel szemben, csak a munkáltatójával szemben. A támadott Pp. rendelkezés megakadályozta az indítványozót a bírósági jogérvényesítésben.
- [4] A főtítkári felhívást követően az indítványozó alkotmányjogi panaszát kiegészítette. Ennek során az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt is előterjesztett, melyben kérte a Kúria és az Ítéltábla végzésének megsemmisítését. A visszaható hatályú jogalkotás tilalmára alapított érvelését fenntartotta, az alapjogokkal összefüggő

részében a panasz indokolását kibővítette a XV. cikk és a XXVIII. cikk (7) bekezdésben szereplő alapjogok sérelmének állításával. A VI. és II. cikkben megfogalmazott alapjogok kapcsán megismételte korábbi előadását, mely szerint alaptörvény-ellenes, hogy a jogát megsértő személlyel szemben nem léphet fel a személyiségvédelem eszközeivel, hiszen azt a Pp. támadott szabálya kizárja. Megítélése szerint e szabályozás semmilyen más alapvető jog érvényesülését vagy alkotmányos érték védelmét nem szolgálja [I. cikk (3) bekezdés]. Úgy látta, a jogsérelmet elszenvedő személy részére az jelenti az erkölcsi elégtételt, ha a jogsérelmet okozó személy ellen, és nem annak munkáltatójával szemben léphet fel és tőle kaphat elégtételt. Ezáltal a munkavállaló nem köteles tiszteletben tartani a kérelmező jóhírnevét, egészségével kapcsolatos személyi adatait, mivel nem lehet ellene fellépni jogi úton. A jogegyenlőség azért sérült, mert a támadott jogszabályhely és a végzések különbséget tettek jogsértő és a jogsérelmet elszenvedő között, illetve a jogsérelmet elszenvedők között aszerint, hogy velük szemben a jogsérelmet ki követi el. Az indítványozónak a bírósághoz fordulás joga, valamint a jogorvoslathoz való joga azért sérült, mert a bíróságok az ügyében nem ítélezhettek, a permegszüntetéssel a fellebbezése elbírálatlan maradt.

- [5] 2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt tartalma alapján bírálta el. A Ppmód. támadott és megsemmisíteni kívánt rendelkezései 2013. július 2. napjával hatályukat veszítették, azokat a támadott bírósági végzésekben nem alkalmazták. Ehelyett a bíróságok a döntéseiket valójában a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontjára, illetve a 397/D. § (2) bekezdésére [az időközbeni átszámolás folytán ez ma a 397/C. § (2) bekezdésének felel meg] alapították, melyeket a Ppmód. támadott rendelkezései állapítottak meg. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az alkotmánybírósági vizsgálat tárgya minden esetben a módosított (inkorporáló), nem pedig a módosító jogszabályi rendelkezés {3143/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [37]}, ezért az Alkotmánybíróság a Pp. megfelelő rendelkezései vonatkozásában folytatta le vizsgálatát.
- [6] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a Fővárosi Ítéltábla a permegszüntető végzését 2014. február 4. napján hozta meg, ekkor pedig még a Ppmód. által beiktatott Pp. rendelkezések voltak hatályban. 2014. március 15-ével az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény 85. § (37) bekezdés 14. pontja módosította a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontját, 85. § (35) bekezdés b) pontja pedig átszámozta a 397/D. §-t, így az abban foglalt rendelkezés átkerült a 397/C. § (2) bekezdésébe. A kúriai végzés meghozatalakor már ezek, az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépése miatt beiktatott, de a korábbival azonos tartalmat hordozó szabályok voltak hatályban. A Kúria végzése indokolásában a 2014. március 15-től hatályos rendelkezés szövegét idézte be, de annak hatálybalépéseként 2013. május (helyesen: június) 1. napját jelölte meg, és akként hivatkozott rá, mint amely szabályt a Ppmód. iktatta be a Pp.-be. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság a 2013. június 1-jétől 2014. március 14-ig hatályos rendelkezéseket vizsgálta. E szabályok hatályon kívül helyezése nem akadályozta az alkotmánybírósági eljárás lefolytatását, mivel – figyelemmel az Abtv. 41. § (3) bekezdésére – azokat a konkrét esetben még alkalmazni kellett.

II.

- [7] 1. Az Alaptörvény indítványban hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

[...]

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.

(2) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[8] 2. A Pp. támadott rendelkezései:

„130. § (1) A bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül [125. § (1) bek.] elutasítja, ha megállapítható, hogy

[...]

g) a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, vagy a per csak jogszabályban meghatározott személy ellen indítható, illetve meghatározott személyek perben állása kötelező, s a felperes e személyt (személyeket) – felhívás ellenére – nem vonta perbe, továbbá – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a munkáltató helytállási kötelezettsége körébe tartozó személyhez fűződő jogot sértő tevékenység és egyéb károkozás miatt a pert a munkavállaló ellen indították.”

„397/D. § (2) E törvénynek a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2013. évi LXIX. törvénnyel megállapított 130. § (1) bekezdés g) pontjának, 167. § (7) bekezdésének, 168. § (1b) bekezdésének, 173. § (1a) bekezdésének, 185. § (1b) bekezdésének, 257. § (2) bekezdésének és 271. § (2) bekezdésének rendelkezéseit a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2013. évi LXIX. törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.”

III.

[9] Az Alkotmánybíróság külön döntésével befogadta az alkotmányjogi panaszt, miután megállapította, hogy az az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeket kielégíti. A testület szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel, hogy ellentétes-e a bírósághoz fordulás jogával az, hogy érdemi ítélelhozatal helyett a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha személyiségvédelmi perben a felperes a munkáltató helytállási kötelezettsége körébe tartozó esetben is perbe vonja a ténylegesen károkozó munkavállalót. Úgyszintén érdemi állásfoglalást igényel a testülettől az, hogy a Pp. 397/D. § (2) bekezdése nem ellentétes-e a visszaható hatályú jogalkotás tilalmával.

IV.

[10] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[11] 1. Az Alkotmánybíróság a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontjával kapcsolatos indítvány érdemi elbírálása érdekében áttekintette e szabály beiktatásának indokát. A Ppmód. törvényjavaslatához fűzött indokolás szerint: „[a] törvény az egységes joggyakorlat és az egyértelmű szabályozás biztosítása érdekében kiegészíti a Pp. 130. § (1) bekezdésének g) pontját és egyértelművé teszi, hogy a munkáltató helytállási kötelezettsége körébe tartozó személyhez fűződő jogot sértő tevékenység és egyéb károkozás iránti perek tekintetében a károk és a személyhez fűződő jogok megsértése miatti objektív és szubjektív jogkövetkezmények miatt is csak a munkáltató perelhető, amellyel ellentétes igényérvényesítés esetén a keresetlevél idézés kibocsátása nélkül elutasítandó.” A Pp. szabály hátterében tehát az anyagi jogból következő indokok állnak. A Polgári Törvénykönyvről

szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) nem tartalmazott kifejezett rendelkezést arra vonatkozóan, hogy ha egy munkavállaló a munkáltatójának tevékenységi körében eljárva sérti meg másnak a személyhez fűződő jogait, akkor kivel szemben lehet érvényesíteni a személyhez fűződő jogok megsértéséből eredő jogkövetkezményeket. A korábbi bírósági gyakorlat alapján a régi Ptk. 84. § (1) bekezdésének a)–d) pontjaiban meghatározott úgynevezett objektív szankciók alkalmazását a jogsértő munkavállalóval (is), míg a szubjektív szankciót, a kártérítést a munkáltatóval szemben lehetett kérni (lásd: BH 1997.579.).

- [12] Később a bírói gyakorlat – a bírák ellen visszaélészerűen indított, az adott bírónak egy konkrét eljárásból való kizárásának megalapozására irányuló perek hatására is – tovább finomodott. Ennek lényegét a BDT2015.3338. számon közzétett eseti döntés a következőképpen foglalta össze: „[a] jogi személy jogainak gyakorlása és kötelezettségeinek teljesítése egyaránt természetes személyek közreműködését igényli, hiszen a jogi személy, mint fizikai léttel nem bíró absztrakció csak tagjainak, alkalmazottjainak, tisztségviselőinek, illetve képviselőinek mint természetes személyeknek a magatartásán keresztül nyilvánulhat meg. Ez egyben azt is jelenti, hogy a jogi személy feladat- és hatáskörében eljáró természetes személy (tag, alkalmazott, vezető tisztségviselő) magatartása a jogi személy eljárásának minősül, az ennek során okozott kárért, illetve személyiségi jogsértésért harmadik személyekkel szemben a jogi személy tartozik felelősséggel (BDT2012.2697). Ennek megfelelően a bíró által az ítélezési tevékenysége során az okszerű eljárása keretében elkövetett személyiségi jogsértés esetén az objektív és a szubjektív szankciók érvényesítése iránti keresetet is a jogi személyiséggel rendelkező bírósággal szemben kell előterjeszteni. Csak az okszerű eljárás kereteit meghaladó és emiatt a bírósággal szemben nem is szankcionálható jogsértő magatartás miatt perelhető közvetlenül a bíró (BDT2008. 1861).” A fenti jogi álláspont több közzétett eseti döntésben is felbukkan még: BDT2010.2192, BDT2010.2288, BDT2014.3228.
- [13] A BDT2012.2697. – hivatkozva a BH2001.388. számon közzétett eseti döntésre – kiemelte, hogy az irányadó bírói gyakorlat szerint annak elbírálása, hogy a felperes igényérvényesítési jogosultsága (kereshetőségi joga) az általa nevezett alperessel szemben fennáll-e, az ügy érdemére tartozó olyan anyagi jogi kérdés, amelynek tárgyában a bíróságnak ítélettel kell határoznia. Ezen bírói gyakorlat értelmében tehát, ha a felperes a munkáltató tevékenységi körében személyhez fűződő jogot sértő munkavállalóval szemben indított keresetet, akkor azt a bíróság kereshetőségi jog hiánya miatt érdemben, ítélettel utasította el.
- [14] A Ppmód. ezt az anyagi jogra tartozó, érdemi kérdést bevonta a perakadályok körébe, és keresetlevél-elutasítási okká alakította. Ennek következtében akkor, ha a munkáltató helytállási kötelezettségének körébe tartozó személyhez fűződő jog megsértéséből származó igény érvényesítése iránt a felperes a munkavállalóval szemben indít pert, akkor a keresetlevelet a bíróság idézés kibocsátása nélkül elutasítja.
- [15] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) visszatükrözi a jogfejlődés útját. A 2:51. § (3) bekezdés értelmében, ha bírósági jogkörben eljáró személy sért személyiségi jogot, e szankciókat a bírósággal szemben kell érvényesíteni. Ha az eljárt bíróság nem jogi személy, az igényt azzal a bírósággal szemben kell érvényesíteni, amelynek elnöke a nem jogi személy bíróság bírái tekintetében az általános munkáltatói jogkört gyakorolja. A Ptk. hasonló szabályt fogalmaz meg arra az esetre, ha közigazgatási jogkörben eljáró személy, illetve ügyész sért személyiségi jogot. A jogalkotó a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontját – annak érdekében, hogy azt összhangba hozza a Ptk.-val, az abban bevezetett új elnevezésekkel (így különösen: személyhez fűződő jog helyett személyiségi jog) – 2014. március 15-ei hatállyal módosította. Eszerint a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha a munkáltató helytállási kötelezettsége körébe tartozó személyiségi jogot sértő tevékenység, illetve károkozás miatt a pert a munkavállaló ellen indították, feltéve, hogy jogszabály másként nem rendelkezik.
- [16] Az eljárási törvények az anyagi jogszabályok érvényre juttatásának útját rendezik. Nem nyújtanak több jogot vagy fosztanak meg olyan jogosultságoktól, mint amelyeket az anyagi jog biztosít, csupán érvényesíthetőségüknek szabnak kereteket és korlátokat. Ez megfelelően igaz a Pp. támadott rendelkezésére is. Nem maga a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja az, mely akadályát jelenti a munkavállaló (bíró) személyes felelőssége megállapításának, hanem maga a bírói joggyakorlatban értelmezett anyagi jogszabály. Ebből pedig az következik, hogy a sérelmet szenvedettnek nem keletkezik anyagi jogosultsága, bíróság előtt érvényesíthető igénye a munkavállalóval szemben, ha az a munkáltatója helytállási kötelezettségének körében eljárva (tevékenykedve) sérti meg másnak a személyhez fűződő (illetve a Ptk. szerint: személyiségi) jogát. Ilyen értelemben pedig nincs olyan joga a felperesnek, amelyet bíróság előtt érvényesíteni lehetne, amivel összefüggésben védelemre szorulna az alperes munkavállalóval szemben. A korábbi jogi szabályozás alapján ebben az esetben ítélettel kellett a felperesi keresetet elutasítani, míg a Ppmód. után a keresetlevelet végzéssel utasítja el a bíróság. A Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja kizárólag arra az esetre (azon feltétel mellett) írja elő munkavállalóval szemben előterjesztett

keresetlevél elutasítását, ha a munkáltató helyállási kötelezettsége körébe tartozó személyhez fűződő jogot sértő tevékenységről van szó a keresetben. A perjogi szabálynak nem célja tehát az anyagi jogosultságok alakítása, csupán az anyagi jogosultság hiánya következményeinek nem érdemi határozattal való levonása.

- [17] 2. Mindezeket követően az Alkotmánybíróság megvizsgálta a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontjának az Alaptörvénnyel való összhangját az indítványozó által megjelölt alapjogok viszonyában.
- [18] 2.1. Az indítványozó a II. cikk kapcsán azt adta elő, hogy a támadott rendelkezés folytán az emberi méltóság is sérülhet, mivel a büntetőügyében eljáró bírónak a jóhírnevét és a személyes adatait sértő nyilatkozata egyben az emberi méltósággal is ellentétes. Azzal, hogy a bíróval szembeni fellépés kizárt, tőle elégtétel nem követelhető, illetve a jogvédelem a munkáltatóra korlátozódik, sérül az emberi méltósághoz való jog. Lényegében azonos érvekkel támasztotta alá panaszát az indítványozó a VI. cikk (1) és (2) bekezdésével, azon belül is a magánélet és a jóhírnév tiszteletben tartásához, valamint a személyes adatok védelméhez való joggal kapcsolatban is.
- [19] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt előrebocsátja, hogy az indítványozó emberi méltóságának, magánéletének és jó hírnevének tiszteletben tartásához való joga, valamint személyes adatai védelmének érdekében pert indíthat és így jogvédelmet kaphat a munkáltatóval szemben. Nem eszköztelen tehát, hogy jogsérelméből származó polgári jogi igényeit bíróság előtt érvényesítse. Az indokolás előző pontjában kifejtettek közül emellett kitűnik, hogy az indítványozó által állított alapjogsérelem nem a Pp. szabályával, hanem az anyagi jogi rendelkezésekkel, illetve azok bíróságok által kialakított tartalmával áll összefüggésben. A Pp. támadott előírása (keresetlevél elutasítása) azon feltétel fennállása esetén alkalmazható, ha a munkavállaló a személyhez fűződő jogot a munkáltató helyállási kötelezettsége körében sérti meg. E feltételt, nevezetesen, hogy mi tartozik a munkáltatói helyállás körébe, az anyagi jog szabályai szerint kell megítélni. A panaszban felhozott érvek fényében a polgári jogi szabályok, illetve azok bírói értelmezése vethetne fel alkotmányossági aggályokat, amiért azok nem biztosítanak anyagi jogosultságot közvetlenül a munkavállalóval szemben az indítványozóéval megegyező esetekben. Az anyagi jogból és nem a perrendi szabályból fakad az, hogy a sérelmet szenvedett a munkavállalótól nem követelhet elégtételt. Emiatt nem állapítható meg, hogy a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja ellentétes volna a II. cikk, valamint a VI. cikk (1) és (2) bekezdésével.
- [20] 2.2. Az indítványozó a XV. cikk (1) bekezdésében foglalt jogegyenlőség sérelmét is megvalósulni látta. Egyrészt úgy találta, hogy a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja a jogsértő és a jogsérelmet szenvedő között különbséget tesz „avval, hogy a konkrét jogsértővel szembeni személyiségvédelmi fellépést, a polgári jogi felelősségre vonást” kizárja. Az Alkotmánybíróság úgy találta, hogy az indítványozó által felhozott indok alapján a jogsértő és a sérelmet szenvedő közötti különbségtétel nem értelmezhető, a megjelölt viszonylatban a jogsértő és a sérelmet szenvedett nincs egymással összevethető helyzetben.
- [21] Az indítványozó szerint sérült a jogegyenlőség a jogsérelmet szenvedő személyek között is attól függően, hogy velük szemben a jogsérelmet ki követi el. Indokolatlanul tesz a jogszabály ugyanis különbséget azok között, akiknek a jogsérelmét egy ügyében eljáró bíró, illetve akiknek a jogsérelmét egy egyéb magánszemély okozza: az előbbi esetben nem teszi lehetővé a jogsértővel szembeni fellépést, utóbbi esetben azonban igen. Az Alkotmánybíróság úgy találta, hogy az előadott érvelés alapján ismét az anyagi szabályok volnának valódi alkotmányossági vizsgálat alá vonhatók, és nem a Pp. támadott rendelkezése. Emellett a Pp. szabályból sem következik az indítványozó által állított „bíró–egyéb magánszemély” jogsértő szerinti különbségtétel. A jogszabályi elhatárolás alapja ugyanis az, hogy a munkavállaló (aki nem szükségképpen bíró, lehet egyéb magánszemély is) a munkáltató helyállási körébe tartozó tevékenységgel sérti-e meg valaki személyhez fűződő jogait. Emellett a bíró is perelhető személyében, ha ugyan ügyében eljárva, de az okszerű eljárás kereteit meghaladó jogsértő magatartást követett el (lásd fent: BDT2015.3338).
- [22] Az előadott érvek alapján ezért nem volt megállapítható, hogy a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja sérti a XV. cikk (1) bekezdését.
- [23] 2.3. Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjoga sérelmére is hivatkozott. Ennek alátámasztására azt adta elő, hogy a Pp. támadott rendelkezése elzárta őt a bírósági jogérvényesítés lehetőségétől.

- [24] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.
- [25] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a XXVIII. cikk (1) bekezdése „egyrészt magában foglalja – általában véve – a bírósághoz fordulás jogát, másrészt eljárási garanciákat követel meg. A bírósághoz fordulás joga azt a kötelezettséget rója az államra, hogy a polgári jogi, munkajogi jogok és kötelezettségek (jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson. A bírósághoz fordulás joga – figyelemmel az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére – nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra. Azonban – szintén az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján – a korlátozás nem érintheti az alapvető jog lényeges tartalmát, a korlátozásra egy másik alapvető jog vagy alkotmányos érték védelméhez feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan kerülhet csak sor.” {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}
- [26] A testület több korábbi döntésében is arra a következtetésre jutott a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban leírt szempontokat mérlegelve {Indokolás [32]–[34]}, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljáráshoz való jog tartalmának kibontása során az Alkotmánybíróság felhasználhatja a korábbi, még az Alkotmány 57. § (1) bekezdésén alapuló határozataiban kimunkált elveket, érveket és alkotmányossági összefüggéseket {lásd: 26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [45]–[51]}. Az Alkotmánybíróság ezért a jelen ügyben is figyelemmel volt korábbi döntéseire.
- [27] Az Alkotmánybíróság a 2218/B/1991. AB határozatában – a Pp. 130. § (1) bekezdés *b*) és *h*) pontjainak vizsgálata körében – úgy fogalmazott, hogy az „Alkotmány nem zárja ki a keresetindítási jogot korlátozó törvényi rendelkezéseket, ezek alkotmányszerűségéhez azonban hozzátartozik a korlátozás elkerülhetetlenül szükséges és az elérni kívánt céllal arányos volta. A keresetindítási jog a személynek az a joga, hogy a megsértett alanyi jogának orvoslása végett a bírósághoz forduljon. Az Alkotmányban biztosított keresetindítási jogot a Pp. 130. § (1) bekezdés *a*)–*j*) pontjai (az úgynevezett perelőfeltételek) korlátozzák. Ha a keresetindítási jog hiányzik, akkor a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja.” (ABH 1993, 580, 582–583.)
- [28] A 130. § (1) bekezdés korábbi *i*) pontjának (amely szerint a keresetlevelet elutasította a bíróság akkor is, ha megállapítható volt, hogy a felperes követelése nyilvánvalóan alaptalan vagy lehetetlen szolgáltatásra irányul) alkotmányellenességét megállapító és megsemmisítő 59/1993. (XI. 29.) AB határozat szintén foglalkozott a perelőfeltételek alkotmányos vonatkozásaival. A testület kifejtette: „[a] bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, elszenvetői a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelezéseiket elbírálja (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt), és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére. A Pp. 130. § (1) bekezdésében szabályozott esetekben – az *i*) pont kivételével – arról van szó, hogy meghatározott félnek meghatározott bíróság előtt a konkrét ügyben hiányzik a keresetindítási joga – akár azért, mert ilyen nem is volt, akár azért, mert még nincs, illetve már elveszett –, vagy hiányzik valamilyen más, szükség-szerű és tételesen meghatározott előfeltétel. Az *i*) pont alkalmazása viszont eleve azt feltételezi, hogy a félnek van keresetindítási joga, és az általános szabályok szerinti elbírálás lehetőségéhez szükséges további előfeltételek sem hiányoznak, keresetlevelét mégis elutasítják. Amíg tehát a többi esetben a bíróság a kereset teljesítésének konkrét eljárásjogi és anyagi jogi előfeltételeiről, az érvényesíthetőség elvi lehetősége felől dönt, addig az *i*) pont esetében már magának a keresetnek az érdeméről foglal állást és tagadja meg annak teljesítését.” (ABH 1993, 353, 355–356.)
- [29] A fentiekből az tűnik ki, hogy nem sérti a bírósághoz fordulás jogát egy olyan perakadály megfogalmazása, amely alapján a bíróság a kereset teljesítésének konkrét eljárásjogi és anyagi jogi előfeltételeiről, az érvényesíthetőség elvi lehetősége felől dönt. A támadott rendelkezés ebbe a körbe tartozik. Miként azt az Alkotmánybíróság a fenti összefoglalójában már kifejtette, anyagi jogi kérdés, hogy milyen, a munkavállaló által elkövetett személyhez fűződő jogsértés tartozik a munkáltató helytállási kötelezettségébe. Ha pedig egy kereseti igény ebbe a körbe tartozik, akkor a munkavállalóval szemben a felperesnek nincs keresethetőségi joga, mely a támadott perakadály hiányában a kereset elutasításához vezetne (illetve korábban vezetett). Mivel az anyagi rendelkezések és a hozzájuk tapadó bírói jogértelmezés szerint ebben a körben a munkavállaló ellen indított kereset elvi szinten sem lehet alapos, ezért a jogalkotó ezen ok perakadályként történő megfogalmazásával a bizonyosan kereset-elutasítással végződő peres eljárás kibontakozásának szab csupán gátat. Amennyiben a keresetlevel-elutasítás feltételül szabott munkáltatói helytállási kötelezettség anyagi jog által kijelölt keretei megváltoz-

nak, esetleg e helytállás teljesen megszűnik, akkor a kifogásolt fordulat érvényesülési köre is módosul, adott esetben ki is üresedhet, alkalmazhatatlanná válhat.

- [30] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy annak megítélése, vajon a munkavállaló által elkövetett személyhez fűződő jogsértés munkáltatói helytállási kötelezettség körébe esik-e, – mint anyagi jogi kérdés – adott esetben a tényállítások tisztázását, illetve bizonyítás felvételét is nélkülözhetetlenné teheti. Emiatt pedig nyomban a keresetindítást követően e feltétel fennállása vagy hiánya nem állapítható meg, így a keresetlevél nem utasítható el idézés kibocsátása nélkül. Ehelyett a pert kell megszüntetni akkor, ha a bíróság a per folyamán jut arra a következtetésre, hogy a munkavállaló által elkövetett jogsértésért a munkáltatónak kell a felelősséget viselnie. Ezért az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja támadott fordulatának alkalmazása során a keresetlevelet csak akkor lehet elutasítani, illetve a pert akkor lehet megszüntetni, ha a bírő megalapozottan arra a következtetésre jut, és annak okát a döntés indokolásában kifejti, hogy a személyhez fűződő jog munkavállaló általi megsértése miatt esik a munkáltató helytállási kötelezettségébe. Ellenkező esetben a sérelmet szenvedettek elesnének valós jogséremlükből eredő igényeik bíróság előtti érvényesítésének hatékony eszközétől. Ugyanakkor a keresetlevél elutasítása nem eredményez ítélt dolgot, a felperes újabb keresetet terjeszthet elő.
- [31] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben sem találta megállapíthatónak az Alaptörvény sérelmét.
- [32] 2.4. Az indítványozó a jogorvoslathoz való joggal is ellentétesnek tartotta a támadott rendelkezést, mert annak következtében az ítélet ellen benyújtott fellebbezése érdemben elbírátlan maradt. „Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog mindenkinek jogot biztosít ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság állandósult gyakorlata értelmében a jogorvoslathoz fűződő jog általános értelemben azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni. A jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékonyságához pedig az szükséges, hogy ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége {22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]}. Az Alkotmánybíróság a 2/2013. (I. 23.) AB határozatában rámutatott arra is, hogy a jogorvoslathoz való jog érvényesülésének két eleme van: egyrészt, hogy a jogorvoslati fórumrendszer igénybevételét nem gátolják-e jogszabályi előírások, másrészt, hogy milyen a jogorvoslat terjedelme, azaz teljes körűsége, illetve korlátozottsága (Indokolás [35] és [37]).” {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [81]}
- [33] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó ítélet elleni fellebbezését kétségtelenül nem bíralták el érdemben, ehelyett a bíróság a pert megszüntette. E permegszüntetéssel ugyanakkor az Ítéltábla, majd az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Kúria is állást foglalt abban a kérdésben, hogy az indítványozó által a bírő ellen indított kereset a munkáltató helytállási kötelezettségének következtében alaptalan lett volna.
- [34] Minden olyan esetben, amikor az elsőfokú ítélet elleni fellebbezés alapján eljáró másodfokú bíróság valamely perakadály következtében a pert megszünteti, arról dönt, hogy a kereset érdemi elbírálásának valamilyen okból nem lett volna helye. Értelemszerűen következik ebből, hogy ilyenkor az ítélet elleni fellebbezés érdemi elbírálásának is el kell maradnia, hisz a permegszüntetéssel együtt a bíróság az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezi. A fellebbezés érdemi elintézése tehát a per bármely okból történő megszüntetése esetén elmarad.
- [35] A vizsgált perakadályt az elsőfokú bíróság azért nem alkalmazhatta, mert az elsőfokú ítélet meghozatalakor még ez a szabály nem létezett. A másodfokú bíróságnak pedig az új rendelkezés alapján – annak azonnali hatálya miatt – a folyamatban lévő pert is meg kellett szüntetnie. Ez ellen a permegszüntetés ellen az indítványozó előtt nyitva állt a jogorvoslati lehetőség, fellebbezési jogával élt is, és ennek alapján született meg a Kúria végzése.
- [36] Mindezek alapján az indítványozó jogorvoslathoz való joga nem sérült. Az általa panaszolt sérelem a bírósághoz fordulás jogával áll összefüggésben, mellyel kapcsolatban az Alkotmánybíróság azonban szintén nem állapított meg alaptörvény-ellenességet.

- [37] 2.5. Az indítványozó támadta a Pp. korábban hatályban volt 397/D. § (2) bekezdését is, amiért az a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni rendelte a Pp. 130. § (1) bekezdés új g) pontját. Úgy találta, hogy ezzel a jogalkotó megsértette a visszaható jogalkotás tilalmát.
„Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogállamiság egyik legfontosabb alkotóeleme a jogbiztonság, amely – egyebek között – megköveteli, hogy a jogalanyoknak meglegyen a tényleges lehetőségük arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely magatartást visszamenőleges hatállyal ne minősítsenek jogellenesnek. [Előszőr: 34/1991. (VI. 15.) AB határozat, ABH 1991, 170, 172.]” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [71]}
- [38] Eljárási szabályoknál a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát főszabály szerint nem sérti az, ha az új előírást már folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell. A visszamenőleges hatály tilalma szempontjából az elvégzett eljárási cselekmény időpontja a meghatározó. Ezt juttatja kifejezésre a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) is, melyre az Alkotmánybíróság a 3151/2013. (VII. 24.) AB határozatában is hivatkozott. Eszerint: „[a] Jat. e körben kimondja, hogy jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. [...] Ugyanakkor a Jat. 15. § (1) bekezdés b) pontja szerint a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni. Ebből következően a Jat. – jogszabály eltérő rendelkezése alapján – lehetővé teszi eljárási cselekmények esetén a módosítás szerinti rendelkezések folyamatban lévő ügyekre történő alkalmazásának kimondását.” {Indokolás [17]}
- [39] Az indítványozó azért állította a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelmét, mert a támadott előírás megfosztotta attól, hogy a személyiségi jogai védelme érdekében, a jogszabály elfogadása előtti jogsértésből eredő, a jogszabály elfogadásakor már folyamatban volt ügyében a jogsértővel szemben felléphessen.
- [40] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint azon az anyagi jogi kérdésen, hogy mi tartozik munkáltatói helyállási kötelezettség körébe, a Pp. szabályai nem változtattak. A támadott Pp. szabály alkalmazásánál ugyanúgy anyagi jogszabályok alkalmazásával hozható döntés a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításáról, mint korábban a kereset elutasításáról. A korábban keletkezett anyagi jogviszonyba a törvényhozó a Pp. módosításával tehát nem avatkozott be, a visszaható hatályú jogalkotás tilalma pedig a Pp. támadott szabályával összefüggésben a jogsértés időpontjához képest nem vizsgálható. Ez az időpont az anyagi jogi rendelkezés tekintetében lehetne csak jelentős.
- [41] A fent idézett szempontokat figyelembe véve eljárási szabály visszaható hatálya szempontjából nem az egész eljárás, hanem az adott eljárási cselekmény kezdete a mérvadó, vagyis ehhez képest vizsgálendő a visszaható hatály tilalma. A per megszüntetése mint eljárási cselekmény tekintetében pedig visszaható hatályú jogalkotás nem állapítható meg.
- [42] 3. Az Alkotmánybíróság a bírói végzések alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz tekintetében úgy találta, hogy az nem felel meg az Abtv. által az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének e) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen előad indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Az indítványozó a végzésekkel kapcsolatosan azt kifogásolta, hogy a bíróságoknak vizsgálniuk kellett volna, az alkalmazott jogszabály nem sérti-e az Alaptörvényt. Az indítványozó tehát lényegében az alkalmazott jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességéből fakadóan támadta a bírósági végzéseket, a Pp. szabályainak alaptörvény-ellenességén túlmutató indokolást azonban nem adott elő. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság a végzések elleni alkotmányjogi panaszt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1463/2014.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3239/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 27.Bf.XXII.7290/2014/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Fővárosi Törvényszék 27.Bf.XXII.7290/2014/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege, hogy a bérbeadó a gyárépülete egy részére megkötött bérleti szerződést felmondta, mert a bérlő jelentős bérleti díjhátralékot halmozott fel. Az indítványozó mint az ingatlan tulajdonosának képviselője azért, hogy a bérbeadó a törvényes zálogjogát érvényesíteni tudja, a bérlőt és munkatársait az épület elhagyására, valamint a vagyontárgyaik otthagására szólította fel. A bent tartózkodók mivel e kérésnek nem tettek eleget, ezért az indítványozó hosszabb időre bezárta őket az épületbe.
- [3] A Budai Központi Kerületi Bíróság az indítványozót négy rendbeli, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 194. § (1) bekezdésébe ütköző személyi szabadság megsértése miatt egy év szabadságvesztésre ítélte, amelynek végrehajtását két év próbaidőre felfüggesztette. A Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. Az indítványozóval szemben kiszabott szabadságvesztés tartalmát hat hónapra, a felfüggesztés időtartamát egy évre mérsékelte, valamint a vádlottat előzetes mentesítésben részesítette, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [4] A felülbírálat során a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a vonatkozó perrendi szabályok betartása mellett folytatta le a büntetőeljárást. Ítélete indokolásában részletesen elemezte és értékelte a vádlottnak, a sértetteknek, és a tanúknak az eljárás során tett nyilatkozatait, valamint az utóbb lefolytatott egyezség alapján a sértettek részére teljesített fizetést. A másodfok szerint az elsőfok helyesen állapította meg a vádlott szándékát, vagyis azt, hogy azért zárta be a sértetteket meghatározott időtartamra az üzem épületébe, hogy az üzem kijáratainak lezárásával megakadályozza a bérleti díj tartozás fedezetéül szolgáló vagyontárgyak elszállítását.
- [5] A másodfokú bíróság továbbá osztotta az elsőfokú bíróságnak a személyi szabadság megsértésével kapcsolatban kifejtett jogi álláspontját. Eszerint e jogi tárgy sérelmét jelenti valamennyi olyan magatartás, amely meggátolja a sértettet abban, hogy szabad akaratának megfelelően válassza meg a tartózkodási helyét. E fogalom alá esik a szabadságtól való megfosztás, a mozgásában való korlátozás, vagy akadályozás. A sértetteknek az öltözőbe, illetve az iroda helyiségbe történő bezárása alkalmas volt tehát arra, hogy a vádlott őket személyi szabadságuktól megfosztja még akkor is, ha a távozás lehetősége ugyan biztosított volt számukra, azonban csak meghatározott feltételekhez (iratok, ingóságok hátrahagyásához) kötöttek. A személyi szabadságtól megfosztás

továbbá nem csak a fizikai cselekvési lehetőség kizárását (bezárást) jelenti, hanem megvalósulhat – bár nem kötelező tényállási elemként – erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával is. Jelen esetben megállapítható tehát, hogy a bérlő azért nem akarta elhagyni az épületet, mert a vádlott az üzem bezárására készült, és félt, hogy ha távozik, nem juthat vissza oda, így elveszíti a jogos birtoklásból eredő pozícióját. Az üzem bezárásának kilátásba helyezése, figyelemmel arra, hogy az a termelőeszközöktől való elzárást jelentette volna, alkalmas volt arra, hogy a bérlőben komoly félelmet keltsen, mivel a gazdasági tevékenység félbeszakadásának a kockázatát jelenthette. Nem osztotta a másodfokú bíróság a vádlott azon érvelését sem, hogy bűnösségét azért nem lehet megállapítani, mert a sértetteknek lehetőségük lett volna az ablakon át távozni. A bűncselekmény attól függetlenül megvalósul, hogy a sértetteknek esetleg lett volna lehetőségük a helyiség elhagyására oly módon, amely nagyban függ egészségi állapotuktól, életkoruktól, testalkatuktól és a rendelkezésre álló eszközöktől. Nem befolyásolja a bűncselekmény megállapíthatóságát az sem, hogy mennyi ideig áll fenn a sértettek személyi szabadságától való megfosztottsága, hiszen a bűncselekmény e jog megakadályozásával befejezetté válik.

- [6] A másodfokú bíróság a törvény által biztosított zálogjog fennállását nem vitatva megállapította azt is, hogy a bérleti díj nem fizetése esetén hatályos felmondás híján a bérbeadó nem akadályozhatja meg a bérlet tárgyának bérlő általi használatát. A zálogjog gyakorlása csak a jogosultság tárgyát képező javakra terjed ki, még akkor is, ha a zálogjog biztosítása érdekében a bérlet tárgyának lezárása indokolt, viszont ekkor sem terjedhet túl a jog biztosította kereteken, és nem sértheti mások jogait. A zálogjog nem terjedhet ki a bérlő cégirataira, személyes tárgyaira, illetve az egyik sértettnek az üres öltözőhelyiségbe való bezárása sem célozhatta a zálogjog biztosítását. Az ingatlan bérlőinek birtokállapota jogos volt. A vádlott a bérlemény használatát, illetve a zálogjog érvényesítése címén az érintett személyek zálogjoggal nem érintett jogait, így a cégiratok elszállítását és a személyek szabad mozgását nem korlátozhatta.
- [7] A másodfokú bíróság megállapította azt is, hogy az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket hiánytalanul és hibátlanul feltárta, az alanyi és tárgyi oldalon felmerült enyhítő és súlyosító körülményekre tekintettel állapította meg az alkalmazott szankció nemét és mértékét. Az enyhítő körülmények száma és nyomatéka miatt a másodfokú bíróság mind a szabadságvesztés, mind a próbaidő tartamát kissé eltúlzottnak értékelte, azért azokat mérsékelte és a vádlottat addigi, kifogás alá nem eső életvezetésére tekintettel a büntetést előlethez fűződő hátrányok alól azonnal mentesítette.
- [8] Ezt követően az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Fővárosi Törvényszék 27.Bf.XXII.7290/2014/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert az sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)–(7) bekezdéseit. Az indítványozó szerint az ítélet az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésébe is ütközik, mivel az az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: EJEE.) 6. cikkét (tisztességes eljárásról való jog) sérti. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésénél kifejtett indokokkal megegyező érvek alapján kérte megállapítani az EJEE megsértését.
- [9] Az indítványozó szerint a büntetőeljárás és a másodfokú ítélet azért sérti a pártatlan és tisztességes tárgyaláshoz való jogát, mert az ügyészség és a bíróság nem a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 28. §-ának és 171. § (2) bekezdésének megfelelően járt el. Az eljáró szervek ugyanis nem vizsgálták a sértettek szerepét, kijelentéseit, melyek véleménye szerint felvetik a fedezetelvonás és a zsarolás bűncselekmények elkövetésének gyanúját, valamint nem tettek feljelentést a sértettek ellen. Az eljárás az enyhítő körülményeket figyelmen kívül hagyva kizárólag az indítványozót terhelő körülményekre korlátozódott. Az indítványozó kifogásolta továbbá, hogy a bíróság nem értékelte a sértetti nyilatkozatok ellentmondásosságát, valamint figyelmen kívül hagyta a sértettek valódi akarátát, vagyis azt, hogy nem kívánták elhagyni az épületet, így nem akaratuk ellenére voltak oda bezárva. Sérelmezte, hogy a bíróság az ő szándékát sem tárta fel, nem értékelte, hogy az ajtók bezárásával az volt a célja, hogy az ingatlan tulajdonosának törvényes zálogjogát érvényesítse. Az indítványozó végül arra is hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság azáltal, hogy az ítélet kihirdetése során kiküldte a teremből a hallgatósnak azt az egy tagját, amelyik a „fejét csóválta” az ítélet hallatán, korlátozta nyilvános tárgyaláshoz való jogát.
- [10] Az indítványozó – a főtítkárság hiánypótlásra történő felhívását követően – indítványát változatlan tartalommal továbbra is fenntartotta.
- [11] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.

- [12] Az Alkotmánybíróság a formai feltételek vizsgálata során megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt hatvan napos határidőn belül nyújtotta be. Az indítvány viszont az Alaptörvény XXVIII. cikk (2)–(7) bekezdései vélt sérelmével kapcsolatban semmiféle indokolást nem tartalmaz, az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése pedig nem tekinthető az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának. Így e panaszelemek befogadására – a törvényi feltételek hiányában – nincs lehetőség.
- [13] A befogadásról való döntéskor az indítvány tartalmi vizsgálata során a testület különösen az Abtv. 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket vizsgálja.
- [14] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványt az Abtv. 27. §-a szerint benyújtásra jogosult és érintett magánszemély nyújtotta be jogorvoslati jogának kimerítését követően.
- [15] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Erre tekintettel az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog sérelmével kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [16] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3170/2014 (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]}. „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasa a kifogásolt ítélet felülbírálatára irányul. Indítványában a bíróságok által megállapított tényállást, a bírói törvényértelmezés és jogalkalmazás helyességét, valamint a bíróságok által mindezekből levont következtetéseit vitatja. A tisztességes tárgyaláshoz való jog sérelmével kapcsolatban az indítványozó valójában az ítélettel szembeeni kifogásait fogalmazza meg, illetve a az eljáró szervek és a bíróságok eljárását kritizálja, alkotmányossági érvelést azonban alkotmányjogi panaszra ténylegesen nem tartalmaz. Mivel az indítvány alapján az Abtv. 29. §-ában meghatározott, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés nem állapítható meg, ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 29. §-a, továbbá az 56. § (2) és (3) bekezdése, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. november 24.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/980/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3240/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének, valamint nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 30. § (1) bekezdése „a gyermek 2010. január 1. és 2010. december 31. között született, és” szövegrésze alaptörvény-ellenességének, valamint nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására és megsemmisítésére, továbbá alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírója az előtte 9.K.31.823/2015. számon folyamatban lévő – anyakönyvi ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított – per tárgyalását 9.K.31.823/2015/9. számú végzésével felfüggesztette, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó bíró a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 30. § (1) bekezdése „a gyermek 2010. január 1. és 2010. december 31. között született, és” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítását kérte, valamint azt, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozó bíró előtt folyamatban lévő ügyben, illetve általános jelleggel nem alkalmazható.
- [3] A bíróság tájékoztatta az Alkotmánybíróságot arról, hogy az ügy felperesei hasonló tényállás mellett alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítélete alkotmányossági vizsgálata iránt.
- [4] Az indítványozó bíró az előtte folyamatban levő ügygel összefüggésben a következőket adta elő: az alapügy felperesei 2010. április 2-án az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény (a továbbiakban: Kjnp.) 36/E. § (1) bekezdés a) pontja alapján élettársi kapcsolatuk bejegyzését kérték az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába. Kérelmük a Kjnp. 36/E. § (5) bekezdésére tekintettel kiterjedt születendő közös gyermekeik családi nevére is, melyet az apa vezetéknevében határoztak meg. A felperesek nyilatkozatai 2350 nyilvántartási számon rögzítésre kerültek az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásában.
- [5] A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 2009. július 1-jén hatályba lépett és 2011. január 1-jével hatályon kívül helyezett 35. § (4) és (5) bekezdése alapján ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, a gyermek apjának kellett tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt, kivéve ha a fenti időszak alatt több férfival élt az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban.
- [6] Az ügy felperesei nyilatkozatainak nyilvántartásba vételekor a Csjt. 35. § (4) bekezdése volt hatályban.
- [7] A felpereseknek 2015. márciusában gyermekük született, akit Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Polgármesteri Hivatal Anyakönyvvezetője, az alapügy alperese a születési anyakönyvi kivonattal az anya vezetéknevével anyakönyvezett, a felek korábbi akaratnyilvánításával ellentétesen.
- [8] Az indítványozó bíró előadta, hogy a Ptk. 30. § (1) bekezdése fenntartotta a korábban a Csjt. 112. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést, melyet a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvénnyel összefüggésben szükséges törvénymódosításokról és egyes iparjogvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVIII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 4. §-a illesztett a Csjt.-be. A Módtv. 5. §-a 2011. január 1-jével hatályon kívül helyezte a Csjt. 35. § (4) bekezdését, ekként tehát a Módtv. 4–5. §-a

- megfosztotta a bejegyzett élettársi kapcsolatokat az apaság véelmétől, illetve elismerhetőségét kizárólag a 2010. január 1. és 2010. december 31. között született gyermekekre korlátozta.
- [9] A fentiek következtében a felperes apának apai elismerő nyilatkozatot kellett tennie annak érdekében, hogy gyermeke az ő nevével kerüljön anyakönyvezésre. Ennek megtörténte után az alperes a korábban az anya nevével kiállított anyakönyvi kivonatot érvénytelenítette, és az apa családi nevét tartalmazó anyakönyvi kivonatot állított ki.
- [10] A felperesek az anyakönyvi bejegyzés ellen fordultak a bírósághoz, kérve egyúttal a Ptké. 30. § (1) bekezdése megjelölt szövegrészének alkotmányossági vizsgálatára irányuló bírói kezdeményezés benyújtását is.
- [11] Az indítványozó bíró az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdése, II. cikke, III. cikk (1) bekezdése, VI. cikk (1)–(2) bekezdése, XV. cikk (1)–(2) bekezdése sérelmét állította. Kérte továbbá nemzetközi szerződésbe ütközés megállapítását is az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én, Rómában kelt Egyezményt és nyolc jegyzőkönyvét kihirdető 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: EJEE) 8. cikke alapján.
- [12] Az indítványozó bíró kifejtette, hogy a Ptké. 30. § (1)–(2) bekezdése a már hatályon kívül helyezett Csjt. 112. § (1)–(2) bekezdésével azonos rendelkezést tartalmaz. Ez a rendelkezés szerinte indokolatlan megkülönböztetést tartalmaz azokra nézve, akik 2010. január 1. és 2010. december 31. között élettársi kapcsolatot létesítettek, és nyilatkozataik bejegyzését kérték az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába, és a jogszabály biztosította lehetőséggel élve születendő közös gyermekeik névhasználatáról is rendelkeztek.
- [13] Az indítványozó bíró szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatokra vonatkozóan az apasági vélelem tekintetében rendelkezést nem tartalmaz.
- [14] Az indítványozó bíró álláspontja szerint az, hogy a felperesek kapcsolatából a tárgyi időszakban nem származott gyermek, nem foszthatja meg őket a Csjt. 35. § (4) bekezdésében biztosított apaság véelmére és a gyermek nevének meghatározására vonatkozó joguktól. Az indítványozó bíró szerint a felperesek fenti (szerzett) jogai a magán- és családi élet körébe tartozó alkotmányos védelem alatt állnak, melyet a jogalkotó nem vonhat el utólag.
- [15] Az emberi méltóságot sérti az indítványozó bíró szerint az, hogy a felperesnek apai elismerő nyilatkozatot kellett tennie, annak ellenére, hogy előzetesen rendelkeztek születendő gyermekeik családi nevével. Ez az emberi méltóságuk sérelmén túl megalázó bánásmódot jelentett rájuk nézve.
- [16] Diszkriminatívnak tartja az indítványozó bíró a támadott jogszabályi rendelkezést a tekintetben, hogy az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába való bejegyzéshez fűződő joghatást úgy vonta el, hogy más, velük összehasonlítható helyzetben levő párok számára fenntartotta az apaság véelmét, amennyiben gyermekük a jogszabályban meghatározott időszakban született. Sérelmezi, hogy a gyermekek születésének időpontjához, és nem a felperesek nyilatkozatai nyilvántartásba való bejegyzésének időpontjához köti az apasági vélelem fennálltát.
- [17] A bíróság a fentiekben túl arra is hivatkozott, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjoga szerint a jogalkotó által a magán- és családi élet terén alkalmazott indokolatlan korlátozás az EJEE 8. cikkében foglaltakat – és ezáltal az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdését – is sérti.
- [18] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek.
- [19] Az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.
- [20] Az Alkotmánybíróság a 3192/2014. (VII. 15.) AB határozatában értelmezte az Abtv. 25. § (1) bekezdésének „az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni” fordulatát. Eszerint „[a]z alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában. Ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak alkotmányos funkciójával összefüggésben az Alaptörvényből és az Abtv.-ből fakadó kötelessége, hogy a bírói kezdeménye-

zés törvényi feltételeinek a fennállását megvizsgálja, s azok nyilvánvaló hiánya esetében a kezdeményezést visszautasítsa. [...]

Az Alkotmánybíróság a törvényben előírt formai és tartalmi feltételek fennállásának vizsgálatát nem mellőzheti. Tekintettel erre a bírói kezdeményezés csak akkor felel meg az Abtv. 25. § (1) bekezdésében foglaltaknak, illetve a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, ha a bíró a támadott rendelkezések vonatkozásában előadja a vélt alaptörvény-ellenesség indokait, továbbá, ha indítványában kitér a megsemmisíteni kért normák és a folyamatban lévő bírósági eljárás konkrét kapcsolatára is. A bírói kezdeményezés mint normakontroll »egyedi vagy konkrét« jellege az absztrakt utólagos normakontrollhoz képest annyiban szűkebb, hogy az indítványozó bíró csak az ügyben alkalmazott jogszabályt támadhatja meg és részletesen meg kell indokolnia, hogy valóban kell azt az adott ügyben alkalmaznia. Csak ezzel biztosítható ugyanis a kezdeményezés egyedi – konkrét – normakontroll jellege.” {3192/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [15]–[16]}

- [21] A fenti megállapítások az Alkotmánybíróság szerint megfelelően alkalmazandók az Abtv. 32. § (2) bekezdése második mondatának értelmezésére is. E szerint „[a] bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli”. Az alkalmazandó jogszabály megtámadásának a lehetőségét ebben az esetben annak megakadályozására biztosítja a jogalkotó a bíró számára, hogy a bíróság a döntését nemzetközi szerződésbe ütköző norma alkalmazásával legyen kénytelen meghozni.
- [22] Az Abtv. 52. § (4) bekezdése szerint az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia. Ebből következően, ha az indítványozó bíró nem mutat rá a nemzetközi szerződésbe ütközőnek vélt norma és az egyedi ügy kapcsolatára oly módon, hogy az összefüggés az Alkotmánybíróság számára az indítvány tartalmából egyértelműen megállapítható legyen, az alkotmánybírósági eljárás lefolytatásának nincs helye. {Hasonlóan lásd: 23/2015. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [19]–[21]}
- [23] 3. Az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügy tárgya egy közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata, amelyre a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XX. fejezete irányadó. A Pp. 339/A. §-a alapján a bíróság a közigazgatási határozatot a meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és fennálló tények alapján vizsgálja felül. A közigazgatási határozat meghozatalára (az anyakönyvi kivonat kiállítására) 2015. március 10-én került sor, így az ekkor hatályos jogszabályt kell a bíróságnak alkalmaznia. Ez egyúttal meghatározza a bírói kezdeményezésben támadható jogszabályt is.
- [24] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá:
- [25] Az anyakönyvi ügyben hozott közigazgatási határozat meghozatalakor az anyakönyvi eljárás hatályos szabályait az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (a továbbiakban: Atv.) rögzíti. Az Atv. rendelkezéseinek megfelelően az anyakönyv az anyakönyvi eseményekkel – így a születéssel – kapcsolatos, az Atv.-ben felsorolt adatokat, illetőleg az azokban bekövetkezett változásokat tartalmazza [Atv. 1. § (3) bekezdés]. Az Atv. 61. § (1) bekezdésének megfelelően a születést anyakönyvezés céljából legkésőbb az azt követő első munkanapon az illetékes anyakönyvvezetőnél be kell jelenteni.
- [26] Az anyakönyvezésre irányadó – alkalmazandó – szabályokat a gyermek születésének időpontja határozza meg, ezt az időpontot kell alapul venni a családi/apai jogállást megalapozó rendelkezések vizsgálatánál is. A gyermek születésekor a Ptk. rendelkezései voltak – és vannak jelenleg is – hatályban. A Ptk. IX. fejezete az apai jogállás keletkezése cím alatt, az apai jogállást keletkeztető tények körében a következőket tartalmazza: apai jogállást
- a) házassági kötelék;
 - b) élettársak esetén emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárás (a továbbiakban: reprodukciós eljárás);
 - c) apai elismerő nyilatkozat; vagy
 - d) bírósági határozat keletkeztet.
- [27] A hatályos Ptk. tehát – ahogy arra az indítványozó bíró is helyesen rámutat [lásd: indítvány 4. oldal utolsó előtti bekezdés] – nem tartalmaz arra vonatkozóan rendelkezést, hogy a gyermek apjának kellene tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt, feltéve, hogy az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben.
- [28] A Ptké. 30. § (1) bekezdése korlátozottan fenntartja a korábban, a Csjt. 112. § (1) bekezdésében felállított apai vélelmet, de kizárólag a 2010. január 1. és 2010. december 31. között született gyermekek tekintetében.

Az indítványozó bíró ugyanakkor úgy véli, „továbbra is indokolt annak a szabálynak a fenntartása, ami a korábbi Csjt. módosítás átmeneti szabályai között is megtalálható, figyelemmel arra, hogy továbbra is fennállhatnak azok a szülői státuszok, amelyek 2010-ben ily módon keletkeztek.”

- [29] Az Alkotmánybíróság szerint mivel a Ptké. támadott szabálya a 2010-ben született gyermekek vonatkozásában ismeri el az apaság vélelmét igazolt élettársi kapcsolatban állók esetében, és az Atv. anyakönyvi esemény bejelentési kötelezettségére vonatkozó rendelkezései a születésekre vonatkozóan (időben) szoros bejelentési kötelezettséget írnak elő, a tárgyi időszakban született gyermekek anyakönyvezésére sor került, így a Ptké. kifogásolt rendelkezése e tekintetben teljesebbé ment. Az alapügy felpereseinek (második) gyermeke 2015. márciusában született, így a támadott rendelkezés – az Atv. bejelentési kötelezettséget előíró rendelkezéseivel együttesen értelmezve – az adott ügyben sem alkalmazható.
- [30] Az Alkotmánybíróság szerint az indítványozó bíró által támadott rendelkezést – annak megjelölt szövegrészét – az adott anyakönyvi ügyben hozott határozat bírósági felülvizsgálata során nem kell alkalmazni, így az ezzel összefüggésben előterjesztett indítvány – a fent kifejtettek miatt – nem felel meg az egyedi – konkrét – normakontroll indítvány Abtv. 25. § (1) bekezdésébe, illetve 32. § (2) bekezdésébe foglalt feltételeinek. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § d) pontja alapján a bírói kezdeményezést visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/3018/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3241/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.002/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján 2015. április 10-én alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.002/2014/5. számú – részére 2015. február 10-én kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] 1.1. A megelőző peres eljárásban a felperes (a továbbiakban: indítványozó) keresetében annak megállapítását kérte, hogy az I. és a II. rendű alperesek megsértették a jó hírnévhez fűződő jogát, ezért a bíróság tiltsa el az

- alpereseket a további jogsértéstől. Kérte továbbá, hogy a bíróság kötelezze az I. és a II. rendű alpereseket a jogsértéssel okozott 9 067 226 forint vagyoni és 15 millió forint nem vagyoni kárának a megtérítésére.
- [3] Az indítványozó egy egyesület igazgatóságának a tagja. A II. rendű alperes szövetkezetnek az I. rendű alperes az elnöke.
- [4] Az indítványozó a II. rendű alperes gazdálkodásával összefüggésben 2007-ben nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés gyanúja miatt feljelentést tett. Az ügyben elrendelt nyomozást az eljáró nyomozó hatóság 2009. november 24-én megszüntette.
- [5] A II. rendű alperes 2008. március 8-án küldöttgyűlést tartott egy étteremben. A küldöttgyűléssel egyidejűleg a II. rendű alperes ellen az étterem parkolójában egy, a rendőrhatalóság által biztosított demonstrációt tartottak, ahol az indítványozó is jelen volt. Ezen a demonstráción látható volt – többek között – egy „bűnszövetkezet” feliratú tábla.
- [6] A demonstráció miatt az I. rendű alperes – mint a II. rendű alperes elnöke – 2008. április 7-én feljelentést tett ismeretlen tettes ellen nagy nyilvánosság előtt, aljas indokból elkövetett rágalmozás alapos gyanúja miatt. A feljelentés folytán elrendelt nyomozás során a nyomozóhatóság azt állapította meg, hogy a „bűnszövetkezet” feliratú táblát az indítványozó tartotta. A bíróság felhívására az I. rendű alperes – úgy is, mint a II. rendű alperes törvényes képviselője – kérte a demonstráció miatt benyújtott feljelentését a demonstráción részt vett személyekkel szembeni magánindítványként kezelni, és kérte a büntetőeljárás lefolytatását.
- [7] Az ügyben eljáró városi bíróság ítéletével az indítványozót felmentette a 2. rendbeli rágalmozás vétségének vádja alól. Megállapította, hogy a demonstráción az indítványozó részt vett, azonban táblát nem tartott, és nem volt tudomása arról, hogy a demonstrációra táblák készülnek. A másodfokú bíróság a 2010. március 2-án meghozott végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [8] Az egyesület ingyenes kiadványt adott ki 2008. júliusában. Ennek a felelős szerkesztője az indítványozó volt.
- [9] Az I. rendű alperes 2008. augusztus 4-én ismeretlen tettes ellen feljelentést tett rágalmozás vétségének alapos gyanúja miatt. Álláspontja szerint a kiadványban megjelent cikkek azt a látszatot keltik, hogy a II. rendű alperes vezetősége a saját hasznára és javára használja a szövetkezet vagyonát, „jóllehet ezt semmilyen tény és maga a valóság sem támasztja alá. Az állítások valótlanok és hamis látszatot keltenek.”
- [10] Az ügyben eljáró városi bíróság felhívására az I. rendű alperes – úgy is, mint a II. rendű alperes törvényes képviselője – bejelentette, hogy a benyújtott feljelentést az indítványozóval szemben tartja fenn, és kérte a „büntetőjogi felelősségre vonását”.
- [11] Az ügyben eljáró városi bíróság az indítványozót felmentette az ellene emelt rágalmozás vétségének vádja alól. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az indítványozó valóban rágalmozás és becsület csorbítására alkalmas kifejezéseket használt az újságcikkekben, ugyanakkor a tényállítások lényege valóban bizonyult, a valóságbizonyítás összességében eredményes volt.
- [12] Az előbbi büntetőeljárással egyidejűleg az I-II. rendű alperesek keresete folytán eljáró polgári bíróság megállapította, hogy az indítványozó kiadványban megjelent írásainak egyes kitételei megsértették az I-II. rendű alperesek személyhez fűződő jogát, jó hírnevét. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [13] 1.2. Az indítványozó keresetében kifejtette, hogy az I-II. rendű alperesek által megindított büntetőeljárások kifejezetten a „lejárását célozták”. Általánosságban nem vitatta, hogy az alpereseknek jogukban állt feljelentést tenni, azonban e jogukat visszaélészerűen gyakorolták.
- [14] 1.3. Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét elutasította. Indokolásában rámutatott, hogy a magánvádas büntetőügyeket megindító feljelentés, illetve a magánvád fenntartása nem jelent személyiségi jogsértést. A feljelentések, továbbá az alperesek részéről az eljárás további szakaszaiban tett nyilatkozatok nem tartalmazzák az indítványozót indokolatlanul bántó, sértő kifejezéseket.
- [15] 1.4. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Ítéletében kiemelte, hogy a büntetőeljárás kezdeményezése alapjogi jogosultság. Abban az esetben, ha a feljelentésben az adott ügghöz nem tartozó hivatkozás nem szerepel, minden alapot nélkülöző vádaskodásra nem kerül sor, a büntetőeljárás kezdeményezése sem személyiségi jogsértést nem valósít meg, sem joggal való visszaélésként nem értékelhető. A másodfokú bíróság rámutatott, hogy az indítványozó álláspontjával szemben visszaélészerű joggyakorlás nem állapítható

meg arra figyelemmel sem, miszerint a büntetőeljárás során bebizonyosodott, hogy a 2008. március 8-i demonstráción nem tartott táblát. Az alperesek ugyanis a nyomozás során feltárt tények alapján terjesztették elő magánindítványukat. Utalt arra is, hogy a „Tükörkép” című kiadványban megjelent cikkek vonatkozásában nem volt figyelmen kívül hagyható tény, hogy az azokban leírt közlések miatt a polgári bíróság megállapította az I–II. rendű alperesek személyiségi jogának megsértését. Önmagában pedig az a tény, hogy az I–II. rendű alperesek feljelentést tettek, még abban az esetben sem értékelhető személyiségi jogsértésként, ha az adott büntetőeljárás az indítványozóval szemben felmentéssel zárult.

- [16] 1.5. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének és VI. cikk (1) bekezdésének sérelmét állította.
- [17] Álláspontja szerint az I–II. rendű alperesek annak ellenére kezdeményeztek ellene két büntetőeljárást, hogy „vádjaik alaptalanságáról tudomással kellett bírniuk”, és ennek egyedüli célja az volt, hogy jó hírnevét megsértse. Állította, hogy a támadott jogerős ítélet „nyilvánvalóan iratellenes és megalapozatlan”. A büntetőeljárások során keletkezett iratok alapján ugyanis megállapítható, hogy a 2008. március 8-i demonstráción nem tartott táblát, és erről az alpereseknek a feljelentés megtételekor „nyilvánvalóan” tudomásuk volt. Kifejtette, hogy a jó hírnevének sérelme ténykérdés, az pedig, hogy ez megalapozatlan büntetőeljárással történt, még akkor sem foszthatja meg a jó hírnév védelmétől, ha egyébként a hamis feljelentés nem minősül joggal való visszaélésnek.
- [18] 1.6. Az indítványozó – hiánypótlási felhívást követően – alkotmányjogi panaszát pontosította. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét azért állította, mert az eljáró bíróságok az általa felajánlott bizonyítást részben mellőzték. Fenntartotta továbbá azt is, hogy a támadott ítélet az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított jó hírnév tiszteletben tartásához való jogát is sérti. Ebben a körben hangsúlyozta, hogy esetében a vádlotti „státusz” – ügyvédi hivatására tekintettel – az átlagosnál jóval nagyobb sérelmet jelent, mivel praxisát a jó hírnevére alapozza.
- [19] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés].
- [20] 3. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasz tartalmi követelményeit vizsgálta. Ennek során az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mérlegelési jogkörben eljárva vizsgálta, hogy az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ből (27. §, 29. §) következő tartalmi feltételei az adott ügyben fennállnak-e.
- [21] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján az egyedi ügyben érintett személy alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az általa alaptörvény-ellenesnek vélt bírói döntés Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette.
- [22] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [23] 3.1. A hivatkozott rendelkezéshez mérten az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a megelőző peres eljárásban érintett (peres fél) volt, aki ezért alkotmányjogi panasz benyújtására jogosult [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 27. § *b)* pont].
- [24] 3.2. Az Alkotmánybíróság emellett rámutat, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmén keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [25] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – arra alapítva állította, hogy az eljáró bíróságok indokolatlanul mellőzték az általa felajánlott bizonyítás foganatosítását. Ennek lefolytatása esetén ugyanis meg kellett volna állapítaniuk, hogy az I–II. rendű

alperesek a büntetőeljárások megindításakor tudomással bírtak a feljelentésben foglaltak valótlanságáról. Emellett állította azt is, hogy a bírói döntés nyilvánvalóan iratellenes.

- [26] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt hangsúlyozza, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejezetten a polgári peres eljárás szabályának megsértésére, illetve ezen keresztül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog konkrét sérelmére nem hivatkozott. Az eljáró bíróságok a polgári peres eljárás szabályainak megfelelően indokát adták döntésüknek. Az indítványozónak ezért az a hivatkozása, hogy a bíróságok indokolatlanul mellőzték a bizonyítási indítványát és a támadott bírói döntés „nyilvánvalóan iratellenes”, önmagában nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Ehhez az indítványozónak egyértelműen meg kellett volna jelölnie, hogy az eljáró bíróságok a bizonyítás körében az eljárási szabályok milyen rendelkezését sértették meg, illetve, hogy az eljáró bíróságok a hivatkozott peres iratokból miért vontak le „nyilvánvalóan iratellenes” – és ebből kifolyólag a tisztességes eljáráshoz való jogot sértő – következtetést.
- [27] Az indítványozó alkotmányjogi panaszával valójában a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni, vagyis azt, hogy az Alkotmánybíróság a bíróság mérlegelési jogkörében [Pp. 206. § (1) bekezdés] meghozott döntését felülbírálja. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.
- [28] 3.3. Az indítványozó az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésével összefüggésben azt hangsúlyozta, hogy a jó hírnév tiszteletben tartásához való joga a bíróságok téves jogértelmezése következtében sérült. Kifejezetten hivatkozott a Kúria Pfv.IV.20.547/2012. számú ügyben kifejtett – álláspontja szerint ebben az ügyben is irányadó – jogértelmezésére.
- [29] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben arra mutat rá, hogy nem rendelkezik jogkörrel arra sem, hogy a perorvoslati bíróság felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon [elsőként: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]]. Az a tény, hogy az eljáró bíróságok az indítványozó által irányadónak tartott értelmezéstől eltérően értelmezték az alkalmazott anyagi jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [30] Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltakra tekintettel megjegyzi, hogy a joggal való visszaélés tilalmának érvénye nem szorítkozik egyetlen jogágra, hanem e tilalom – az egyes jogágak sajátosságaitól függő formában – az egész jogrendszerben érvényre jut [31/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 240, 245–246.; 3076/2013. (III. 27.) AB határozat, Indokolás [25]], ugyanakkor valamely jog gyakorlása és a jogok kimerítése (pl. feljelentés megtétele, az eljáró bíró kizárása iránti kérelem) önmagában nem valósít meg joggal való visszaélést [*mutatis mutandis*: EJE, *Eckle kontra Németország* (8130/78), 1983. június 21.].
- [31] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában is az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1007/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3242/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 23.K.32.051/2014/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 23.K.32.051/2014/10. számú – részére 2015. május 28-án kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát – a bíróságnak címezve – 2015. július 27-én adta postára. A beadvány 2015. szeptember 10-én érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó kérte a támadott jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján.
- [3] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) fedett adóhatósági ellenőrei a perbeli vendéglátó egységben helyszíni ellenőrzést folytattak. Ennek alapján a NAV megállapította, hogy a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 26. § (1) bekezdése értelmében az ott üzemeltetett internetes terminál pénznyerő automatának minősül. Miután az indítványozó szerencsejáték szervezésére, és ennek keretében pénznyerő automata üzemeltetésére az Szjtv. 2. § (2) bekezdésében előírt engedéllyel nem rendelkezett, ezért terhére a NAV az Szjtv. 12. § (3) bekezdés *d*) pontja alapján 500 000 forint bírságot szabott ki.
- [4] A NAV határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és az eljárt hatóság új eljárásra kötelezését, valamint az alperes perköltségben marasztalását. Álláspontja szerint a NAV azért járt el jogszabálysértő módon, mert a tényállást megfelelően nem tisztázta. Az indítványozó szakvéleményeket nyújtott be és a NAV előzetes állásfoglalására hivatkozott, amelyek szerint a vendéglátó egységben működtetett internetes terminál nem minősül pénznyerő automatának, ezért nem tartozik a Szjtv. 1. § (1) bekezdésének, valamint 26. § (1) bekezdésének hatálya alá.
- [5] A bíróság az indítványozó által támadott ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában – korábbi döntésére hivatkozással – rögzítette, hogy a perbeli helyszínen fellelt terminál – a hivatkozott törvény alapján – pénznyerő automatának tekinthető, így az ítélt dolognak minősül, ezért az indítványozó keresetében foglalt állítások vizsgálata és e tekintetben benyújtott bizonyítási indítványa a felülvizsgált NAV határozat tartalmára és jogalapjára nézve relevanciával nem bírnak.
- [6] 1.2. Az ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] a sérelmét állította.
- [7] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga azért sérült a peres eljárásban, mert a per során felmerült bizonyítandó tények olyan informatikai szakkérdések, amelyek megítélésére a bíróság nem rendelkezett szakmai kompetenciával, így az általa javasolt szakértőt kellett volna kirendelnie és ennek következtében megsértette a fegyveregyenlőség elvét. Indítványában részletesen bemutatta az Alkotmánybíróságnak, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a tisztességes eljáráshoz való joggal és azon belül a fegyveregyenlőség elvével összefüggő gyakorlatát.
- [8] Az indítványozó a Kúria által az ügygel kapcsolatosan hozott 8 felülvizsgálati döntésre hivatkozva úgy véli, hogy az Alkotmánybíróság 3135/2015. (VII. 9.) AB végzésében téves választ adott indítványára, amikor

a negyedfokú jogorvoslat tilalma miatt elutasította, hiszen olyan alapvető hiányosságok voltak a bizonyítási eljárásban, amelyek már alaptörvény-ellenességre vezetnek.

- [9] Az indítványozó a jogorvoslathoz való jogának sérelmét arra alapítottan állította, hogy a közigazgatási peres eljárásban nem áll rendelkezésre kétfokú bírósági jogorvoslat. Utalt arra is, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés *a*) pontja kizárja, hogy az adott ügyben a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezzen, a pertárgy értéke ugyanis nem haladja meg a felülvizsgálati értékhatárt.
- [10] Az indítványozó az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésével összefüggésben hivatkozott továbbá arra, hogy a támadott ítélet indokolásában nem szerepel az a tény, amely szerint az eljárás során csatolta a Kúria ítéleteit és nyilatkozataiban hivatkozott rá. Álláspontja szerint a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság súlyosan megsértette a jogbiztonság alkotmányos alapelvét, amikor azonos tényállású ügyben eltérő gyakorlatot követett. A kiszámíthatatlan joggyakorlatot a Kúria alaptörvényi kötelezettségének megfelelően nem tudja egységesé tenni. Így a jogorvoslathoz való jog sérelme kihat a jogbiztonság alkotmányos követelményének megvalósulására.
- [11] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], valamint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette [Abtv. 27. § *b*) pont].
- [12] 3.1. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 27. § *a*) pontja és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta.
- [13] Az Abtv. 27. § *a*) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [14] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így kimerítésüket az Alkotmánybíróság minden esetben külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [15] Az indítványozó alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként azt kifogásolja, hogy a bíróság a perrel érintett internetes terminált szakértő kirendelése nélkül minősítette pénznyerő automatának, valamint az ügyben nem állt rendelkezésre rendes és rendkívüli jogorvoslat, továbbá álláspontja szerint a bíróság által követett gyakorlat a jogbiztonságot sérti. Az indítványozó tehát valójában alkotmányjogi panaszával a bíróság ítéletének felülmérése érdekében kívánja elérni.
- [16] 3.2. Az indítványozó szerint az általa javasolt szakértői bizonyítás mellőzése miatt a döntés a tisztességes eljáráshoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérti.
- [17] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [18] Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze, amelyet utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] egységes gyakorlattá formált.
- [19] A kimunkált alkotmányos mérce értelmében a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését foglalja egybe, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes.

- [20] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [21] Az Alkotmánybíróság azonban – a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben is – hangsúlyozza azt a következetes gyakorlatát, amely szerint tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [22] Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos indítványrészt visszautasította.
- [23] 3.3. Az indítványozónak a jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] sérelmével kapcsolatos indokai alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az alkotmányjogi panaszával támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét nem alapozhatja arra, hogy ellene nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak, mert ez a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megítélésére nem hat ki. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában – az adott ügyben az egyfokú bírósági eljárást megalapozó – jogszabályi környezet [pl. Pp. 340/A. § (2) bekezdés a) pont] alaptörvény-ellenességének megállapítását pedig nem kérte, ezért ezt az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.
- [24] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság utal arra a következetes gyakorlatára, amely szerint a felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe [például: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]}, mert a jogorvoslathoz való alkotmányos követelmény kizárólag a rendes jogorvoslatra terjed ki [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68.]. Ebből következően a felülvizsgálat érdemi elbírálásának perjogi feltételekhez – az adott esetben a felülvizsgálati kérelemben vitatott értékhez – kötése nem vizsgálható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog tartalmához mérten, mert azzal – a fentiek szerint – nem áll alkotmányjogi összefüggésben [1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 38.].
- [25] 3.4. Az Alkotmánybíróság rögzíti továbbá, hogy alkotmányjogi panasz az Abtv. 26–27. §-ai alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani. {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, 1657, 1658–1659.; utóbb megerősítve pl.: 33224/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [12]} Tekintettel arra, hogy az indítványozó a jogbiztonság sérelmét nem e két kivételes esetre való hivatkozással állította, az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésre hivatkozással nem fogadható be.
- [26] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány befogadására a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés hiányában nincs lehetőség.
- [27] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.
- [28] 4. Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia az indítványozó által az érintett bírói döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt előterjesztett kérelem tárgyában.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2865/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3243/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.320/2014/6. sorszámú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság a Budapest Környéki Törvényszék útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján azért nyújtott be alkotmányjogi panaszt, mert álláspontja szerint a Kúria Gfv.VII.30.320/2014/6. sorszámú, felülvizsgálati eljárásban meghozott végzése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból fakadó jogbiztonság elvét, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben elismert tisztességes eljárás követelményrendszerét. Az indítványozó ilyen okból kezdeményezte a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó ezen kívül kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 359/C. § (2) bekezdése alapján hívja fel az elsőfokú bíróságot az alkotmányjogi panaszban támadott határozat végrehajtásának felfüggesztésére.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló csődeljárásban az indítványozó hitelezőként szerepelt. A csődeljárásban elsőfokú bíróságként eljáró Budapest Környéki Törvényszék 4.Cspk.13-2014-000001/19. sorszámú végzésében megállapított és az eljárás során irányadó tényállás rövid lényege szerint az adós a csődeljárás elrendelését követően egyezségi tárgyalást tartott, majd a tárgyalás eredményeként megkötött egyezségi megállapodás jóváhagyását kérte az elsőfokú bíróságnál. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor az adós által benyújtott csődegyezség jóváhagyását megtagadta és a csődeljárást megszüntette. Döntésének indokául egyfelől előadta, hogy az egyezségi tárgyalásra szóló meghívó tájékoztatása hiányos volt, mert a csődtörvény kötelező rendelkezése ellenére nem tartalmazta a hitelezők besorolását, valamint követeléseik elismert összegét. Másfelől megállapította, hogy az egyezségi javaslat alapjául szolgáló számviteli beszámolóban az adós tárgyi eszközei valós értékükhöz képest lényegesen alacsonyabb értéken szerepeltek, amely az egyezségkötés során jelentősen befolyásolhatta a hitelezők döntését (erről lásd: Budapest Környéki Törvényszék 4.Cspk.13-2014-000001/19. sorszámú végzésének 2–6. oldalait).
- [4] Az indítványozó többedmagával fellebbezéssel támadta az elsőfokú bíróság döntését. Fellebbezését azzal indokolta egyfelől, hogy a hitelezők az egyezségi tárgyalást megelőzően megismerhették besorolásukat és követelések elismert összegét, másfelől pedig állítása szerint az eszközök értékelése jogszabályszerű volt. A fellebbezés alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla a 15.Cspkf.44.167/2014/3. sorszámú végzésében a tényállás kiegészítése

mellett a vagyonfelügyelő díjára vonatkozó rendelkezések kivételével helyben hagyta az elsőfokú bíróság döntését. Ertőően az elsőfokú bíróságtól, döntésének indokaként az ítéletábla előadta, hogy a benyújtott csődegyezés a polgári jog egyik alapelvét, a joggal való visszaélés tilalmát sérti, minthogy a kisebbségben maradt hitelezők nyilvánvaló jelentős érdekeit csorbítja (erről lásd: Fővárosi Ítéletábla 15.Cspkf.44.167/2014/3. sorszámmú végzésének 7–9. oldalait).

- [5] A csődeljárásban szereplő adós a Fővárosi Ítéletábla jogerős végzését felülvizsgálati kérelemmel támadta. A felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Kúria a hivatkozott sorszámmú, 2014. november 28. napján kelt végzésében a Fővárosi Ítéletábla jogerős végzését a tényállás kiegészítése mellett hatályában fenntartotta. A Kúria arra alapította döntését, hogy az adós és egyik hitelezőjének azonos a tulajdonosa. Ezen összefonódásra figyelemmel a Kúria megállapította, hogy a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 12. § *bc*) pontjában foglalt rendelkezések szerint a vagyonfelügyelőnek e hitelező követelését a csődeljárás megindításakor elkülönítetten kellett volna nyilvántartásba vennie, és a csődegyezés elfogadásakor a szavazatát Csődtv. 18. § (5) bekezdésében foglalt szabály értelmében csak negyedakkora mértékben vehette volna figyelembe. Összevetve a csődegyezséget elfogadó szavazataránnyal a Kúria megállapította, hogy jogszabályszerű eljárás esetén a csődegyezés a megkötéséhez szükséges szavazatarány hiányában nem jött volna létre. A Kúria következtetése szerint a csődegyezés így azért sérti a joggal való visszaélés tilalmának alapvető polgári jogi elvét, mert a csődegyezéshez szükséges szavazatok többségét a csődeljárásban jogszabálysértően biztosították (erről lásd: a Kúria Gfv.VII.30.320/2014/6. sorszámmú végzésének 6–8. oldalait).
- [6] 1.2. Az indítványozó a Kúria döntésével szemben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ra alapítva elsődlegesen azt állítja, hogy a Kúria döntése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alapvető jogában rejlő meghallgatáshoz való jogot. Ennek okát az indítványozó abban jelöli meg, hogy a Kúria a döntését az alsóbb fokú bíróságokétól eltérő indokokra alapította. Az indítványozói érvelés szerint a Kúria döntésében olyan megfontolásokra hivatkozik, amelyeket a felek az eljárás korábbi szakaszában nem ismertek, így ebbéli álláspontjuk előadására sem nyílt lehetőségük. Az indítványozói álláspont szerint ezen kívül a Kúria csődegyezés tekintetében elfoglalt jogértelmezése téves.
- [7] Az indítványozó további álláspontja szerint a Kúria döntése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogbiztonság, valamint az abból fakadó kiszámíthatóság és előreláthatóság követelményeit, mert a Kúria a Pp. 275. § (2) bekezdésében előírt eljárási szabályt megsértve túlterjeszkedett a felülvizsgálati kérelem keretein.
- [8] Az indítványozó ilyen okok alapján kezdeményezi a kifogásolt kúriai döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó emellett kezdeményezi, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel az elsőfokú bíróságot a kifogásolt bírói döntés, illetve az annak alapjául szolgáló ítéletáblai végzés végrehajtásának felfüggesztésére.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálja meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt formai természetű, valamint az Abtv. 26–27. §§-ban, illetve az Abtv. 29–31. §§-ban előírt tartalmi természetű befogadhatósági feltételeknek.
- [10] 2.1. Az Abtv. 27. § *a*) pontja, és ezzel összhangban az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontja úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasz kezdeményezésére olyan bírói döntéssel szemben van lehetőség, amely Alaptörvényben biztosított jogot sért. Az indítványozó a Kúria döntését részben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiságból fakadó jogbiztonság elvére hivatkozással kifogásolta. Az indítványozó a jogbiztonság sérelmére a kiszámíthatóság és előreláthatóság követelményeinek sérelmével összefüggésben hivatkozott. Következetes gyakorlata szerint ugyanakkor az Alkotmánybíróság csak kivételes esetekben, így a különösen a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén ismeri el az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét olyan Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre alkotmányjogi panasz is alapítható [elsőként lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14], legutóbb megerősítette: 3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [29]]. Az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben hivatkozott kiszámíthatóság és előreláthatóság követelménye nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, így vélt sérelmére alkotmányjogi panasz nem alapítható. Ebből következően az alkotmányjogi panasz ebben a részében nem felel meg a befogadhatóság Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontjában foglalt törvényi követelménynek.

- [11] 2.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság a 3148/2015. (VII. 24.) AB végzésében a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírói döntéssel szemben benyújtott, és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményének sérelmére alapított másik indítvány befogadhatóságát korábban már vizsgálta. A csődeljárásban adósként szereplő indítványozó korábbi alkotmányjogi panaszában tartalmazta a jelen ügy indítványozójának az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmével összefüggésben előadott okfejtésével {3148/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [6]–[7]}. A két indítvány egyezőségére jelen alkotmányjogi panasz előterjesztője maga is utal indítványában. Az Alkotmánybíróság ezért a korábbi döntésében kifejtett okokkal egyező indokok alapján, így különösen azért, mert a Kúria nem olyan körülményre, vagy tényre alapította döntését, amely a felek előtt a csődeljárás során ismeretlen volt, megállapítja, hogy jelen alkotmányjogi panasz Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított része nem tartalmaz a Kúria döntését érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Ezen kívül az Alkotmánybíróság értékelése szerint az alkotmányjogi panaszban előadottak jelen ügygel összefüggésben nem vetnek fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem {3148/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [10]–[12]}.
- [12] 3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjában, részben pedig az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott befogadhatósági feltételnek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. § a) pontjában fennálló befogadhatósági akadály miatt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján, míg az Abtv. 29. §-ában fennálló befogadhatósági akadály miatt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította. Mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította, így okafogyottá vált az indítványozó abbéli kezdeményezése, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel az első fokon eljáró bíróságot a támadott bírósági határozat végrehajtásának felfüggesztésére {elsőként lásd: 3097/2015. (V. 19.) AB végzés, Indokolás [21]; majd később: 3148/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [13]}.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/920/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3244/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.403/2014/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó 2015. június 23-án jogi képviselője útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyet az Alkotmánybíróság főtítkárnak felhívására 2015. augusztus 8-án kiegészített.
- [2] 1.1. Az ügy előzményeként az indítványozó 2007. november 22-től a Magyar Televíziónál, illetve annak jogutódjánál, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alapnál (a továbbiakban: munkáltató) állt munkaviszonyban, a közéleti szerkesztőségen dolgozott szerkesztő-riporter munkakörben. A munkáltató az indítványozó munkaviszonyát csoportos létszámleépítésre hivatkozással 2011. augusztus 30-án közölt rendes felmondással megszüntette.
- [3] Az indítványozó a munkáltatói intézkedés ellen a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz fordult, keresetében a munkaviszonya megszüntetése jogellenességének megállapítását és nem vagyoni kártérítés megfizetését kérte. A jogellenesség az indítványozó álláspontja szerint abban nyilvánult meg, hogy munkaviszonyát a csoportos létszámleépítés jogcímén szüntették meg, és ezen – látszólag semleges – intézkedés roma származására tekintettel lényegesen hátrányosabb, mint másoknak. Ezzel a munkáltató közvetett diszkriminációt valósított meg vele szemben, hiszen neki származása miatt nehezebb lesz elhelyezkednie a munkaerőpiacon.
- [4] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 24.M.5761/2011/36. számú ítéletével a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság a bizonyítás eredményeként megállapította, hogy a munkáltatónál több mint 500 főt érintő csoportos létszámleépítés történt 2011-ben. A felmondás célja a munkáltató részéről a létszámcsökkentés és a szervezeti átalakítás volt. A munkáltató nem szüntette meg minden roma származású munkavállalója munkaviszonyát, azonban azok a műsorok, amelyek elkészítésében az indítványozó közreműködött, megszűntek. Azt is megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a munkáltató magatartása nem irányult az indítványozó jogainak csorbítására, hátrányos megkülönböztetésére, illetve, hogy a munkáltatónak a csoportos létszámleépítés végrehajtásakor nem kell a jövőbeni elhelyezkedési nehézségeket vizsgálnia. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 49.Mf.640.605/2013/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [5] A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához. Előadta, hogy a munkáltató a közvetett diszkrimináció megvalósításával megsértette az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 9. §-át. Az Ebktv. 9. §-a szerint „közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a 8. §-ban meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van vagy lenne.”
- [6] Azt is állította, hogy a munkáltató megsértette a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: régi Mt.) 5. § (2) bekezdésében foglaltakat is, mert nem bizonyította, hogy a csoportos létszámleépítés nem ütközött a hátrányos megkülönböztetés tilalmába.
- [7] A Kúria a Fővárosi Törvényszék ítéletét hatályában fenntartotta. Az ítélet indokolásában a Kúria rámutatott, hogy az indítványozó az Ebktv. 8. §-ában foglalt védendő tulajdonságként roma származására, hátrányként pedig a munkaviszonya megszüntetését követő elhelyezkedési nehézségekre hivatkozott, az eljáró bíróságok pedig ezzel összefüggésben jogszerűen vonták le azt a következtetést, hogy az indítványozó által megjelölt hátrány nem a munkáltatói intézkedés következménye. A hátránynak a munkaviszonyon belül kell felmerülnie,

mert a munkáltatónak a hátrányos megkülönböztetés tilalmát a munkaviszonyon belül kell megtartania. A Kúria is megerősítette, hogy a csoportos létszámleépítés okán a munkáltatót külön indokolási és az Ebktv. 19. § (2) bekezdése szerinti bizonyítási kötelezettség nem terhelte a felmondáskor.

- [8] 1.2. Az indítványozó a Kúria ítélete ellen fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében az Abtv. 27. §-a alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a Kúria támadott döntését. Álláspontja szerint az ítélet sérti az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogát és a XV. cikk (2) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Ezekon túl azt is állította, hogy az ítélet ellentétes az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdésében rögzített állammal, miszerint Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel védi; és arra is hivatkozott, hogy a támadott ítélet figyelmen kívül hagyja az Alaptörvény XVII. cikk (1) bekezdését, amely a munkavállalók és munkaadók együttműködéséről rendelkezik. Az alaptörvényi rendelkezésekkel összefüggésben az indítványozó korábbi alkotmánybírósági határozatokra hivatkozott és az eljáró bíróságok megállapításait, eljárásait bírálta.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [11] A Kúria ítélete ellen nincs helye fellebbezésnek, az indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [12] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszát.
- [13] A panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványt.
- [14] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott feltételeknek az alábbiak szerint felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, részben megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli továbbá a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését, illetve tartalmaz részleges indokolást is arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [15] 3. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további, alternatív jellegű tartalmi feltételeiként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [16] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség esetén.
- [17] A jelen ügyben azt állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy az alapul fekvő eljárások során a panaszos által állított hátrányos megkülönböztetés körülményeit az eljáró bíróságok kimerítően feltárták és értékelték. A benyújtott alkotmányjogi panasz valójában az ügyben hozott, és az indítványozó által rá nézve kedvezőtlennek tartott bírósági döntések – tényállás-megállapítással, bizonyítási eljárással és a bizonyítás eredményével kapcsolatos – szakjogi, és nem alkotmányossági kritikája. Azonban a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a tényállás megállapítása a bíróságok feladata. {3219/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [17]}
- [18] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó által felhozott érvek ezért nem támasztják alá az Abtv. 29. §-ában foglalt alternatív törvényi feltételek egyikének a fennálltát sem, mivel azok a bíróság jogértelmezését és eljárását vonják kritika alá, és a támadott ítéletben foglalt döntést magát (annak hátrányos voltát) tekintik alapjogi jogsérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében. {Hasonlóan legutóbb: 3060/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [34]; 3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [21]}.

- [19] Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit azonban csak akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben nem észlelt olyan értelmezési hibát, amely az Alaptörvény II. cikkében és XV. cikk (2) bekezdésében foglalt alkotmányos jogokkal érdemi összefüggésben állna; az indítványnak ezen alaptörvényi rendelkezésekre hivatkozó érvei nem vetnek fel az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, és nem támasztanak alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem.
- [20] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdésének és XVII. cikk (1) bekezdésének sérelmére is, azonban ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság arra mutat rá, hogy ezen rendelkezések nem biztosítanak az indítványozó részére olyan jogot, amelyre alkotmányjogi panasz eljárásban hivatkozhatna.
- [21] Mindezeket összegezve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mivel az alkotmányjogi panasz nem felel meg részben az Abtv. 27. § a) pontjában, illetve az 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában, részben pedig az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, annak befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1898/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3245/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.329/2013/5. sorszámú ítélete, valamint a Kúria Pfv.VI.21.543/2014/6. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az alkotmányjogi panasz előterjesztője jogi képviselője útján 2015. július 16. napján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.329/2013/5. sorszámú ítélete, valamint a Kúria Pfv.VI.21.543/2014/6. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárásban megállapított tényállás szerint az állami beruházó cég jogelődje (alperes) az épülő M7 autópálya nyomvonalának a kialakítása érdekében vételi ajánlatot tett jelen alkotmányjogi panasz indítványozójának (alapügy XXV. rendű felperese) a tulajdonában álló meghatáro-

zott ingatlanok megvételére. Az indítványozó az ajánlatot azzal fogadta el, hogy kérte az ingatlanok vételárának felemelését és további ingatlanok megvásárlását. Az adásvételi szerződés az indítványozó által megjelölt vételáron jött létre a vételi ajánlattal érintett ingatlanok, valamint az indítványozó által megjelölt további ingatlanok tekintetében. A szerződések aláírásával egyidejűleg az indítványozó feltétlen és visszavonhatatlan beleegyezését adta a Magyar Állam tulajdonjoga és az állami beruházó cég jogelődje kezelői joga ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéséhez. A felek megállapodtak abban is, hogy az alperes a szerződés aláírásával az ingatlanokat birtokba veszi, de az eladót megilleti az azokon található termés betakarításának joga.

- [3] Az indítványozó keresetében elsődlegesen a szerződést támadta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 210. § (1) bekezdésére hivatkozással, mert annak megkötésekor az ingatlanok valós forgalmi értéke tekintetében tévedésben volt, tévedését pedig az alperes okozta, illetve felismerhette. Kérte ezért az alperes értékkülönbökét megfizetésére kötelezését. Másodlagosan a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékaránytalanságra hivatkozással támadta meg a szerződést és kérte az értékaránytalanság kiküszöbölését. Harmadlagosan a rég. Ptk. 339. § (1) bekezdésére hivatkozással kérte az adásvételi szerződések megkötése folytán visszamaradt ingatlanok forgalmi értékének csökkenése miatt az értékcsökkenésből eredő kár megfizetését.
- [4] A Fővárosi Törvényszék 2013. június 13. napján kelt 34.P.24.601/2006/62. sorszámú részítéletében megállapította, hogy a perbeli ingatlanokra megkötött adásvételi szerződések érvénytelenek, majd azokat a vételár meghatározása mellett érvényessé nyilvánította és az alperest a különbökét megfizetésére kötelezte. A tévedésre alapított keresetet megalapozatlannak ítélte, mivel az indítványozó az adásvételi szerződés megkötése során érvényesíteni tudta az ingatlan forgalmi értékére vonatkozó elképzelését. A beszerzett igazságügyi szakértői vélemény alapján megalapozottnak találta ugyanakkor a feltűnő értékaránytalanságra vonatkozó igényt, miután elfogadta a megtámadás határidejének kezdeteként az ingatlanok tényleges birtokba adásának időpontját. A visszamaradt területek vonatkozásában is részben megalapozottnak találta a keresetet azzal az indokolással, hogy az alperes köteles az ingatlanok feldarabolásából eredő értékcsökkenésből adódó károkért helytállni.
- [5] A Fővárosi Ítéltábla 2014. április 8. napján kelt 4.Pf.21.329/2013/5. sorszámú jogerős részítéletével megváltoztatta az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezését és az indítványozó keresetét teljes terjedelmében elutasította. A jogerős részítélet indokolása szerint a rég. Ptk. 236. § (2) bekezdésének c) pontja szerinti megtámadási határidő a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően lejárt, mivel az a szerződés aláírásának napjától kezdődött. Ezért a feltűnő értékaránytalanságra alapított kereset érdemben nem volt vizsgálható. Az indítványozó kárigénye tekintetében a bíróság kifejtette, hogy a rég. Ptk. 339. §-ának rendelkezései akkor alkalmazhatók, ha a rég. Ptk. 318. § (1) bekezdés szerinti feltételek fennállnak. Az indítványozó azonban az alapügyben nem hivatkozott az alperes szerződésszegő magatartására.
- [6] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a 2015. április 28. napján kelt Pfv.VI.21.543/2014/6. sorszámú részítéletével hatályában fenntartotta a jogerős részítéletet. A Kúria ítélete indokolásában rámutatott, hogy a jogerős részítélet helyesen hivatkozott arra, hogy a felek szolgáltatásának feltűnő értékaránytalansága esetén a megtámadásra nyitva álló határidő a sérelmet szenvedő fél teljesítésekor kezdődik meg, amelyre a konkrét esetben a szerződés megkötésének napján került sor. Az elévülés – a felülvizsgálati kérelemmel szemben – csak akkor nyugszik, ha a jogosult menthető okból nem tudja a követelését teljesíteni, ez azonban a konkrét esetben nem állt fenn. Tekintettel arra, hogy az ingatlanok kialakítása és a vételár meghatározása a felek megállapodásán alapult, az indítványozó utóbb az alperes jogellenességére nem hivatkozhat, ezért a szerződésen kívüli károkozás szabályai nem voltak irányadók az ügyben.
- [7] 1.2. Az indítványozó álláspontja szerint a kifogásolt bírói döntések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, V. cikk (2) bekezdését [helyesen V. cikk], XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését. Az indítványozó szerint a jogállamiság sérelmét az okozza, hogy a másodfokú bíróság a birtokbaadás időpontját tekintette a megtámadási határidő kezdetének és annak ellenére állapította meg az elkésettséget, hogy az indítványozó a tudomásszerzést követő egy éven belül benyújtotta keresetét. A visszamaradó területek tekintetében pedig a joggyakorlattól történő előzmények nélküli eltérés sérti a jogbiztonság elvét, mivel a bíróság a több évtizedes bírói gyakorlattal szemben nem a rég. Ptk. 339. §-át, hanem a rég. Ptk. 318. §-át alkalmazta. Az Alaptörvény V. cikkének sérelmét abban látja, hogy a bíróság a tények ellenére nem állapított meg kártérítést. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikkének (tisztességes hatósági eljárás) sérelmét azzal indokolta, hogy a bíróság figyelmen kívül hagyta a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 163. és 206. §-ában foglaltakat, mivel a becsatolt bizonyítékok megállapították a kár keletkezését, ezért a bíróságnak a Ptk. 339. § alapján kár-

térítésre kellett volna kötelezni az alperest. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme pedig az indítványozó szerint azért áll fenn, mert a bíróság csak részben feltárt tényállás alapján, nem okszerű következtetést vont le.

- [8] Az indítványozó – a hiánypótlási felhívást követően – 2015. október 5. napján kiegészítette indítványát. Ebben az Alaptörvény V. cikk (2) bekezdésének [helyesen V. cikk] sérelmét azzal indokolta, hogy a tulajdonjog elvonást megvalósító kisajátítást helyettesítő adásvétel közérdekűsége ugyan nem vitatható (az autópálya építés közérdekű cél), ezért az szükséges, de az értékgarancia hiánya miatt nem arányos. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében pedig arra hivatkozott, hogy a bíróság nem vette figyelembe a felek egyenlőtlen helyzetét (szerkesztésből adódó előny az állam javára, alkulehetőség hiánya, állam szakembergárdával rendelkezik, tájékoztatás hiánya), figyelmen kívül hagyta a szakértő szakvéleményét, a régi Ptk. helyett az új Ptk.-t alkalmazta. Az indítványozó hivatkozott az eljárás ésszerűtlenül hosszú idejére is, figyelemmel a 2003 évben beadott kereseti kérelemre.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [10] 2.1. Az indítványozó a bírósági eljárásban felperesként vett részt, így érintettsége a támadott ítéletekkel összefüggésben egyértelműen megállapítható. Az Abtv. 27. §-a azonban nem csupán az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyben való érintettséget követeli meg, hanem feltételezi az összefüggést az alapügy és az alkotmányjogi panasz eljárás között. Az alapügyben való érintettség az alkotmányjogi panasz eljárás szükséges, de nem elégséges feltétele. Az alkotmányjogi panasz funkciója a jogorvoslat, amely az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmét feltételezi. Ezért az alkotmányjogi panasz érdemben csak akkor bírálható el, ha az indítványozó az Alaptörvényben biztosított jogai sérelmét állítja.
- [11] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság és az annak lényegi részét képező jogbiztonság alkotmányos követelményére hivatkozásnak alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotáásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – van helye {3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [171]}. Jelen alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény B) cikkére nem lehet alappal hivatkozni, mivel az önmagában nem veti fel az indítványozó Alaptörvényben garantált jogainak sérelmét.
- [12] Az Alaptörvény V. cikke a tulajdon ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításának törvényben biztosított jogát garantálja alkotmányos szinten, amelynek sérelme a konkrét magánjogi jogvitában a felek közötti megállapodásra tekintettel fel sem merül.
- [13] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jog pedig a közigazgatási hatósági eljárás és nem a bírósági felülvizsgálat vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét. Az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések és a hivatkozott alaptörvényi rendelkezés között így nincs összefüggés.
- [14] 2.2. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogra is azzal az indokolással, hogy a bíróság csak részben tárta fel a tényállást, nem vette figyelembe a felek egyenlőtlen helyzetét, figyelmen kívül hagyta a szakértő véleményét, a régi Ptk. helyett az új Ptk-ra hivatkozott, végső soron pedig kifogásolta az eljárás ésszerűtlenül hosszú idejét.
- [15] Tekintettel arra, hogy a kisajátítást helyettesítő szerződés részbeni érvénytelensége, valamint kártérítés megállapítása iránti peres eljárás lefolytatása, a tényállás megállapítása és a Ptk. alapján való értékelése kizárólag az arra illetékes bíróságok feladata, az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az indítványozó a konkrét ügyben hivatkozott-e olyan eljárásjogi garanciák sérelmére, amelyek alapot adhatnának az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálására.
- [16] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának,

- a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}.
- [17] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012 (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [18] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben megállapította: annak eldöntése, hogy a bíróság milyen bizonyítékokat vett figyelembe és azokat hogyan értékelte, a megállapított tényállást a Ptk. mely rendelkezése alapján ítélte meg, és ennek következtében helyt adott-e a feltűnő értékaránytalanságra, valamint a kártérítés megállapítása iránti keresetnek, kizárólag anyagi jogi szabályokon alapul.
- [19] Az indítványozó hivatkozott ugyan a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog részét képező ésszerű idő követelményének sérelmére is, de az ésszerű időn belül való elbírálás kötelezettségének a sérelme nyilvánvalóan az elsőfokú bíróság ítéletével összefüggésben merülhetne fel, figyelemmel az indítványozó 2003. évben beadott kereseti kérelmére, hiszen a Fővárosi Törvényszék 34.P.24.601/2006/62. sorszámú részítélete 2013. június 13. napján kelt. Az indítványozó azonban értelemszerűen nem a számára kedvező elsőfokú ítéletet, hanem a Fővárosi Ítéltábla 2014. április 8. napján kelt 4.Pf.21.329/2013/5. sorszámú jogerős részítéletét, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2015. április 28. napján kelt Pfv.VI.21.543/2014/6. sorszámú részítéletét kifogásolta, amelyekkel összefüggésben az ésszerű idő követelményének sérelme nem merül fel. Ebből következően az indítvány nem tartalmaz sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.
- [20] Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 27. § és 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeknek, az Alkotmánybíróság azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2193/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3246/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.454/2014/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Kiss Tamás (a továbbiakban: indítványozó) 2015. augusztus 28-án jogi képviselője útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság útján, és a Kúria Mfv.I.10.454/2014/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó 2003. április 1-jétől állt munkaviszonyban a Budapest Airport Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér Üzemeltető Zrt.-nél (a továbbiakban: munkáltató), melynek során a bérbeadási és a koncessziós osztályokat vezette. A munkáltató az indítványozó munkaviszonyát a nála bekövetkezett átszervezésekre hivatkozással 2011. április 8-án kelt rendes felmondással megszüntette.
- [4] A rendes felmondás rögzítette, hogy a munkáltató a Fogyasztói Üzletág átszervezése és átalakítása mellett döntött. A repülőtér új utasforgalmi csarnoka, a SkyCourt 2011. márciusi megnyitásával egy koncentráltabb szervezeti felépítés megvalósításáról – így a kereskedelmi egységek összevonásáról – született döntés, aminek következtében a kereskedelmi területen nem lesz szükség két vezetőre.
- [5] Az indítványozó a munkáltatói intézkedés ellen a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz fordult, keresetében annak megállapítását kérte, hogy a munkáltató jogellenesen szüntette meg munkaviszonyát, továbbá elmaradt munkabérért, munkabér-különbözetét és átalány-kártérítésként 12 havi átlagkeresetének megfizetését igényelte. Előadta, hogy a rendes felmondás nem a munkáltatói jogkör gyakorlójától származik, valamint annak indoka nem valós és okszerű. Az indítványozó keresetében arra is hivatkozott, hogy a felmondást a munkáltató előbb adta ki, mint ahogy az átszervezésről döntést hozott volna, illetve amennyiben a vezérigazgató hozta meg a döntést, akkor hatáskörelvonásról van szó, mert a menedzsmentet érintő átszervezésről kizárólag az igazgatóság dönthetett volna.
- [6] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.M.2129/2011/40. számú kiegészített ítéletével a kereset elutasította. A bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapította, hogy a munkáltatói rendes felmondás indokolása valós és okszerű, a rendes felmondás kiadását megelőzően a vezérigazgató döntést hozott a struktúra megváltoztatásáról, új szervezet kialakítására került sor a Fogyasztói Üzletágon belül, amely az indítványozó feladatkörét is érintette.
- [7] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék a rendelkezésre álló és beszerzett bizonyítékok mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy a munkáltatónál az átszervezésre vonatkozó végrehajtható döntésnek az igazgatóság 2011. május 11-én meghozott határozata minősül, amelyben az igazgatóság a szervezeti felépítés átalakítását tudomásul veszi és támogatja annak megvalósítását. A felmondás közlésének időpontjában annak indoka még nem állt fenn, az átszervezésről szóló döntés meghozatalára nem került sor, tehát a felmondás való és okszerű indoka a felmondás közlésekor nem állt fenn. A Fővárosi Törvényszék ezért 55.Mf.637.345/2013/12. számú közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a kiegészített ítéletre is kiterjedően megváltoztatta, és megállapította, hogy a munkáltató rendes felmondással jogellenesen szüntette meg az indítványozó munkaviszonyát, amely a közbenső ítélet jogerőre emelkedésének napján szűnik meg. A követeles összegére nézve a tárgyalás folytatását rendelte el.

- [8] A jogerős közbenső ítélet ellen a munkáltató felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság helytelenül állapította meg a tényállást és helytelen jogi következtetésre jutott, ezért a döntése jogsértő, kérelmében részletesen előadta a másodfokú bíróságnak a bizonyítással és az annak alapján tett megállapításaival kapcsolatos aggályait.
- [9] A Kúria a Fővárosi Törvényszék ítéletét hatályon kívül helyezte, és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kiegészített ítéletét helybenhagyta. Az ítélet indokolásában a Kúria rögzítette, hogy a rendelkezésre álló peradatok szerint a munkáltató vezérigazgatója és humán erőforrás igazgatója már 2009. január 29-én tájékoztatta az indítványozót a szervezet átalakításáról, a világos és áttekinthető struktúra kialakításának szükségességéről. Hivatkozott több, 2010 első félévében írt elektronikus levélre, amiből azt állapította meg, hogy a Sky-Court projekt érdekében a munkáltatónál egyértelműen megkezdődött egy átszervezési folyamat, amely folyamatban az indítványozó feladatköre csökkent.
- [10] A Kúria rávilágított, hogy a rendes felmondás – az előzmények fényében – csak úgy értelmezhető, hogy a már legalább 2010-től folyamatos változásokra figyelemmel történt döntés a Fogyasztói Üzletág átszervezéséről és átalakításáról. A rendelkezésre álló bizonyítékok együttes értékeléséből pedig arra a következtetésre jutott, hogy az átszervezésről – mint folyamatról – a döntés megszületett, az a felmondás időpontjában már megkezdődött, és érintette a felperes munkakörét is.
- [11] A Kúria hangsúlyozta, hogy következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a bizonyított átszervezés a munkáltató felmondása jogszerű indokának minősül függetlenül attól, hogy a döntés alapján a szervezeti változásokat mikor foglalták írásba, illetve a hogy a szervezeti szabályzatot mikor módosították. Az igazgatóság 2011. május 11-én meghozott határozatával összefüggésben pedig leszögezte, hogy abból nem következik az, hogy a tudomásul vétel időpontját követően kezdődött meg az átszervezés, amely a felperest is érintette, mivel ennek a többi bizonyíték ellentmond, azokat pedig a bíróságoknak összességükben kellett értékelniük.
- [12] 1.2. Az indítványozó a Kúria ítélete ellen fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában az Abtv. 27. §-a alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a Kúria támadott döntését. Álláspontja szerint az ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát és a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogát.
- [13] Álláspontja szerint alapjogait azért sértette meg a Kúria, mert iratellenes, egyoldalú, a bizonyítékok közül önkényesen válogató ítéletet hozott.
- [14] A tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét különösen abban látta, hogy a Kúria elrugaszkodott a perben megállapított tényektől, a felek állításaitól, és megsértette a bizonyítékok felülmérlegelésének tilalmát.
- [15] A jogorvoslathoz való jogának sérelmét abban látta, hogy az elsőfokú bíróság és általa hibásan megállapított tényállásra alapozva a Kúria sem döntött minden a keresettel összefüggő lényeges kérdésről – így pl. arról, hogy valóban történt-e átszervezésnek tekinthető munkakörváltozás –, ezért nem részesülhetett hatékony jogorvoslatban.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [17] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [18] A Kúria ítélete ellen nincs helye fellebbezésnek, az indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [19] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszát.
- [20] A panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványt.
- [21] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott feltételeknek az alábbiak szerint felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli továbbá a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését, illetve tartalmaz

indokolást is arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.

- [22] 3. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további, alternatív jellegű tartalmi feltételeiként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-elleneséget tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [23] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség esetén.
- [24] A jelen ügyben azt állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy a benyújtott alkotmányjogi panasz valójában az ügyben hozott, és az indítványozóra nézve kedvezőtlen bírósági döntés – tényállás-megállapítással, bizonyítási eljárással és a bizonyítás eredményével kapcsolatos – kizárólag szakjogi, és nem alkotmányossági kritikája. Azonban a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a tényállás megállapítása a bíróságok feladata. {3219/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [17]}
- [25] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó által felhozott érvek ezért nem támasztják alá az Alaptörvény 29. §-ában foglalt alternatív törvényi feltételek egyikének a fennálltát sem, mivel azok a bíróság jogértelmezését és eljárását vonják kritika alá, és a támadott ítéletben foglalt döntést magát (annak hátrányos voltát) tekintik alapjogi jogsérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében. {Hasonlóan legutóbb: 3060/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [34]; 3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [26] Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit azonban csak akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben nem észlelt olyan értelmezési hibát, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében foglalt alkotmányos jogokkal érdemi összefüggésben állna; az indítványnak ezen alaptörvényi rendelkezésekre hivatkozó érvei nem támasztanak alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, és nem vetnek fel az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [27] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az alkotmányjogi panaszt – az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételek hiánya miatt, és figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2941/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3247/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.21.594/2014/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.21.594/2014/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert ellentétesnek tartja az Alaptörvény 28. cikkével, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [2] 1.1. Az ügy előzményeként az indítványozó előadásából és a mellékelt iratokból a következő tényállás állapítható meg. Az indítványozóval (az alapügy kérelmezettjével) szemben az olasz állampolgárságú végrehajtott kérő a Velencei Kiskorúak Bírósága N.215/2012.R.R.-97/2013. Cron számú határozata végrehajthatóvá nyilvánítását kérte a Szolnoki Járásbíróságtól.
- [3] Azonnal végrehajtható határozatában az olasz bíróság az indítványozó (a magyar állampolgárságú édesanya) szülői felügyeleti jogát – az (olasz állampolgárságú) édesapa kereseti kérelmében foglaltaknak megfelelően – megszüntette, a kiskorú gyermeket az édesapa kizárólagos felügyelete alá helyezte. Az olasz bíróság megállapította azt is, hogy a gyermek állandó lakóhelye az édesapa lakóhelye lesz, továbbá rendelkezett arról, hogy az illetékes szociális hivatal és egészségügyi hatóság az édesanyával való állandó és rendszeres kapcsolattartást szabályozza, valamint a gyermek beilleszkedésének megkönnyítése érdekében pszichológiai, pedagógiai, nyelvi segítséget nyújtson.
- [4] A határozat indokolásában az olasz bíróság kitért arra, hogy az édesanya (kérelmezett) a kereset szabályos kézbesítése ellenére nem jelent meg a bíróság előtt; továbbá rámutatott, hogy az édesapa gyermek visszavételére vonatkozó kérelmeinek a magyar hatóságok és bíróságok helyt adtak. A magyar bíróságok megállapították, hogy a gyermek állandó lakhelye Olaszországban van, és a gyermek Magyarországon való visszatartása jogellenes, továbbá elrendelték, hogy az édesanya a gyermeket 2012. november 30-ig vigye vissza Olaszországba, vagy ennek elmulasztása esetén adja át az édesapa jogi képviselőjének. A kérelmezett ennek nem tett eleget. Az olasz bírói tanács a kérelmezett magatartását a gyermekre károsnak ítélte meg, ezért a fent ismertetettek szerint döntött.
- [5] 1.2. Az elsőfokon eljáró Szolnoki Járásbíróság 1101-23.Vh.286/2014/5. számú végzésével a Velencei Kiskorúak Bírósága N.215/2012.R.R.-97/2013. Cron számú határozatát végrehajthatóvá nyilvánította. Indokolásában megállapította, hogy az olasz bíróság határozatát az indítványozó 2014. január 25. napján kézhez vette, és nem élt az Európai Parlament és a Tanács a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről („iratkezelés”), és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 1393/2007/EK rendelete 8. cikke szerinti átvétel megtagadásának lehetőségével.
- [6] A járásbíróság döntését arra alapította, hogy az olasz bírósági határozat megfelel a Tanács házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2201/2003/EK rendelete (a továbbiakban: EK Rendelet) 28. cikkében foglaltaknak, a kérelmező (olasz édesapa) az EK Rendelet 37. és 39. cikkében foglaltaknak eleget tett, így a járásbíróság az olasz bírósági határozatot végrehajthatóvá nyilvánította.
- [7] Az elsőfokú bíróság végzése ellen az indítványozó fellebbezett, kérve annak megváltoztatását, és a határozat végrehajthatóvá nyilvánítása megtagadását.

- [8] 1.3. A másodfokon eljáró Szolnoki Törvényszék 4.Pkf.20.683/2014/3. számú végzésével az elsőfokú végzést megváltoztatta, és a Velencei Kiskorúak Bírósága N.215/2012.R.R.-97/2013. Cron számú határozata végrehajthatóvá nyilvánítását az EK Rendelet 23. cikk c) pontjában foglaltakra tekintettel megtagadta.
- [9] A másodfokú bíróság azt vizsgálta, hogy a végrehajthatóvá nyilvánítás alapjául szolgáló határozat, illetve eljárás megfelelt-e az EK Rendelet 28. cikkében foglaltaknak, illetőleg van-e az EK rendelet 23. cikke szerint a határozat elismerését kizáró ok.
- [10] A másodfokú bíróság a határozat kérelmezett távollétében történő meghozatalának tényként való megállapítását követően, kronológiai sorrendben vizsgálta, hogy a csatolt okiratok szerint a kérelmezett az olaszországi tárgyalásokra szóló idézést mikor kapta meg, ezáltal tudott-e a képviselőről megfelelő időben és módon gondoskodni, figyelemmel arra, hogy az olaszországi peres eljárásban a jogi képviselő kötelező. Megállapította többek között, hogy a kérelmezettnek (indítványozónak) nem volt reális lehetősége a tárgyaláson megjelenni, illetve képviselével helyi ügyvédet megbízni, nem találta megállapíthatónak a határozat egyértelmű elfogadását sem, álláspontja szerint ugyanis a kérelmezett fellebbezésének hiánya nem jelenti egyben a határozat elfogadását is. A másodfokú bíróság úgy vélekedett, hogy nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy a kérelmezett a magyar bíróságokhoz fordult a gyermek nála történő elhelyezése érdekében és a magyar bírósági eljárásban minden jogorvoslati fórumot teljes körűen kimerítette. Az összes lehetséges magyarországi jogi eljárás igénybevétele azt támasztja alá, hogy nem fogadta el az olasz bíróság döntését.
- [11] 1.4. A jogerős határozat ellen a végrehajtást kérő apa terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezését és új határozat meghozatalát kérve.
- [12] A kérelmezett felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős határozat hatályában való fenntartását kérte. Ismételten állította, hogy a keresetlevelet és az ahhoz kapcsolódó tájékoztatást nem kapta meg olyan időben és módon, hogy a külföldi bíróság előtt jogi képviselőről megfelelően gondoskodni tudjon. Az EK Rendelet 23. cikkének c) pontjában foglaltak alapján ezért a határozat szerinte nem ismerhető el, végrehajthatóvá nyilvánítását tehát jogszerűen tagadta meg a másodfokon eljáró bíróság.
- [13] A Kúria a végrehajtást kérő felülvizsgálati kérelmét találta alaposnak. Pfv.II.21.594/2014/4. számú végzése indokolásában kifejtette: nem vitás, hogy az eljárással érintett olasz határozatot a kérelmezett távollétében hozták meg. Okirattal igazolt az is, hogy az eljárást megindító iratot (a keresetlevelet) és az olasz bíróság 2012. február 29. napján kelt határozatát a kérelmezett 2012. május 15. napján átvette. Az olasz bíróság a fenti határozatában egyrészt elutasította a kérelmező (felperes) soron kívüli eljárás iránti kérelmét, meghatározta az első tárgyalás időpontját és felhívta a kérelmezettet (alperest) észrevételei tárgyalásig való előterjesztésére azzal, hogy nevezze meg az ügyvédjét is. A bíróság tájékoztatta a kérelmezettet a jogi képviselő állam általi költségviselésének lehetőségéről és annak feltételéről.
- [14] A Kúria szerint az elsőfokú iratokhoz csatolt, 2012. június 8. napján kelt és a kérelmezett által aláírt nyilatkozatban foglaltak alátámasztják, hogy a kérelmezett nemcsak tisztában volt a kötelező ügyvédi képviselőkkel, hanem a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumhoz fordult jogi képviselőnek biztosítása iránt. Ezt azonban nem bizonyította, nem mellékelte a hivatkozott kérelmet, annak továbbítását és a Minisztérium válaszára, intézkedésére vonatkozó okiratokat sem. A felülvizsgálati ellenkérelemben állított, az olasz eljárásban előterjesztett pártfogó ügyvéd kirendelése iránti kérelme szintén nem volt bizonyított.
- [15] A Kúria indokolása szerint tévesen értelmezte a másodfokú bíróság az EK Rendelet 23. cikkének c) pontjában meghatározott „megfelelő időnek és módnak” a fogalmát. A tisztességes eljárás és a jóhiszemű joggyakorlás alapelveiből kiindulva a helyes értelmezés alapján a megfelelő idő a tagállamok eltérő eljárásjogi szabályai miatt az az ésszerű időtartam, amely alatt az alperes az eljárást megindító irat kézhezvételét követően az anyagi és az eljárási jogait érvényesíteni tudja. A másodfokú bíróság álláspontjával ellentétben tehát a megfelelő idő alapvetően nem a tárgyalások időpontjáról való időbeni tudomásszerzést jelentette, hanem azt, hogy a bíróság eljárást befejező határozatának meghozataláig erre elegendő idő álljon a fél rendelkezésére. A megfelelő mód pedig a fegyveregyenlőség elve alapján, hogy ezen időtartam alatt az alperesnek legyen lehetősége az eljárásban akár személyesen, akár ügyvéd meghatalmazásával képviselőről gondoskodni, esetleg újabb tárgyalás kitűzését és személyes meghallgatását kérni.
- [16] A Kúria határozatában utalt arra is, hogy a határozat elismerésének megtagadása kivételes jogintézmény, amely a 23. cikk c) pontja alapján kizárólag akkor alkalmazható, ha az eljáró bíróság az eljárást megindító irat kézbesítésétől egészen az érdemi határozat meghozataláig nem biztosítja az alperes számára a szükséges eljárási

cselekmények megtételéhez a megfelelő időt többek között jogi képviselő meghatalmazására, illetve érdemi észrevételei előterjesztésére, ezáltal jogai érvényesítését nem teszi lehetővé, kizárja.

- [17] Az olasz bíróság 2013. január 4-én hozta meg az érdemi döntését, azaz a jogellenes külföldre vitelt megállapító jogerős (magyar) határozatban a gyermek kiadására meghatározott időpont (2012. december 21.) után. Ennek következtében a kérelmezettnek több, mint hét hónap, tehát megfelelő idő állt a rendelkezésére jogai érvényesítésére.
- [18] A Kúria szerint a kérelmezett csatolt beadványai arra utalnak, hogy minden energiáját a Magyarországon sikertelennek bizonyult eljárásokra (pl. gyermekelhelyezési per) fordította, a számára kedvezőtlen bírósági döntéseket figyelmen kívül hagyta. A kérelmezett az olasz bírósági eljárást nem kezelte megfelelően, képviselétéről nem gondoskodott. A Kúria így megállapította, hogy a kérelmezett jogait az olaszországi peres eljárásban önhibájából nem érvényesítette, és kimondta, hogy a jogerős végzés jogszabálysértő, ezért hatályon kívül helyezte és az első fokú bíróság érdemben helyes végzését helybenhagyta.
- [19] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kúria végzésének megsemmisítését kérte, mert ellentétesnek tartja az Alaptörvény 28. cikkével és a XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [20] 2.1. Az indítványozó szerint a végrehajtást kérő nem élhetett volna felülvizsgálati kérelemmel a Szolnoki Törvényszék végzése ellen, illetőleg kérelmét a Kúriának érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítani. A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 214. § (1) bekezdése szerint ugyanis felülvizsgálati kérelemnek a másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzés ellen van helye, amellyel a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetőleg végrehajtásának elrendeléséről döntött.
- [21] Az indítványozó szerint ez a rendelkezés speciális a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 270. § (2) bekezdésében foglalt általános szabályhoz képest, a Vht. ugyanis szűkebb körben határozza meg, hogy külföldi határozat végrehajtására irányuló eljárásban mely határozatok ellen lehet felülvizsgálattal élni. Úgy véli, hogy az adott ügyben a Vht. szövegéből az következik, hogy nincs helye felülvizsgálatnak a végrehajthatóvá nyilvánítás megtagadása tárgyában született másodfokú döntés ellen. Álláspontja szerint erre tekintettel ügyében a végrehajtást kérőnek sem lehetett volna lehetősége felülvizsgálati kérelem benyújtására, illetőleg azt a Kúriának hivatalból el kellett volna utasítani. Az, hogy erre nem került sor, szerinte az Alaptörvény 28. cikkével ellentétes.
- [22] 2.2. Az indítványozó a fentiekén túl arra tekintettel is kéri a Kúria végzésének megsemmisítését, mert az sérti a tisztességes eljáráshoz való jogát, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [23] Érvelése szerint az eljárás során a feleket megilleti a fegyverek egyenlősége, vagyis hogy őket az eljárás során azonos jogok illessék és kötelezettségek terheljék. Véleménye szerint ez azt jelenti, hogy az eljárás során biztosítani kell, hogy mindegyik fél előadhassa jogi álláspontját, csatolhassa a bizonyítékait, észrevételeket tehesen.
- [24] A külföldi határozat elismerésére irányuló eljárás a végrehajtást kérő kérelmére indul, itt a végrehajtást kérő kifejtheti álláspontját, ezzel szemben a kérelmezettnek nincs lehetősége arra, hogy észrevételt tegyen, okiratokat csatoljon, így hátrányosabb helyzetből indul, mint a végrehajtást kérő. Az indítványozó szerint a külföldi határozatok elismerésére irányuló végrehajtási – nemperes – eljárás olyan különleges eljárás, melynek során az EK Rendelet alapján a magyar bíróságnak több okból kifolyólag is lehetősége van a határozat elismerésének megtagadására.
- [25] Az indítványozó szerint a Kúria végzését olyan okiratokra alapította, melyeket az indítványozó nem bocsátott rendelkezésre, nem is bocsáthatott, mert arra nem volt módja. Bizonyítékai előterjesztésére valójában egyszer, a fellebbezés során volt csak lehetősége. Úgy véli, amennyiben a Kúria a Pp. 275. § (4) bekezdés alkalmazásával a bíróságot új eljárásra utasította volna, az indítványozó is megkapta volna a lehetőséget bizonyítékai csatolására, ezzel pedig kiküszöbölhető lett volna a felek közötti aránytalanság.
- [26] Az indítványozó sérelmezi azt is, hogy a Kúria a támadott végzésében a terhére róta, hogy minden energiáját a Magyarországon sikertelennek bizonyult eljárásokra fordította, az olaszországi eljárásban önhibájából nem érvényesítette jogait.
- [27] 2.3. Az indítványozó – az Alkotmánybíróság főttkára hiánypótlási felhívására – indítványát kiegészítette, ebben korábbi indokait is fenntartva kifejtette, hogy a Kúria döntése az indítványozó Alaptörvényben foglalt –

az alkalmazandó jogszabályoknak a józan észnek és a közjónak megfelelő erkölcsös és gazdaságos cél szerinti értelmezéséhez fűződő jogát és a jogbiztonsághoz fűződő, tisztességes eljáráshoz való – jogát sértette, amikor olyan felülvizsgálati kérelmet fogadott be és bírált el, melyet hivatalból el kellett volna utasítania.

- [28] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való joga sérelmével összefüggésben fenntartotta a korábbi kérelmében foglaltakat, illetőleg előadta, hogy immár az olasz bíróság előtt olasz jogi képviselő segítségével keresetet indított a szülői felügyeleti joga visszaállítása érdekében.
- [29] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [30] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indoklással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [31] A határidőben érkezett alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai követelményeinek az alábbiak szerint eleget tesz.
- [32] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak. Jelen alkotmányjogi panasz tartalmazza az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörére vonatkozó hivatkozást; az indítványozó megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; megjelöli azt a bírósági döntést, amelyet alaptörvény-ellenesnek tart; továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő a bírósági határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, illetve erre vonatkozóan indokolást is előterjeszt.
- [33] 4. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság tartalmi követelményeinek megfelel-e.
- [34] 4.1. Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [35] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, alkotmányjogi panaszát a Kúria felülvizsgálati jogkörében hozott végzése ellen terjesztette elő, további jogorvoslat nincsen számára biztosítva; továbbá az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyben félként szerepelt, ezért az Abtv. 27. §-a, és az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerinti jogosultnak és nyilvánvalóan érintettnek tekinthető.
- [36] 4.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [37] Az adott ügyben az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való joga sérelmét állítja két szempontból. Elsősorban azt kifogásolja, hogy a Kúria a végrehajtást kérő felülvizsgálati kérelme alapján érdemben eljárt annak ellenére, hogy szerinte a Vht. 214. § (1) bekezdése az adott ügyben – a Pp. 270. § (2) bekezdésében foglalt általános szabálytól eltérően – ezt nem teszi lehetővé. Álláspontja szerint az adott ügyben a Vht. szövegéből az következik, hogy nincs helye felülvizsgálatnak a végrehajthatóvá nyilvánítás megtagadása tárgyában született másodfokú döntés ellen, ezért a Kúriának érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítani a végrehajtást kérő felülvizsgálati kérelmét. Mindez a tisztességes eljáráshoz való jogán túl az Alaptörvény 28. cikkét is sérti.
- [38] Ugyancsak a tisztességes eljáráshoz való joga, az annak részét képező fegyverek egyenlősége sérelmére hivatkozik a tekintetben is, hogy a Kúria előtti eljárás során nem volt módja bizonyítékai előterjesztésére, észrevételeket nem tehetett.

- [39] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a tényállás megállapítása, a bizonyítékok mérlegelése, az alkalmazandó jog meghatározása és ezek alapján következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel.
- [40] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés *d*) pontja fogalmazza meg, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. [...] A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény és az Abtv. fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. [...] A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; Indokolás [13]–[14]}.
- [41] 4.3. Az Alkotmánybíróság a fentieken túl rámutat a következőkre: az adott eljárás tárgya a Velencei Kiskorúak Bírósága N.215/2012.R.R.-97/2013. Cron számú határozata végrehajthatóvá nyilvánítása volt. Erről az eljáró bíróságoknak az EK rendelet alkalmazásával kellett határozni. Az EK rendelet ugyanis az Európai Unió Működéséről szóló szerződés 288. cikkének megfelelően kötelező és közvetlenül alkalmazandó uniós jogi aktus, azaz további belső jogi aktus nélkül hivatkozható és alkalmazható. Ennek megfelelően az EK Rendelet 31. cikke alapján a magyar bíróságok az olasz határozatot érdemben nem vizsgálhatták, eljárásuk tárgya kizárólag az lehetett, hogy a külföldi határozat elismerésének feltételei fennállnak-e, van-e olyan – a 23. cikkben foglalt – tényező, amely az elismerés megtagadását eredményezheti.
- [42] A Vht. 214. § (1) bekezdése a Pp. felülvizsgálatra vonatkozó rendelkezéseikhez képest speciális szabályként kimondja, hogy felülvizsgálati kérelemnek van helye a másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzés ellen, amellyel a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetve végrehajtásának elrendeléséről döntött. A felülvizsgálat lehetősége mind a kérelemnek helyt adó, mind azt elutasító határozatra vonatkozik (végrehajtás elrendelése, vagy megtagadása, adott esetben: végrehajthatóvá nyilvánítás, vagy annak megtagadása – lásd például: BH2011. 167.).
- [43] 4.4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt is kifogásolta, hogy a Kúria előtti eljárás során nem volt módja bizonyítékai előterjesztésére, észrevételeket nem tehetett. A Pp. 275. § (1) bekezdésének megfelelően felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének helye nincs, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. A Kúria a Pp. 270. § (2) bekezdése, illetve a Pp. 275. § (2) és (3) bekezdései értelmében a felülvizsgálati eljárásban azt értékelheti, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján a felülvizsgálni kért határozat megfelel-e a jogszabályoknak. Ennek felülvizsgálatától az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik, amíg a bíróság bizonyíték értékelése Alaptörvényben védelmezett jogot nem sért. {lásd például: 3032/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [13]} Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azonban ilyen jellegű, pontosan körülírt alaptörvény-ellenességre nem hivatkozott.
- [44] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek, ezért befogadására nincsen mód. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/948/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3248/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Törvényszék 5.Pf.21.249/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a Budapest Környéki Törvényszék 5.Pf.21.249/2014/5. számú, másodfokú eljárásban meghozott jogerős ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel az véleménye szerint ellentétes az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésével, XXIV. cikk (1) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (1), (2) és (7) bekezdésével.
- [2] 2. Az indítványozó a panasszal támadott ítélet alapjául szolgáló eljárásban alperesként vett részt, az energiaszolgáltató gazdasági társaság felperes által 375 000 forint kötbér és annak kamatai megfizetése iránt indított, fizetési meghagyásos eljárásból az alperes indítványozó ellentmondása miatt átalakult polgári peres eljárásban. A felperes és az alperes között 1998 óta villamos energia szolgáltatására irányuló közüzemi szerződéses jogviszony áll fenn. Az alperes egy ingatlanon álló családi házban lakik, ahol az adott ingatlanon belül, de a családi ház falán kívül helyezték el a villanyóraszekrényt, amelyben három fogyasztásmérő óra található. Az alperes 2008 július és augusztus hónapjában azt tapasztalta, hogy az addigi szokásos 250 kW-os havi fogyasztás az egyik mérőóra szokatlanul magas áramfogyasztást mutató adatai alapján váratlanul havi 400 kW-ra ugrott meg. E tényről az indítványozó alperes az energiaszolgáltató gazdasági társaságnak bejelentette, az energiaszolgáltató gazdasági társaság pedig 2008. szeptember 1-jén az energiaszolgáltató gazdasági társasággal szerződéses jogviszonyban levő cég két villanyszerelő alkalmazottjával elvégeztette a mérőóra vizsgálatát. A két alkalmazott jegyzőkönyvet vett fel az indítványozó jelenlétében elvégzett vizsgálatról, melyben rögzítették, hogy a mérő 100%-nál nagyobb pozitív hibával mér, vagyis a valóságban vételezett áramnál sokkal nagyobb értéket mutat. A hiba okát eszközök híján a helyszínen megállapítani nem tudták, ezért ezt követően a két munkatárs a villanyórát leszerelte, dobozba helyezte, azt zárópecséttel ellátta, majd elszállította. 2008. november 28-án a mérőóra vizsgálatát egy, az energiaszolgáltató gazdasági társaság által felkért szakértő elvégezte; megállapította, hogy a zárópecsétek állapota ép, vagyis azt nem bontották meg, ugyanakkor a mérőórán olyan külsérelmi (súrlódási) nyomok találhatóak, melyeket a mérőóra külső falára történő, az eszköz mérési eredményeinek befolyásolására alkalmas mágnes felhelyezésével és mozgatásával lehet okozni. Vagyis a szakértő szerint mágneses befolyásolás történt, aminek következtében a mérőórán levő fékmágnes nagy mértékben elvesztette mágneses erejét, ilyen (a szakértő szerint 82%-os) mértékű mágnesezettségvesztés pedig természetes úton nem jöhet létre, az egyértelműen szándékos mágnesezés eredménye.

- [3] E bizonyítékok alapján a felperes a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek a végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) kormányrendelet 1. számú mellékletének (Egyetemes Szolgáltatási Szabályzat) 11. §-a szerint (általános szerződési feltételként) alkalmazandó szolgáltatói üzletszabályzat (a továbbiakban: üzletszabályzat) 7.8.2.f.) pontjára és 7.8.4. pontjára hivatkozva kérte az alperes panaszost kötbér megfizetésére kötelezni. Az üzletszabályzat 7.8.2.f.) pontja szerint a rendszerhasználónak, azaz a fogyasztónak akkor keletkezik kötbérfizetési kötelezettsége, ha szerződésszegést követ el; ilyennek minősül különösen az, ha a rendszerhasználó a fogyasztásmérő berendezést megbontja, illetve megbontott vagy befolyásolt fogyasztásmérő berendezésen keresztül, avagy a fogyasztásmérő megkerülésével vételez. Jelen ügyben utóbbi fordulat alkalmazása (a fogyasztásmérő megkerülésével történő vételezés) eleve fel sem vetődött; a fogyasztásmérő berendezés bontatlanságát pedig maga a felperes is elismerte, így a kérdés az volt, megállja-e a helyét az a felperesi hivatkozás, miszerint a rendszerhasználó befolyásolt (jelen esetben mágnesezett) fogyasztásmérő berendezésen keresztül vételezett. Az üzletszabályzat 7.8.4. pontja értelmében a fogyasztó akkor köteles kötbért fizetni, ha a szerződésszegést felróhatóan követte el. A szerződésszegés tényét a szolgáltató köteles bizonyítani, amivel szemben a rendszerhasználó ellenbizonyítással élhet. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése értelmében pedig a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el.
- [4] A bíróság tanúként kihallgatta a helyszíni óraellenőrzést végző két villanyszerelőt, a felperes saját tényelőadásaként értékelve felhasználta az energiaszolgáltató gazdasági társaság által felkért szakértő véleményét mint irati (de nem mint szakértői) bizonyítékot, valamint kirendelt egy igazságügyi műszaki szakértőt is. A két tanú vallomása szerint az energiaszolgáltató gazdasági társaság szakmai protokolljának a része, hogy ha egy mérő a helyszíni ellenőrzés során 100%-nál nagyobb pozitív hibával mér, akkor a jegyzőkönyvbe azt kell írni, hogy ez „külső mágneses befolyásolásra utalhat, és a mérő szakértői vizsgálata szükséges”. A felperes által felkért szakértő által készített jegyzőkönyv mint irati bizonyíték tanúsága szerint a mérőórát nem bontották meg, így azt mint a felperes tényállítását további bizonyítás nélkül elfogadta a bíróság, a vitatott ténykérdés eldöntésére pedig, vagyis hogy történt-e külső mágneses befolyásolás, egy, a felektől független igazságügyi szakértőt kért fel. E szakértő – műszeres vizsgálat révén megállapított – véleménye szerint a fogyasztásmérő óra plusz 83,32% hibával mér, és „ezen számszerűsített mérési hiba – a releváns műszaki ismeretek alapján, a bizonyossággal felérő valóság szintjén – a műszer mágneses befolyásolásának tulajdonítható”; ilyen mértékű eltérést más jellegű hiba, így természetes elhasználódás, gyártási hiba, villámcsapás, rövidzárlat nem okozhat. Azt is megállapította a szakértő, hogy a mérőóra-szekrényben található másik két mérőóra mágneseződésének hiánya a harmadik mérőóra mágneseződése esetében is lehetséges, a mágneseződés ugyanis a zavaró mágnesnek a mérőóra fékmágneséhez 1–2 cm-re történő közelítésével valósul meg, a többi óra pedig ennél nagyobb távolságra volt a mágneseződött órától. Ilyen esetben továbbá a mágneseződés pillanatszerűen megy végbe, az a másodperc tört része alatt következik be.
- [5] Az elsőfokú bíróság 2014. május 15-én meghozott, 5.P.20.142/2014/4. számú ítéletében a felperes keresetét elutasította. A bizonyítékok értékelése során arra a meggyőződésre jutott, hogy a felperes nem bizonyította minden kétséget kizáró módon az alperes panaszosnak felróható szerződésszegés tényét. Az indokolás szerint a helyszíni vizsgálat csak a mérési hiba tényét és mértékét bizonyította, a mérési hiba okát nem. Az energiaszolgáltató gazdasági társaság által felkért szakértő nem volt független, így az ő véleménye csak a felperes előadásaként volt figyelembe vehető, a bíróság által felkért igazságügyi szakértő pedig – akinek a véleményét a bíróság aggálytalannak minősítette, és így azt ítélete alapjául elfogadta – a mágneses befolyásolás tekintetében „mindösszesen valószínűségi véleményt adott”.
- [6] A felperes fellebbezése folytán másodfokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék 2014. december 15-én meghozott és e napon jogerős, 5.Pf.21.249/2014/5. számú ítéletével az elsőfokú határozatot megváltoztatta, a felperes keresetének helyt adott, és kötelezte az alperes indítványozót, hogy fizessen meg a felperes részére 375 000 forintot kötbér címén, valamint annak késedelmi kamatát. A törvényszék szerint – elfogadva a fellebbezésben írottakat – az elsőfokú bíróság a tényállást irattellenesen állapította meg, amikor a kirendelt igazságügyi műszaki szakértő véleményéből, bár azt ítélezése alapjául elfogadta, és azt tartalmilag aggálytalannak minősítette, helytelen következtetést vont le. A szakvélemény ugyanis nem egyszerűen valószínűsítette, hanem „a bizonyossággal felérő valószínűség szintjén” állapította meg a mágneses befolyásoltság tényét, és azt, hogy a mérési hibát semmilyen más körülmény nem okozhatta. Az alperes azon állítását, hogy a mérőóra az elszállítást követően is mágneseződhetett, nem tudta bizonyítani, így az ebből eredő bizonyítatlanság az ő terhére esik. A felperes bizonyítási kötelezettsége annyi volt, hogy a szolgáltatói üzletszabályzat megsértése megtörtént, azaz

hogy a tulajdonos ingatlanán belül található mérőberendezést mágnesezéssel befolyásolták, és a villanyáram vételezése ily módon befolyásolt mérőórán keresztül történt. Ennek alapján, figyelemmel az elsőfokú bíróság által is aggálytalannak minősített szakértői véleményre, a másodfokú bíróság az alperes indítványozót kötbér jogcímén 375 000 forintban és kamataiban marasztalta.

- [7] 3. Az indítványozó, a per egykori alperese az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában a Budapest Környéki Törvényszék 5.Pf.21.249/2014/5. számú ítéletét azért tekinti alaptörvény-ellenesnek, mert az véleménye szerint sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdését (törvény előtti egyenlőség, a diszkrimináció tilalma), XXIV. cikk (1) bekezdését (tisztességes hatósági eljáráshoz való jog), valamint XXVIII. cikk (1), (2) és (7) bekezdését (tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog, ártatlanság véelme, jogorvoslathoz való jog).
- [8] 4. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz alkalmas-e az érdemi elbírálásra, azaz megfelel-e befogadási feltételeknek. Ennek alapján a következő megállapításokra jutott. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett bírósági döntést követő 60 napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvénynek az indítványozó véleménye szerint megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [Abtv. 27. § b) pont]. Az indítványozó jogosultnak tekinthető [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozó érintettnek tekinthető [Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pont].
- [9] Azonban az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdése vonatkozásában az indítvány nem tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], és ezzel összefüggésben nem tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. A panaszos e körben valójában pusztán a másodfokú bírósági ítélettel történő egyet nem értését fejezi ki, így alkotmányjogilag releváns indokolást a panasz ezen alkotmányos jogok vonatkozásában nem tartalmaz.
- [10] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való joga a panaszos szerint azáltal sérült, hogy annak ellenére nem biztosít számára a törvény jogorvoslati jogot, hogy az első- és a másodfok elmentéses döntést hozott, és az őt elmarasztaló, kötbér megfizetésére kötelező ítéletet, beleértve nemcsak a jogi minősítést, hanem a megállapított tényállást is, már nem tudja semmilyen fórumon, még rendkívüli jogorvoslat sem, megtámadni; ez azonban egyrészt nem az Abtv. 27. §-a szerinti bírói ítélettel szembeni, hanem az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtható, normakontrollal egybekötött alkotmányjogi panasz alapján támadható, másrészt a panasz az utóbbi körben sem lenne befogadható. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében ugyanis a rendkívüli jogorvoslatra való jogosultság nem része a jogorvoslathoz való alkotmányos jognak. Az Alkotmánybíróság többször vizsgálta már a felülvizsgálat értékhatárhoz kötésének alkotmányosságát is, és azt nem találta alkotmányellenesnek [pl. 3054/2015. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [10]].
- [11] Nem fogadható be a panasz, ha az nem veti fel annak a lehetőségét, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt volna, illetve hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésről volna szó [Abtv. 29. §]. Jelen esetben megállapítható, hogy az indítványozó a bíróság ténymegállapítási tevékenységét támadja, érvelése pedig részben az ítélet tartalmi kritikáját és az ítélet jogi következtetései alapjául szolgáló bizonyításfelvétellel kapcsolatos kritikát foglalja magában, részben pedig már eldöntött alkotmányjogi kérdésre vonatkozik.

- [12] 5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Törvényszék 5.Pf.21.249/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1201/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3249/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mellett eljáró másodfokú szolgálati bíróság SzfF.1/2015/6. számú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó által képviselt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Kúria mellett eljáró másodfokú szolgálati bíróság SzfF.1/2015/6. számú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert ellentétesnek tartja az Alaptörvény I. cikkével, XXIV. cikkével, XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdésével, T) cikkével, valamint 28. cikkével.
- [2] 1.1. Az ügy előzményeként az indítványozó (a fegyelmi eljárás alá vont bíró) előadásából és a csatolt mellékletekből a következő tényállás állapítható meg: az indítványozó ellen volt férje egyik ügyfele (a továbbiakban: bejelentő) kérte fegyelmi eljárás lefolytatását az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnökétől, bíróhoz méltatlan magatartását kifogásolva. A Fővárosi Törvényszék elnöke a hozzá továbbított, majd kiegészített beadvány, valamint a Pestvidéki Nyomozó Ügyészség átírata alapján fegyelmi eljárást kezdeményezett az indítványozóval szemben a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 37. § (2) bekezdésére és a 105. § b) pontjára hivatkozva.
- [3] 1.2. A Budapest területén működő ítéletábrla mellett eljáró elsőfokú szolgálati bíróság SZF19/27/2014. számú határozatával az eljárás alá vont bírót a Bjt. 123. § (1) bekezdés a) pontja alapján a fegyelmi vétség alól felmentette. Indokolásában kifejtette, hogy a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a bejelentő állításai nem voltak alátámaszthatók, illetőleg nem volt olyan okirati vagy egyéb, objektívnek tekinthető bizonyíték, ami a bejelentő beadványában foglaltakat igazolná. A szolgálati bíróság kimondta, hogy a rendelkezésre álló adatok, bizonyít-

tékok egyesével és összességében történt mérlegelése alapján fegyelmi vétség elkövetésének ténye nem volt megállapítható.

- [4] 1.3. A fegyelmi eljárást kezdeményező törvényszéki elnök fellebbezése folytán eljárta, a Kúria mellett eljáró másodfokú szolgálati bíróság SzfF.1/2015/6. számú határozatával az elsőfokú szolgálati bíróság határozatát megváltoztatta, az eljárás alá vont bíró vétkességét megállapította, és vele szemben megrovás fegyelmi büntetést szabott ki.
- [5] A másodfokú szolgálati bíróság indoklásában megállapította, hogy az általa értékelt bizonyítékok alapján helytállóan állapította meg az elsőfokú szolgálati bíróság, hogy a bejelentő beadványában és az ügyészség átiratában megjelölt magatartások elkövetése kétséget kizáróan bizonyítást nem nyert. A másodfokú szolgálati bíróság azonban a fegyelmi eljárás alapjául szolgáló beadvány tartalmából azt a következtetést vonta le, hogy az indítványozó a volt férje ügyfeleivel közvetlen kapcsolatot tartott fenn, ügyeik intézésében részt vett. A másodfokú szolgálati bíróság szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok tükrében ezeket a körülményeket, és azt is értékelnie kellett volna az elsőfokú szolgálati bíróságnak a vétkesség kérdésének megítélése során, hogy az indítványozó a bejelentő előtt a bejelentő ügyét tárgyaló bíróval fennálló jó viszonyát is feltárta.
- [6] A másodfokú szolgálati bíróság szerint az indítványozó bíró és volt férje egyes ügyfelei között fennálló közvetlen kapcsolat bennük, így a bejelentőben is azt a képzetet kelthette, hogy a személyes ismeretség révén a bíróságon kedvezőbb elbírálásban részesülnek, ami viszont a bíróság pártatlanságába vetett hitet gyengíti.
- [7] A másodfokú szolgálati bíróság – az elsőfoktól eltérően – a fegyelmi vétség elkövetését megállapította, és az indítványozóval szemben a Bjt. 124. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt megrovás fegyelmi büntetést szabott ki, azzal, hogy a Bjt. 124. § (2a) bekezdés alapján a fegyelmi büntetés hatálya alóli mentesítést kizárta.
- [8] 2. Az indítványozó bíró ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz a másodfokú szolgálati bíróság határozata alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt, mert szerinte sérti az Alaptörvény több rendelkezését, az alábbiak szerint.
- [9] 2.1. Alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XXIV. cikkében és XXVIII. cikkében rögzített tisztességes eljáráshoz való jogra hivatkozva azt kifogásolja, hogy a másodfokú szolgálati bíróság olyan megállapításokat vett figyelembe tényként, melyekre bizonyítási eljárást nem folytatott le, a feleket nem hallgatta meg, és amelyekkel összefüggésben még a – harmadik személlyel szemben folyamatban levő – büntetőeljárás jogerősen nem zárult le, majd ebből az indítványozó felelősségére következtetett. Az indítványozó szerint tehát a másodfokú szolgálati bíróság határozatában bizonyítási eljárás lefolytatása, adatok, bizonyítékok nélkül tett meg ténymegállapításokat, az eljárásban részt nem vevő harmadik személy vonatkozásában.
- [10] Álláspontja szerint az eljárás során a felek egyenrangúak, hivatalból bizonyításnak nincs helye, és az eljárást kezdeményezőt terheli állításai bizonyítása, a bizonyítatlanságot nem lehet az eljárás alá vont bíró terhére értékelni. Állításai igazolására a másodfokú határozatból többször idéz. Ugyanakkor kifejti, hogy szerinte az elsőfokú szolgálati bíróság helyesen állapította meg, hogy a kétséget kizáróan nem bizonyított tényeket bizonyítékként nem fogadta el.
- [11] A tisztességes eljárás sérelmét látja abban is, hogy a másodfokú szolgálati bíróság másként értékelt a fegyelmi eljárást kezdeményező beadványban foglalt magatartások körét, és az elsőfoktól eltérő következtetéseket levonva új elkövetési magatartást jelölt meg a fegyelmi eljárásban vétkessége alapjául. Úgy véli, a tisztességes eljáráshoz hozzátartozik a fegyelmi felelősség körének pontos meghatározása is, ez azonban esetében hiányzik. Sérelmesnek tartja a másodfokú szolgálati bíróság határozatában tett azon megállapítását is, mely a bíróval szemben a társadalom elvárására hivatkozik. Szerinte a megállapítás bár helyes, azonban azt feltételezi az érintett bíróról, hogy előre látják baráti, magánéleti kapcsolataik alakulását.
- [12] A tisztességes eljárás sérelmére hivatkozva idézi a határozat további megállapításait is, véleménye szerint a másodfokú szolgálati bíróság csak olyan tényeket vehet figyelembe, melyekre bizonyítást folytatott le. Sérelmezi azt is, hogy míg a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 235. §-a értelmében új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új bizonyíték az első fokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására; addig a másodfokú szolgálati bíróság olyan bizonyítékokat értékelt az eljárás során (sms-ek), melyek az eljárás megindítása előtt keletkeztek.

- [13] 2.2. Az indítványozó bíró az Alaptörvény T) cikk – általa konkrétan meg nem jelölt, azonban szövegszerűen idézett – (1) bekezdése alapján arra hivatkozik, hogy a másodfokú szolgálati bíróság határozatában a Bjt. rendelkezéseit helytelenül értelmezte. Úgy véli, a Bjt. 37., illetve 105. §-ából nem vonható le olyan következtetés, hogy bírói hivatást gyakorló személy ne tarthatna fenn közvetlen kapcsolatot ügyvéd hozzátartozója ügyfelével. Ezzel szemben a másodfokú szolgálati bíróság határozata ilyen tartalmú, helytelen értelmezést tartalmaz, hiszen a másodfokú szolgálati bíróság olyan magatartást ró az indítványozó terhére, melyről szerinte jogszabály nem rendelkezik, nem szankcionál. Álláspontja szerint a másodfokú szolgálati bíróság által hivatkozott magatartások nem ellentétesek a Bjt. megjelölt rendelkezéseivel.
- [14] Ugyancsak az Alaptörvény T) cikkével összefüggésben – a másodfokú határozatból idézve – utal az indítványozó arra, hogy álláspontja szerint a másodfokú szolgálati bíróságnak nincs joga meghatározni magatartási szabályt arra vonatkozóan, hogy bírói tisztséget betöltő személy telefonszámát (elérhetőségét) ki, milyen módon kutatja fel, úgy véli, előfizetés fenntartása az Alaptörvény I. cikke alapján nem korlátozható, ilyen elvárás támasztani a bíróval szemben is „nonszensz, az minden realitást nélkülöz”.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [16] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokollással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [17] 3.1. A határidőben érkezett alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai követelményeinek az alábbiak szerint részben eleget tesz.
- [18] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak. Jelen alkotmányjogi panasz tartalmazza az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerinti, valamint az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörére vonatkozó hivatkozást; az indítványozó megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; megjelöli azt a bírósági döntést, amelyet alaptörvény-ellenesnek tart; továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő a Kúria mellett eljáró másodfokú szolgálati bíróság Szf.1/2015/6. számú határozata alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére.
- [19] Az Alkotmánybíróság már a 21/2014. (VII. 15.) AB határozatában megállapította, hogy a bírák fegyelmi ügyeiben eljáró szolgálati bíróságok olyan bíróságnak minősülnek, melyek által hozott határozatok alkotmányjogi panasz alapján megtámadhatók {Indokolás [34]–[38]}, így a támadott szolgálati bírósági döntés alkotmányossági vizsgálatának a jelen ügyben sincsen akadálya.
- [20] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben megfelelő indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági határozat miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, az indítványozó előadta az alapjogi sérelem – a tisztességes eljáráshoz való joga megsértése – lényegét. Ezzel szemben az Alaptörvény 28. cikkével összefüggésben nem ad elő indokolást arra vonatkozóan, hogy azt a kifogásolt bírósági döntés miért és mennyiben sérti. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény fenti rendelkezésére alapított részében az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltaknak nem felel meg.
- [21] Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikke sérelmére is hivatkozott. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megjegyzi: az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése nem a bírósági eljárásokra, hanem a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik, a tisztességes hatósági eljárás követelményeit határozza meg. A jelen ügyben nyilvánvalóan nincsen összefüggés az Alaptörvény ezen rendelkezése és a támadott bírósági határozat között, ami az alkotmányossági vizsgálat akadályát jelenti, azonban az Alkotmánybíróság az e rendelkezésre vonatkozóan előadott indokolást az Alaptörvény XXVIII. cikk sérelmének vizsgálata körében figyelembe vette.
- [22] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság feltételeinek vizsgálata során megállapította továbbá, hogy az indítványban szereplő, megsértettnek állított alaptörvényi rendelkezések egy része nem minősül olyanak, ami az Alaptörvényben biztosított és védett alapjogot tartalmazna. Ebbe a körbe tartozik az indítványozó által felsorolt

alaptörvényi rendelkezések közül a jogszabályok és az Alaptörvény összhangját előíró követelményt rögzítő T) cikk (1) bekezdése, ahogy egyébként arra az indítványozó maga is hivatkozik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanakkor mindazok az indítványi elemek, melyek nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítják, hanem valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének megállapítására irányulnak – ahogy többek között a T) cikk is –, alkotmányjogi panasz keretében nem bírálhatók el. E tekintetben tehát az indítvány nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjában megfogalmazott követelménynek.

- [23] 4. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasz Abtv. 27. §-a és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta.
- [24] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó mint az ügyben fegyelmi eljárás alá vont bíró nyilvánvalóan érintett, jogorvoslati lehetőségét kimerítette, illetőleg további jogorvoslat nem áll rendelkezésére.
- [25] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [26] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének [...]” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „a tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel”. {3250/2014. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [11]; 3239/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [14], 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [28] Ennek megfelelően a másodfokú szolgálati bíróság döntésének vizsgálata során az Alkotmánybíróság – az Abtv. 27. §-ával kapcsolatban kialakított gyakorlatának megfelelően – tartózkodott a bíróság által megállapított tényállás, a bizonyítékok bírói értékelésének és mérlegelésének felülvizsgálatától.
- [29] Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtettek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem tartalmaz olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely érdemi alkotmánybírósági eljárásra okot adhatna, illetve nem észlelt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem. A konkrét ügyben az indítványozó által kifejtett aggályok valójában a másodfokú szolgálati bíróság által megállapított tényállást, a bizonyítékok bírói mérlegelését és értékelését vitatják. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz vizsgálatának eredményeként megállapította, hogy az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában támasztott követelménynek, ezért nem fogadható be.
- [30] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és – az Alaptörvény 28. cikke, XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint T) cikke tekintetében – h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1075/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3250/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.305/2014/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az ügyvéd által képviselt gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a Kúria Gfv.VII.30.305/2014/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel az véleménye szerint ellentétes az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) és (2) bekezdésével, valamint a XXV. cikk (1) bekezdésével. Az indítványozó „az alkotmányjogi panasszal érintett határozatokként” jelölte meg a Nyíregyházi Törvényszék 13.G.15-12-040153/25. számú és a Debreceni Ítéltábla Gf.III.30.188/2014/6. számú ítéleteit.
- [2] 2. A Kúria támadott ítélete által is megállapítottan az egyedi ügy előzményeihez szorosan hozzátartozik, hogy az indítványozó 2004. december 13-án tagja lett egy 2003. április 30-án létrejött termelői csoportnak, amelynek célja a tagjai által egyénileg, vagy csoportosan előállított tej átvétele, közös ipari feldolgozással történő értékesítése, a tej termelési folyamatának elősegítése, a termeléshez szükséges anyagok beszerzése, valamint a tevékenységhez kapcsolódó piaci munka végzése, a minősített, elismert és ellenőrzött minőségű tejnek a társaság tagjaitól történő beszerzése és értékesítése volt.
- [3] 3. A társasági szerződés szerint a tag köteles az általa előállított tej teljes mennyiségét a társaságnak eladni, a társaság pedig köteles azt megvásárolni. A tag és a társaság a tag által előállított tej értékesítésére évente termékértékesítési szerződést kötött. A társasági szerződés értelmében abban az esetben, ha a tag az értékesítési kötelezettségének neki felróható módon nem tesz eleget, úgy a le nem adott tej átvételi ára 30%-ának megfelelő kötbért köteles fizetni a tag.
- [4] 4. Az indítványozó utoljára 2010. áprilisában kötött termékértékesítési szerződést a társasággal a 2010. április 1-jétől 2011. március 31-ig terjedő időszakra. A 2011–2012. kvótaévre nem jött létre közöttük ilyen szerződés, mert az indítványozó a társaság által ajánlott árat és a fizetési feltételeket hátrányosnak ítélte, és azt ilyen feltételekkel nem volt hajlandó megkötni.
- [5] 5. Az indítványozó a 2011. februárjában és márciusában leszállított tej ellenértékének és annak késedelmi kamatai megfizetése iránt pert indított a társasággal szemben a Székesfehérvári Törvényszék előtt. A perben a társaság beszámítási kifogást és viszontkeresetet is előterjesztett kötbérvisszatérítés jogcímén. A Kúria osztotta az első és másodfokon eljáró bíróságok azon jogi álláspontját, miszerint az indítványozónak a termelői csoportokról szóló 81/2004. (V. 4.) FVM rendelet (a továbbiakban: R.) és a társasági szerződés alapján szerződéskötési kötelezett-

sége állt fenn a 2011–2012. kvótaévre. Ennek felróható nemteljesítése miatt az indítványozót az eljáró bíróságok álláspontja szerint kötbér megfizetése terhelte a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, az FVM rendelet és a Ptk. 246. §-a szerint. A Kúria egyetértett az Ítélet tábla döntésével abban is, hogy az indítványozó megalapozatlanul hivatkozott a kötbér kikötés semmisségére, és hogy a perbeli tényállás mellett nem volt indoka a kötbér mérséklésének.

- [6] Az előzményi per lezárultát követően a társaság nyújtott be keresetet az indítványozóval szemben, amely eljárás eredményként született kúriai döntés képezi jelen alkotmányjogi panasz tárgyát. A keresetlevélben kérte a Nyíregyházi Törvényszéktől az indítványozó kötelezését a 2011. december 1-jétől 2012. március 31-ig esedékes kötbér jogcímén 42 866 972 Ft és járulékai megfizetésére. A Törvényszék a kereseti kérelemnek hely adott és ezt a döntést a Debreceni Ítélet tábla helybenhagyta. A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között felülvizsgálta és azt az abban hivatkozott indokok alapján az az alábbiak szerint nem találta jogszabálysértőnek.
- [7] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme maga is elismeri, hogy ítélt dolognak minősül a vele szemben érvényesített kötbérigény jogalapja. Felülvizsgálati kérelmében – ennek ellenére – a korábbi eljárásban hivatkozott, a Székesfehérvári Törvényszék által meghozott jogerős ítéletet elemezte és annak jogszabályba ütköző mivoltát állította.
- [8] A Kúria rámutatott, hogy a perben eljáró bíróságok helytállóan állapították meg, hogy az ugyanazon tényalaptól származó, ugyanolyan jog iránt, ugyanazon felekre vonatkozóan meghozott és jogerőre emelkedett ítéletben foglaltak kötötték őket. A perben előterjesztett kereset lényegében a jogerős ítélettel megállapított jogalpra hivatkozással, a korábbi perben az indítványozóval szemben még nem érvényesített négy hónapra eső további kötbér megfizetése iránti igény, amelynek már csak az összecszerúsége vizsgálható. Az indítványozó által a jogalap fennállásának vitatására felhozott anyagi jogszabálysértések így a felülvizsgálati eljárásban sem voltak elbírálhatók.
- [9] A Kúria az összecszerúség megállapítása során sem észlelt sem anyagi jogi, sem eljárásjogi jogszabálysértést.
- [10] 3. Az indítványozó indítvány-kiegészítésében, lényegében új indítványként ezen kúriai ítélet ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybírósághoz. Véleménye szerint az ítélet ellentétes az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésével, a XIII. cikk (1) és (2) bekezdésével és a XXV. cikk (1) bekezdésével; mindezekre tekintettel kérte az ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. A panaszindítvány főtikári hiánypótlási felhívást követő kiegészítésében a panaszos a következőkre hivatkozott.
- [11] 3.1. Az alapbeadványában és annak kiegészítésében is megjelölte az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogának a sérelmét, de a rendelkezés idézésén túlmenően semmiféle indokolást, érvelést nem tartalmaz a panasz az alaptörvényi szabály és vélt sérelme közötti összefüggésre.
- [12] 3.2. Ugyanígy, a beadvány kiegészítése megjelöli az Alaptörvény XXV. cikkének a megsértését is, idézi az Alaptörvény megsérteni vélt szabályát, anélkül azonban, hogy megindokolná állított sérelme és a rendelkezés közti összefüggést.
- [13] 3.3. Az indítványozó a tulajdonhoz való jogának sérelme körében ismerteti és értelmezi a társasági szerződést, vitatja a Kúria kötbérrel, a felróhatósággal és a szerződéskötési kötelezettségével kapcsolatos megállapításait és döntését.
- [14] Az indítványozó szerint a Kúria döntése azért sérti a tulajdonhoz való jogát, mert a mezőgazdasági termékértékesítési „blanketta” szerződés bevezető rendelkezések 4. bekezdése szerint „a termelő a tulajdonát képező tejkvóta feletti rendelkezési jogot jelen megállapodás alapján a tej értékesítése céljából a Felvásárló részére biztosítja [...]”, azaz a szerződés megkötésekor ruházza át a tejkvóta feletti rendelkezési jogot. Álláspontja szerint a szerződés ugyanakkor nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy köteles a tag szerződéssel, vagy szerződéskötés nélkül átruházni a tejkvóta feletti rendelkezési jogot. Mivel a felek a szerződés leglényegesebb elemeiben nem tudtak megállapodni, így a felek között nem jött létre szerződés, ezáltal az indítványozó nem ruházta át a tejkvóta feletti rendelkezési jogot a társaságra.
- [15] A kötbér körében előadja az indítványozó, hogy a Kúria ítéletének eredménye az lett, hogy csak azért, mert a számára a több évi – rendkívül hátrányos – termékértékesítési szerződés megkötését követően a perbeli kvóta évre nem kötött szerződést, így több, mint 125 millió forint kötbér, illeték, perköltség és kamat megfizetésére

kötelezte a bíróság úgy, hogy a társaságnak egyetlen forint vagyoni kárt nem okozott az indítványozó azzal, hogy a perbeli szerződést nem kötötte meg. A kötbér kárátalány, kár viszont nem keletkezett, így annak megállapítására jogellenesen került sor. A kúriai döntéssel okozott jogsértés véleménye szerint abban áll, hogy a Kúria elfogadta az alsó fokú bíróságok azon álláspontját, hogy a társasági szerződés szerint a tag köteles az általa előállított tej teljes mennyiségét a társaságnak eladni, a társaság pedig köteles azt megvásárolni. Álláspontja szerint elfogadhatatlan az a hivatkozás, hogy a korábbi perben hozott jogerős ítélet szerint a kötbér mértéke csökkentésének jogszabályi feltételei nem álltak fenn, a kötbér mértéke nem volt túlzott és kikötése nem ütközött jó erkölcsbe.

- [16] Összességében az indítványozó megállapítja, hogy a Kúria döntése az Alaptörvény hivatkozott cikkeivel ellentétes akkor, amikor a 2011–2012-es kvótaévre kimondta a szerződéskötési kötelezettséget, holott a korábbi Alkotmány és az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseinek figyelembevételével megállapítható, hogy szerződéskötési kötelezettséget csak külön jogszabály állapíthat meg. Ilyen jogszabály pedig a perbeli esetben nem létezik. A Kúria az R.-t tévesen értelmezi a panaszos álláspontja szerint, ugyanis az nem szerződéskötési kötelezettséget ír elő, hanem az elismerés feltételei között állapítja meg azt, hogy olyan szervezet ismerhető el termelői csoportként, amelynek létesítő okirata tartalmazza a tagok kötelezettségvállalását arra, hogy az értékesítésre a társasággal szerződést kötnek. Az indítványozó szerint ez sem a vonatkozó rendelet, sem az érvényes társasági szerződés szerint nem keletkeztet bármilyen feltétellel való szerződéskötési kötelezettséget, ennek hiányában pedig kötbér megállapítása sem indokolt – zárja indokolását az indítványozó.
- [17] 4. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz alkalmas-e érdemi elbírálásra, azaz megfelel-e a befogadási feltételeknek. Ennek alapján a következő megállapításokra jutott. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett bírói döntést követő 60 napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza. [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog állított sérelmének a lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvénynek az indítványozó véleménye szerinti megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány a három megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezés közül egy esetében, a XIII. cikk vonatkozásában tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés álláspontja szerint miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, hogy az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [Abtv. 27. § b) pont]. Az indítványozó érintettnek tekinthető [Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pont].
- [18] Nem fogadható be azonban a panasz, ha az Abtv. 29. §-a alapján nem veti fel annak lehetőségét, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt volna, illetve hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésről volna szó. Jelen esetben megállapítható, hogy az indítványozó alkotmányos sérelme alapjául lényegében azt jelölte meg, hogy az eljáró bíróságok nem az ő számára kedvező döntéseket hoztak, nem őt nyilvánították pernyertesnek az általa kezdeményezett, majd az ellene indított jogvitában. Az Alkotmánybíróság következetesen érvényre juttatja azt az álláspontot, hogy „[a] bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz [...] nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének [...]”. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3129/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [5]} Ebből kifolyólag az Alkotmánybíróság nem foglalkozhat érdemben önmagában azzal, hogy az eljáró bíróságok hogyan értelmezték és alkalmazták az általuk és az indítványozó által hivatkozott jogforrásokat. {Vö. 3054/2015. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [17]} Ez csak akkor tartozna az Alkotmánybíróság hatáskörébe, ha a kérdéses jogalkalmazás-jogértelmezés az Alaptörvényt sértené, erre vonatkozólag azonban az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem terjesztett elő, jöllehet az Abtv. 52. § (4) bekezdése egyértelműen előírja, hogy az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia. A bírói döntéshez vezető megfelelő jogi

érvek kiválasztása és alkalmazása a rendes bíróságok feladata, abba az Alkotmánybíróságnak megfelelően indokolt alkotmányjogi relevancia híján nincs beleszólása.

- [19] A fentieket összegezve az indítványozó valójában nem a bíróságok sérelmezett ítéleteinek alkotmányossági vizsgálatát kérte, hanem azt kívánta elérni, hogy a tényállás megállapítása, a tények és a bizonyítékok értékelése, valamint az abból levont következtetések tekintetében elfoglalt bírói álláspontot az Alkotmánybíróság változtassa meg. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján azonban az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. {3315/2014. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]; 3027/2014. (II. 17.) AB végzés; Indokolás [20]; 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [13]; 3091/2013. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [20] Tekintettel arra, hogy jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, továbbá ezek alátámasztására egyáltalán nem, vagy alkotmányjogilag nem releváns érvelést, indokolást tartalmaz az alkotmányjogi panasz, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdése alapján, az Ügyrend 30. § (2) bekezdése a) pontjára tekintettel visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1945/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3251/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Lévay Miklós* és *dr. Szalay Péter* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.093/2013/5. számú részítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó Kft. (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, kérve a Kúria Pfv.IV.21.093/2013/5. számú részítéletének felülvizsgálatát és megsemmisítését.
- [2] 1.1. A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a per I. rendű alperese 2003. május 5-től 2007. május 28-ig üzletkötőként állt alkalmazásban az indítványozó gazdasági társaságnál mint munkáltatónál. Alkalmazása

idején sem a munkaszerződése, sem a munkaköri leírása nem tartalmazott kötelező titoktartási kikötést, titoktartási nyilatkozat aláírására nem került sor, és szóban sem történt kifejezett tájékoztatás arra nézve, hogy indítványozó működésével összefüggésben mely információ minősül üzleti titoknak, amelynek megtartására I. rendű alperes, mint üzletkötő munkavállaló köteles.

- [3] A II. rendű alperes gazdasági társaság 2004. május 4-én jött létre. Ezen korlátolt felelősségű társaság egyik alapító tagja és tulajdonosa az I. rendű alperes volt, aki az indítványozóval fennálló munkaviszonya alatt a Kft. nevében és képviselőként üzleti kapcsolatot részesített az indítványozó egyik partnerével, egy másik gazdasági társasággal (a továbbiakban: Zrt.), és 2004. szeptember 3-tól 2007. december 13-ig nettó 29.711.125 Forint értékben értékesített részére különböző termékeket az indítványozó tudomása nélkül.
- [4] Az I. rendű alperes azzal, hogy az indítványozónál létesített munkaviszonya alatt tudomására jutott – az üzleti beszállítók termékeinek naprakész műszaki paramétereire, a Zrt., mint üzleti partner aktuális keresletére vonatkozó – információkat és ezek összekapcsolt halmazát 2004. május 23. és 2007. május 31. között arra használta fel, hogy az indítványozó kárára és a II. rendű alperes javára az indítványozó üzleti partnereivel üzleteket kössön, indítványozó álláspontja szerint üzleti titkot sértett.
- [5] 1.2. A Fővárosi Törvényszék 31.P.24.923/2009/24. számú közbenső-ítéletében megállapította, hogy az I. rendű alperes fenti magatartásával visszaélt az indítványozó üzleti titkával. Az elsőfokú bíróság megállapította továbbá azt is, hogy ezen üzleti titoksértésből eredő személyiségi jogi igényérvényesítés jogalapja fennáll.
- [6] Az elsőfokú bíróság határozata indokolásában rögzített álláspontja, hogy az üzletkötő által megismert üzletkötési lehetőség, a beszállító vállalatok aktuális műszaki termékeinek ismerete mind-mind olyan ismeret, amelyeknek a versenytársakkal való közlése az indítványozó üzletkötési lehetőségeit nehezíti. Egyetértett az elsőfokú bíróság azzal, hogy az indítványozó megtette a szükséges intézkedéseket ezen információk titokban maradására érdekében, az üzletkötő I. rendű alperest ugyanis munkavállalóként foglalkoztatta, akire az Mt. 103. §-ának rendelkezése az irányadó. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint minden, az I. rendű alperes beosztásában álló számára nyilvánvaló, hogy az adott üzleti lehetőséget jelentő aktuális keresleti információ valamint azon információ saját célra felhasználása, hogy a beszállító aktuális műszaki termékeinek ismeretében mely beszállítókkal lehet az aktuális igényt kielégíteni, kárt okoz a munkáltatójának, így az, az Mt. 103. §-ába ütközik. Mivel az üzleti titok versenytárs javára történő felhasználása jogszerűtlen, és a Ptk. 81. §-a az üzleti titokkal való bármilyen visszaélést tiltja, ekként a visszaélést ez a magatartás megvalósította. A II. rendű alperes gazdasági társaság pedig azzal valósította meg a jogsértést, hogy az ipari divízió szerződéskötéseivel az I. rendű alperesnél megállapított információkat felhasználta.
- [7] 1.3. A peres felek által előterjesztett fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét helybenhagyta. Ítéletének indokolásában kifejtette az ítélető tábla, hogy a munkaviszonyra utalás nem volt elkerülhető a perbeli jogvitában, mivel az I. rendű alperes munkaviszonya keretében elvégzendő feladatok teljesítéséhez szükségszerűen ismerte meg az indítványozó üzleti titkát. Az ítélető tábla álláspontja szerint nem lehet attól eltekinteni, hogy az adott üzleti titok milyen jellegű, így ennek titokban tartása érdekében milyen szükséges intézkedésre van szükség. A Fővárosi Ítélető tábla 2.Pf.21.521/2012/4. számú részítéletében hangsúlyozta, hogy az indítványozó esetében az üzleti titok körét olyan üzleti tevékenységhez köthető információk halmaza képezte, amelyek titokban maradásához fűződő érdek egy átlagos, szakértelemmel nem rendelkező munkavállaló esetén is felismerhetőnek, és az erre irányuló külön munkaszerződésben foglalt megkötöttség nélkül is joggal elvárhatóan értelmezhetőnek kellett lennie. Az ítélető tábla is arra az álláspontra jutott, hogy az indítványozónak az I. rendű alperessel folytatott munkáltatói megbeszélésein igazoltan elhangzott figyelemfelhívása erőteljesebb biztonsági intézkedések nélkül is megfelelő védelmi követelménynek tekinthető az ügyben. Kiemelte az ítélető tábla indokolásában azt is, hogy az I. rendű alperes korábbi munkaviszonya során az üzleti titokra vonatkozó megkötésekkel tisztában volt, így ez a fogalom ismert volt számára.
- [8] 1.4. A jogerős részítélet ellen az alperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet. Az alperesek eljárási és anyagi jogszabálysértésre hivatkozással támadták a jogerős részítéletet. A Kúria megállapította, hogy az ügyben eljáró bíróságok eljárási szabálysértést nem követtek el. Az ügy érdemi elbírálása körében azonban a Kúria megállapította, hogy a felek nem szabályozták azt, hogy a munkavállaló milyen magatartástól köteles tartózkodni. A felek sem a munkaszerződésben, sem külön megállapodásban nem rögzítették, hogy az I. rendű alperest

titoktartási kötelezettség terheli, illetve, hogy melyek a titokban tartandó tények. Nem tartalmazta semmilyen nyilatkozat vagy szerződés a titokban tartandó adatok körét.

- [9] A kúriai indokolás szerint munkaviszony esetén szükségszerű, hogy az alkalmazottak a munkaviszony fennállása alatt megszerzik azokat a gazdasági, műszaki, illetve kereskedelmi ismereteket, információkat, amelyek az adott tevékenységgel foglalkozó gazdasági társaság működésével kapcsolatosak. Azonban ahhoz, hogy magatartásukkal üzleti titoksértést valósítsanak meg, szükséges egy a munkáltató részéről megvalósított aktív, tevékeny intézkedés, amellyel a szükséges lépéseket megteszi az üzleti titok titokban maradása érdekében. A Kúria szerint a felülvizsgálati kérelem helyesen hivatkozott arra, hogy az indítványozó részéről ilyen magatartás nem volt megállapítható, ezért a Kúria Pfv.IV.21.093/2013/5. számú részítéletével a jogerős részítéletet hatályon kívül helyezte, azt megváltoztatta, és az indítványozó keresetét elutasította.
- [10] A Kúria szerint téves az az elsőfokú ítéleti megállapítás, hogy a munkaszerződés megkötése önmagában ilyen, biztonsági jellegű intézkedés megtételének minősülne. Ha nem tartalmaz az üzleti titokkal kapcsolatos kikötést, maga a munkaszerződés nem tekinthető olyan munkáltatói magatartásnak, amely megfelel a Ptk. 81. §-ában előírt jogosulti intézkedésnek. Az eljáró bíróságok álláspontjával szemben a Kúria megállapította, hogy nem elegendő az üzleti titoksértés megállapításához az, hogy az I. rendű alperesnek munkavállalóként tisztában kellett lennie azzal, hogy az indítványozó üzleti érdekei mely adatok titokban tartását indokolják, illetve, hogy fel kellett ismernie az adott információk ilyen jellegét. A Kúria álláspontja szerint a Ptk. 81. §-a kifejezetten megkívánja az üzleti titok jogosultjának tevékeny, aktív intézkedését, amit az indítványozó nem tett meg, ezért az üzleti titoksértés az alperesek terhére nem állapítható meg.
- [11] Szemben az indítványozó részére kedvező, az első- és másodfokú bíróságok által meghozott ítéletekben foglaltakkal, a felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős részítéletet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 275. § (4) bekezdése szerint hatályon kívül helyezte, az elsőfokú részítéletet a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával megváltoztatta, és az indítványozó személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása iránti keresetét elutasította.
- [12] 2. A fentiekben ismertetett előzmények után terjesztett elő alkotmányjogi panaszt az indítványozó a Kúria részítélete ellen. Alkotmányjogi panaszában kérte az Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria mint felülvizsgálati bíróság által Pfv.IV.21.093/2013/5. számon meghozott jogerős részítélet vonatkozásában a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet és semmisítse meg azt, mivel a határozat sérti az Alaptörvény M cikk (2) bekezdését, Q) cikk (2) és (3) bekezdését, R cikk (2) és (3) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, a XXIV. cikk (1) bekezdését és a 28. cikket.
- [13] 2.1. Az indítványozó az Mt. 103. § (3) bekezdése, valamint a Ptk. 2. § (1) bekezdése, és a 81. § (1)–(2) bekezdése sérelmén keresztül az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének a sérelmét látja megvalósulni, mivel ezen alaptörvényi előírás szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek. Az indítványozó álláspontja szerint ezzel összefüggésben áll fenn az Alaptörvény 28. cikkének sérelme is, tekintettel arra, hogy a jogszabályi rendelkezések értelmezése során a társadalom erkölcsi normáival leginkább összhangban lévő értelmezést kell alapul venni, mely követelménynek azonban a Kúria támadott ítélete nem felel meg, hiszen a Kúria részítéletéből az következik, hogy munkaviszonyban külön kikötés nélkül az Mt. 103. § (3) bekezdése nem bír jelentőséggel, annak következményei csak akkor alkalmazhatóak, ha a felek arra külön is kitérnek. Megjegyzi az indítványozó, hogy a gyakorlatban titoktartási klauzulát a felek akkor kötnek ki, ha a munkáltató azt kívánja biztosítani, hogy a munkavállalója a munkaszerződése megszűnését követően egy bizonyos ideig más versenytársnál ne vállalhasson munkát, de ezt egyúttal anyagilag ellentételeznie kell az állandó bírói gyakorlat és az Mt. szerint is, mely végeredményben egy versenykorlátozó szerződés a felek között, és amelynek az indítványozó véleménye szerint semmi köze ahhoz, hogy a munkavállalónak a munkaviszony alatt milyen magatartást kell tanúsítania. Azt azonban, hogy titoktartási klauzula nélkül a munkavállaló munkaviszonyának fennállása alatt saját hasznára a munkáltatója üzleti partnereivel üzleti szerződéseket kössön, egyik jogszabály sem engedi meg.
- [14] Az üzleti titok kapcsán felmerül a kérdés, hogy az alperesek számára az üzleti titok felismerhető volt-e, illetve, hogy azt az indítványozónak kötelessége volt-e írásban a munkavállaló felé teljes egészében, tételesen felsorolni. Meglátása szerint nincs olyan törvényi rendelkezés, amely ezt kötelezővé tenné. A vétkesség elbírálásánál hosszú idő óta nagy jelentősége van a „tőle elvárhatóság” fogalmának, melyet mindig az adott körülménynek, és a jogviszonyban szereplő személyek kvalitásának megfelelően kell megítélni. Figyelemmel az I. rendű alpe-

res végzettségére, előző munkahelyére, ennek kapcsán tőle ez maradéktalanul elvárható volt, melyet az első és másodfokú bíróságok meg is állapítottak.

- [15] Az indítványozó álláspontja szerint az ilyen tevékenység teljesen a társadalmi elvárhatóság mércéjébe ütközik, annak jogellenességéről mindenki különösebb felvilágosítás nélkül is tudomással bír. A Kúria döntésével a szükségességhez képest aránytalanul magasabb, és szükségtelen követelményt támasztott az indítványozó felé, amely a józan észnek megfelelő jogértelmezés követelményeinek nem felel meg, túlzó, továbbá nem felel meg a normavilágosság követelményeinek sem. A jogszabályoknak és azok alkalmazásának az állampolgárok számára közérthetőnek, világosnak és megismerhetőnek kell lennie. Az alkotmányjogi panasz szerint a Kúria döntése ellentmond az Alaptörvény 28. cikkében foglalt józan észnek, a megfelelő jogértelmezés követelményének, ezért sérti az indítványozó alapjogát, és alaptörvény-ellenes döntést eredményezett.
- [16] 2.2. Indítványozó álláspontja szerint a részítélet sérti az Alaptörvény XXVI. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint a Római Egyezmény 6. cikk 1. pontját is, mely szerint: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja [...]”. A Kúriai döntés a bizonyítást és jogérvényesítést nem nehezítheti meg túlzott mértékben, illetve nem teheti lehetetlenné az indítványozó joggyakorlását. A jog összhangja nem csak a jogszabályok, hanem a nemzetközi szokásjog és általános jogelvek elismerését is jelenti. Az Alaptörvényt és a belső jogot úgy kell értelmezni, hogy a nemzetközi jog általánosan elfogadott szabályai valóban érvényesüljenek, az összhangot az egész belső joggal biztosítani kell. Az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdésének sérelme ezzel összefüggésben úgy valósul meg, hogy a Kúria részítélete a nemzetközi szokásjoggal való összhangnak a túlzott, formális és nem egyértelmű követelményrendszer okán nem felel meg.
- [17] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése által deklarált követelmény, hogy biztosítsa a gazdasági verseny feltételeit, és az állam köteles megteremteni az ehhez szükséges jogi környezetet. Az indítványozó indítványában hivatkozik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogra is, kiemelve, hogy amennyiben a tulajdonjog védelmében rendelkezésre álló jogintézmények alkalmazásának feltételei szükségtelenül és túlzott mértékben ellehetetlenülnek, az megvalósítja a tulajdonjog indokolatlan korlátozását.
- [18] 2.3. Az indítványozó álláspontja szerint a beadványban felhívott jogszabályi helyek egymáshoz való viszonyának és tartalmának tisztázása alkotmányjogi kérdéssé úgy válik, hogy a kúriai döntéssel maga a bírói jogalkalmazás válik alaptörvény-ellenessé, amely minden, a piacon résztvevő, üzleti titkaira érzékeny üzleti szereplő vonatkozásában jelentőséggel bír. Specialitása az ilyen ügyeknek általában, hogy az üzleti titok jogosultja nincs abban a helyzetben, hogy az üzleti titkát megsértő féllel szemben indított eljárás során nyomozzon az üzleti titok megsértője ellen, így nincs tisztában azzal, hogy a másik fél milyen cselekményekkel, milyen felhasználással, milyen összegben sértette meg az üzleti titkát, jogérvényesítési lehetőségei korlátozottak, melyeket nem indokolt tovább szűkíteni.
- [19] 3. Az Alkotmánybíróság eljárása során elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, mely során megvizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeinek.
- [20] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, és a (2) bekezdés értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit.
- [21] Az alkotmányjogi panasz tartalmi vizsgálata során az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek az alábbiak miatt.
- [22] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként, az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés,

Indokolás [3]; 3170/2014 (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]]. Az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]]. Jelen esetben ez utóbbiról van szó, mely kapcsán az Alkotmánybíróság felidézti a 3198/2013. (X. 22.) AB végzésben tett azon megállapítását mely szerint „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt, vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” (Indokolás [22]). Az indítványozónak kedvező első- és másodfokú bíróságok által meghozott ítéletekkel szemben, a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott részítélete ellentétes megállapításokra jutott, és elutasította az indítványozó keresetét. Eljárásjogi szempontból hasonló alapokkal bíró ügyben állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy „[a] felülvizsgálati eljárás rendkívüli perorvoslat, melynek célja a jogerős döntés anyagi jogi és eljárásjogi jogszerűségének vizsgálata. Ha a Kúria olyan jogszabálysértést állapít meg, amely kihatott az ügy érdemére, hatályon kívül helyezi a jogerős ítéletet [...] vagy [...] megváltoztató ítéletet hoz. A felülvizsgálati eljárásban a megváltoztató döntés meghozatalának lehetősége alapvetően a perek ésszerű időben való befejezése érdekében biztosított, azzal a Kúria akkor élhet, ha a jogszabálysértő döntés helyett új döntés meghozatalához rendelkezésre áll valamennyi szükséges tény, adat [...]. Azt, hogy mi minősül jogszabálysértésnek, a bírói gyakorlat határozza meg. Jogszabálysértő lehet így az a döntés is, amelynek tényállása iratellenes vagy okszerűtlen, logikai ellentmondást tartalmaz. [3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [20]–[21]] Jelen ügyben a Kúria felülvizsgálati bíróságként eljárva a Pp. által biztosított keretek között megváltoztató ítéletet hozott.

- [23] Az Alkotmánybíróság a fenitek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem vet fel sem a támadott ítélet tartalmát, sem a Kúria eljárását illetően az Abtv. 29. §-ában előírt olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely érdemi alkotmánybírói eljárásra okot adhatna. Az Alkotmánybíróság nem észlelt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz vizsgálatának eredményeként megállapította, hogy az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában támasztott követelménynek, ezért nem fogadható be.
- [24] Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó kezdeményezte azt is, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a támadott ítélet ellentétes a Római Egyezmény 6. cikk 1. pontjával, ezen keresztül az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseivel is. Tartalmában ez elsődlegesen bírósági ítélet nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló indítványi elem. Az Abtv. 32. § (2) bekezdése értelmében jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára van hatásköre az Alkotmánybíróságnak, de ez esetben – főszabály szerint – az eljárást az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, valamint az alapvető jogok biztosa indítványozhatja, valamint a bírósági eljárás felfüggesztése mellett az egyedi ügyben eljáró bíró kezdeményezheti. Az indítványozó azonban nem tartozik a felsoroltak közé.
- [25] 4. Az alkotmányjogi panasz elbírálása során az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az Ügyrend 5. § (1)–(2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság tanácsa jár el.
- [26] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapítja, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 29. §-ban foglaltaknak, ezért az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [27] Jelen alkotmányjogi panasz tárgyában hozott végzés indokolásával egyetértek, szeretném azonban felhívni a figyelmet az Alkotmánybíróság magántitok és üzleti titok kapcsán tett – véleményem szerint jelen ügy szempontjából is fontos – korábbi megállapításaira.
- [28] Működő piacgazdasági viszonyok, a gazdasági verseny keretei között az üzleti titoknak minősülő tények, információk, megoldások vagy adatok nagy jelentőséggel bírnak. Egy gazdasági társaság ilyen adatokra építi gazdasági, pénzügyi vállalati stratégiáját, ilyen információkra alapozva hozza meg döntéseit, melyek biztosítják piaci jelenlétét, prosperálását, a piacon elfoglalt helyét, avagy az ilyen információk nyilvánosságra kerülése eredményezheti a piacról való kiszorulását. [...] Az Európai Unió Bírósága eddigi gyakorlatában az üzleti titok védelmét alapelveként fogadta el. {165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 478, 531.}
- [29] Az Alkotmánybíróság már egy korai döntésében rámutatott, hogy „[a] törvényhozás feladata, hogy az alkotmányos titokvédelem törvényi szabályainak megalkotása során a korlátozó normatartalmat megállapítsa, a különféle titok-kategóriákat fogalmilag tisztázza [...] a hivatali-, üzemi-, üzleti és magántitok kategóriái között alkotmányosan is értelmezhető rendet teremtsen. Ennek során a törvényhozónak figyelemmel kell lennie a szabályozásban szükségképpen felmerülő alapjogi kollíziókra” a versengő alapjogokra. [34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 195.]
- [30] Az ügy szempontjából is jelentős megállapítást tett a 26/2004. (VII. 7.) AB határozat, mely kimondta, hogy „[a]z Alkotmány 59. § (1) bekezdése a magántitok védelméhez való jogról szól. Az Alkotmány 59. §-a alkalmazásában az üzleti titok is a magántitok fogalma alá tartozik.” Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése értelmében a törvény által létrehozott jogalanyok – jelen esetben az indítványozó is ideértendő – számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak. Meglátásom szerint az üzleti titok, mely az Alkotmánybíróság fentiekben említett gyakorlata szerint a magántitok fogalma alá tartozik, jellemzően a gazdasági társaságokat érinti. Megállapította továbbá azt is az Alkotmánybíróság ezen döntése, hogy „[a]z üzleti titok megsértését jelentheti általában, ha az üzleti titkot jogosulatlanul [...] használják fel”. [26/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 398, 420.]
- [31] A korábban már idézett 165/2011. (XII. 20.) AB határozat részben megerősítette az addigi gyakorlatot mikor deklarálta, hogy „[s]zámtalan titokfajta létezik. A jog sajátos logikája szerint értékeli és részesíti védelemben a védelemre méltókat: a jog védi a magántitkot”. Azonban jelen ügyből is fontos lehet a határozat azon megállapítása, mely szerint: „a jogi védelem feltétele az is, hogy a titokbirtokos az adatot, információt [»tény, információ, megoldás vagy adat«] maga is üzleti titokként kezelje, és az ahhoz szükséges intézkedéseket megtegye”. Összességében azonban a többségi döntés arra a megállapításra jutott, hogy: „[a]z Alkotmánybíróság – az üzleti titok Ptk.-beli meghatározására és a jogi személy gazdálkodó szervezetek életében betöltött jelentőségére tekintettel – a magántitok egyik fajtája, az üzleti titok esetében is megállapította az alkotmányos védelem szükségességét”. {165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 478, 532.}
- [32] Egy a közelmúltban meghozott alkotmánybírói döntés szerint pedig: „[e]zek a titkok nagyrészt az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése [...], másrészt egyéb alkotmányos rendelkezések, így különösen a tulajdonhoz való jog (XIII. cikk) révén alapjogi védelemben részesülnek”. {3056/2015. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [41]}
- [33] A Kúria üzleti titkot érintő értelmezése, illetve az első- és másodfokú bíróságoktól gyökeresen eltérő részítélete számomra aggályokat vetett fel, de legalábbis megalapozta volna az érdemi vizsgálat szükségességét. Ugyanakkor az alkotmányjogi panaszok érdemi elbírálását megelőző befogadási eljárás során még inkább érvényesül az indítványhoz kötöttség elve, és az indítványozó ezen alaptörvényi rendelkezésekre nem hivatkozott és a kúriai részítéletet is a végzésben ismertetett módon vitatta.
- [34] Összességében mégis úgy vélem, hogy az alkotmányjogi panasz által felvetett, üzleti titokkal kapcsolatos kérdések megválaszolása csak a befogadást követő érdemi vizsgálat során lett volna lehetséges.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

[35] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom:

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1066/2014.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3252/2015. (XII. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 194. § (2) bekezdése, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.043/2014/4. számú végzése, a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 55.Mfv.632.096/2013/11. számú végzése és a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 26.M.2271/2012/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1.1. Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk *c)* és *d)* pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Indítványozta a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 194. § (2) bekezdése, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.043/2014/4. számú végzése, a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 55.Mfv.632.096/2013/11. számú végzése és a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 26.M.2271/2012/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az egyedi normakontroll szerinti alaptörvény-ellenesség megállapítása elmaradásának esetére indítványozta a Hszt. támadott szabályozásával összefüggésben a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását. Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság utasítsa az első fokon eljáró bíróságot kereseti kérelmének érdemi tárgyalására.
- [3] A Hszt. 194. § (2) bekezdése értelmében a hivatásos állomány tagja szolgálati viszony megszüntetése esetén szolgálati panasszal élhet a munkáltatói intézkedés ellen. A Hszt. 196. § (1) bekezdés *a)* pontja akkor teszi lehetővé a bírósági út (munkaügyi jogorvoslat) igénybevételét, ha a szolgálati panaszt elutasították.
- [4] Az indítványozó – akinek szolgálati viszonyát felmentéssel megszüntették – azért tartja alaptörvény-ellenesnek a Hszt. 194. § (2) bekezdése szerinti rendelkezést, mert elvonja a közvetlen bírósághoz fordulás lehetőségét, s ezáltal szerinte sérül az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt jogegyenlőség elve, a T) cikk (1) bekezdéséből következő egyértelmű szabályozás követelménye, valamint a jogorvoslathoz való jog [XXVIII. cikk (7) bekezdés].
- [5] 1.2. Az ügy előzményéhez tartozik, hogy az indítványozó a 2012. február 22-én közölt felmentő parancsral szemben közvetlenül a Miskolci Munkaügyi Bírósághoz terjesztett elő keresetet. A keresetlevél áttételét követően a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező Fővárosi Munkaügyi Bíróság a felperes keresetét idézés kibocsátása nélkül elutasította, mert a pert más hatósági eljárásnak kellett volna megelőznie.
- [6] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.

- [7] A jogerős végzés ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, amelyben kérte a másodfokú bíróság végzésének az elsőfokú végzésre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, illetve az elsőfokú bíróság új eljárás, érdemi tárgyalás lefolytatására való utasítását.
- [8] A Kúria a Fővárosi Törvényszék végzését hatályában fenntartó végzésében kifejtette, hogy a megelőző eljárás igénybevétele hiányában a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani. Hangsúlyozta, hogy a megelőző eljárás igénybevétele jogszabályi kötelezettsége a keresetindítási jogot nem sértő korlátozásnak minősül.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Ennek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi feltételeknek.
- [10] 2.1. Az Abtv. 26. §-ára alapított alkotmányjogi panaszról az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapította, hogy egyrészt az ügy előzményeiből fakadóan, másrészt az indítványozó alaptörvényi hivatkozása miatt az egyértelműen az (1) bekezdés szerinti egyedi utólagos normakontrollnak minősül. Mind az Abtv. 26. § (1) bekezdése, mind pedig az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának előfeltétele, hogy az egyedi ügyben érintett személy a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette [Abtv. 26. § (1) bekezdés *b*) pont, ill. Abtv. 27. § *b*) pont].
- [11] Az indítványozó miután elmulasztotta a szolgálati panasz benyújtását, ügyében érdemi jogorvoslati eljárást a bíróságok nem folytattak le, így a jogorvoslati lehetőségét nem tudta kimeríteni. Amennyiben az Alkotmánybíróság a jogorvoslati lehetőség kimerítésének hiányát – bármely okból – megállapítja, az indítvány befogadását visszautasítja {ld. legutóbb: 3207/2015. (X. 27.) AB végzés [10], korábban: 3181/2014. (VI. 18.) AB végzés [16], [17]}.
- [12] 2.2. Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítása iránti kérelmet is előterjesztett.
- [13] Az Abtv. 46. §-ában szabályozott mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításának indítványozására a panaszosnak nincs alanyi joga, erre az Alkotmánybíróság egyéb hatáskörei gyakorlása során – *ex officio* – van mód akkor, ha nemzetközi szerződésből eredő jogalkotói feladat elmulasztása valósul meg, vagy kifejezett jogszabályi felhatalmazásból eredő jogalkotói feladat ellenére nem került sor a jogszabály megalkotására, vagy a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.
- [14] 2.3. Az indítványozó végezetül azt is kérelmezte, hogy az Alkotmánybíróság utasítsa az első fokon eljáró bíróságot kereseti kérelmének érdemi tárgyalására.
- [15] Az Alkotmánybíróságnak nincs utasítási jogköre, így – hatáskör hiányában – arra sem jogosult, hogy valamely bíróságot érdemi tárgyalás lefolytatására kötelezzen.
- [16] 2.4. Az Indokolás [12]–[15] bekezdéseiben kifejtettek tekintetével az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak szerint eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *e*), *f*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 1.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1540/2015.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273